

[Socialministeren]

De erfaringer, som eventuelt kan uddrages af denne sag, sammenholdt med resultatet af socialstyrelsens rundspørge til kommunerne, vil indgå i overvejelserne af, om der måtte være videre at foretage fra centralt hold på dette område.

Til boligministeren (7/11 78) af:

Glistrup (FP):

»Kan ministeren bekræfte, at han har udtalt sig som anført på side 7 i dagbladet Politiken for den 6. november 1978 – nemlig at dengang han var ansat i ministeriet, skulle eventuelle fejl benægtes udadtil, og så skulle der slås hårdt til indadtil – og i bekræftende fald uddybe – gerne med eksempler – hvad der ligger i første led i denne udtalelse?«

(Spm. nr. 188).

Begrundelse.

Af hensyn til hele folkestyrets troværdighed er det selvsagt af største vigtighed, at offentligheden kan stole på, hvad de af skatteyderne betalte embedsmænd oplyser. Den citerede udtalelse fra dagbladet Politiken afslører derfor en så grov mangel på samfundsmoral på et helt fundamentalt punkt, at der – selv om den refererer sig til forhold, som ligger år tilbage – er al mulig grund til for folkettinget at grave dybt i det rejste problem og nøje få belyst, hvilke tilfælde der har foreligget på en så afskyelig holdning, samt drage de for denne ansvarlige til ansvar ud fra den opfattelse, at udtrykket ansvarlig skal betyde ansvarlig og ikke, som det plejer at betyde i gammelpartiernes og embedsmændenes munde, nemlig komplet blottet for ansvar.

Besvarelse (9/11 78):

Boligministeren (Erling Olsen):

Citatet er korrekt.

Det var ikke boligministeriet, jeg var ansat i, men det økonomiske sekretariat. Det er nu en snes år siden, og skulle vi have begået fejl, har jeg ingen af dem i erindring. Men jeg husker den korpsånd, der krævede et sammenhold udadtil og en streng indadtil, som dengang føltes naturlig, men i dag må betragtes som urimelig.

I en moderne administration kan man ikke forlange, at medarbejderne skal være fejlfrie. Hvem er i øvrigt det? Derimod må vi kræve af os selv, at vi erkender de fejl, vi måtte have begået, samt at vi retter dem og søger at forebygge gentagelser. Det er en arbejdsmoral, som befolkningen kan være helt tryk ved.

Den sidste sag på dagsordenen var:

2) Forespørgsel til statsministeren:

Forespørgsel af Jørgen Jensen (DKP):

»Har regeringen låst sig fast på 200.000 arbejdsløse frem til næste valg, eller hvilke foranstaltninger agter regeringen at foretage for at bringe tallet ned?«

(Forespørgsel nr. II. Anmeldt 6/10 78. Fremme af forespørgsel vedtaget 13/10 78).

Forhandling

Jørgen Jensen (DKP):

Med åbningstalen og statsministerens og finansministerens udtalelser om beskæftigelsen i erindring er der vel egentlig ikke meget håb om, at en debat om arbejdsløsheden så kort tid efter kan rette op på regeringens holdning til disse problemer, men der lå i åbningstalen også fra statsministeren en opfordring til de øvrige partier om at fremkomme med forslag.

For kommunisterne at se er omfanget af arbejdsløsheden i Danmark et tilsigtet resultat af den politik, der har været ført, først af Hartlingregeringen, senere af mindretalsregeringen under Anker Jørgensen og nu forstærket af SV-regeringen. Vi har ikke lagt skjul på, at det er modsætningerne i det privatkapitalistiske system, der er årsag til krisen med økonomiske tilbageslag og også med arbejdsløshed, men det begrunder, retfærdiggør ikke, at vi i Danmark direkte bruger arbejdsløsheden som et middel i den økonomiske politik. Det bliver ikke mindre umenneskeligt ved SV-regeringens bestræbelser på at skjule, nedvurdere arbejdsløshedens omfang og skadelige følger.

I åbningstalen talte statsministeren om en strammere kurs over for de ledige og gentog som et forsvar af ledigheden, at der var flere beskæftiget nu end før krisen, altså at det var

[Jørgen Jensen]

den uforudset store tilgang, der var årsag til op mod 200.000 arbejdsløse på årsbasis, og selv om regeringen tog afstand fra det notat i Børsen, der skulle være venstres bidrag til debatten, og som påstod, at op mod halvdelen af de ledige reelt ikke var til rådighed for arbejdsmarkedet, så møder vi fortsat i den offentlige debat – også fra socialdemokratiske gruppemedlemmer – de samme påstande. I sidste uge hørte jeg hr. Hans Jørgen Jensen påstå, at man skulle trække 42.000 fra det arbejdsløshedstal, som var kendt, på de 175.000, men sandheden er jo, at hvis vi omregner deltidsansatte til fuldtidsansatte, så er der ikke flere arbejdspladser, så er der tværtimod 10.000 mindre, end der var i 1972.

Tilgangen til arbejdsmarkedet var i 1960'erne ca. 25.000 om året, og den har under krisen været ca. 33.000 om året. Det skyldes bl. a. de mange økonomiske problemer, man påfører familierne grundet arbejdsløsheden.

Men selv om man ser bort fra dette, selv om man går ind på det, jeg mener er en helt fantastisk tåbelig tankegang, at det er en trussel mod samfundsøkonomien, at flere vil arbejde, ja, så er det ikke den øgede tilgang til arbejdsmarkedet, der er skyld i den nuværende arbejdsløshed.

Med hensyn til påstanden om, at de arbejdsløse ikke vil arbejde, hvilket begrundes med de mange ledige stillinger, så har vi gang på gang påpeget, at arbejdsformidlingen ikke slår til, og navnlig den kendsgerning, at arbejdsgiverne kynisk bruger krisen til at sortere, til pres på arbejdskraften. Men selv om man ser bort fra dette, så var arbejdsløshedstallet i sidste måned 175.000, og der var 1.300 pladser, der havde stået ubesat i en uge. Altså var det under 1 pct. af arbejdsløshedstallet, der var arbejdspladser til. Det er også en kendsgerning, at specielle kvalifikationskrav gør det vanskeligt at få alle pladser besat.

Det er en kendsgerning, at den kyniske frasortering har medført mange langtidsledige. Og uanset om man lukker øjnene for de negative følger af jobtilskudsordning og efterlønsordning, så er det ikke en løsning på problemerne.

Der har været talt meget om, hvor skadelig ungdomsarbejdsløsheden er, og hvor meget man ville gøre ved den. Der er megen god vilje alle steder. Men det er en kendsger-

ning, at ifølge den sidste arbejdsstyrketælling var der 62.300 blandt de 15–24-årige, der var ledige. Det er også en kendsgerning, at netop i denne aldersgruppe er der meget stor skjult arbejdsløshed, så tallet 75.000 ungdomsarbejdsløse, som bruges i den offentlige debat, er sikkert rigtigt.

Arbejdsløsheden blandt kvinderne kan ej heller bortforklares med udtalelser om, at det sikkert er husmødre, der gerne vil have en understøttelse, samtidig med at de »går og hygger sig derhjemme«, som fremskridtspartiet siger, eller, som arbejdsministeren udtrykker det, at det er et resultat af den høje præmiering ved at stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Ved arbejdsstyrkeundersøgelsen den 19. april 1978 var der mere end 100.000 arbejdsløse kvinder. Jeg vil godt understrege, at i den gruppe var den største procentvise ledighed i alderen fra 20 til 24 år, den var 19,9 pct.

Med disse indledende bemærkninger har vi ønsket at understrege, at arbejdsløsheden er reel. Og selv om man vil henvise til udefra kommende problemer, så er det også en kendsgerning, at kun en tredjedel af arbejdsløshedstallet i Danmark kan henføres til udefra kommende faktorer.

Jeg skal henvise til vores dokumentation af arbejdsløshedens skadelige følger for den enkelte, som vi fremdrog i foråret under forespørgselsdebatten om de arbejdsløses situation.

Jeg skal senere vende tilbage til kommunisternes forslag til løsning. Her vil jeg godt sige, at jeg er helt enig med daværende statsminister Anker Jørgensens udtalelse på den sidste LO-kongres: »Arbejdsløsheden kan afskaffes. Vi kan sikre fuld beskæftigelse i løbet af et år, hvis man støtter den socialdemokratiske regerings politik.« Regeringen fik sin politik igennem. Jeg vil godt påvise, at man godt kunne have afskaffet arbejdsløsheden.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Jeg kan oplyse i anledning af den forespørgsel, hr. Jørgen Jensen her har rejst, at regeringen absolut ikke har låst sig fast på en arbejdsløshed af den størrelsesorden, som hr. Jørgen Jensen nævner. Det er fortsat regeringens målsætning, som det også er kommet til udtryk både i tilrædelseserklæringen og i

[Statsministeren]

åbningsredegørelsen, at udnytte alle de muligheder, der måtte være for at begrænse og formindske arbejdsløsheden. Men indsatsen mod arbejdsløsheden bør ske på et realistisk grundlag, og jeg mener ikke, vi gavner noget ved at foregive, at vi med ét slag og ved en eller anden patentløsning kan formindske arbejdsløsheden radikalt i løbet af kort tid.

Det er en kendsgerning, at den økonomiske stagnation, der har præget den vestlige verden siden 1973 og 1974, endnu ikke er overvundet. Den har direkte ramt beskæftigelsen i eksporterhvervene. Lad mig blot minde om situationen f. eks. på skibsværfterne. Den har samtidig svækket valutaintjeningen så meget, at vore muligheder for med generelle midler at stimulere beskæftigelsen desværre er begrænsede.

Når vi har givet udtryk for, at det meget høje ledighedsniveau vil fortsætte endnu nogen tid, så er det naturligvis ikke udtryk for en målsætning, sådan som det antydes i forespørgslen. Det er udtryk for, at med den vurdering, vi i dag har af de internationale konjunkturer, mener vi ikke, det er realistisk at tro på et snarligt fald i arbejdsløsheden, selv om vi i videst muligt omfang udnytter det spillerum, vi har, for at stimulere beskæftigelsen. Det kan ikke være ukendt, at vi har et betydeligt underskud på finansloven, det kan ikke være ukendt, at vi bl. a. har brugt eller er i gang med at investere 11 mia kr. i beskæftigelsesinitiativer af mange forskellige arter.

Jeg har bedt arbejdsministeren om at udbyde denne problemstilling og redegøre lidt nærmere for den indsats, der gøres for at mindske ledigheden.

Arbejdsministeren (Auken):

Jeg kan i forlængelse af det, statsministeren allerede har sagt, sige, at en tilbagevenden til fuld beskæftigelse er et politisk mål, som regeringen tillægger den højeste prioritet. Vi lagde derfor ved tilrettelæggelsen af den økonomiske politik afgørende vægt på at skabe et stabilt grundlag for en stadig større beskæftigelse.

Den første fase i denne politik er lykkedes, idet vi siden 1975 efter de første kraftige virkninger af det økonomiske tilbageslag har realiseret en stadig vækst i beskæftigelsen. Vi har i dag en større beskæftigelse i det danske

samfund end på noget tidligere tidspunkt. De meget høje arbejdsløshedstal, som ordføreren for forslagsstillerne var inde på – der bl. a. afspejler den efter regeringens opfattelse glædelige tendens til, at stadig flere kvinder og mænd vil yde en indsats i vores samfund og derfor melder sig på arbejdsmarkedet – viser imidlertid, at vi har langt igen, inden vi har indhentet den forsinkelse i væksten i job- og beskæftigelsesmuligheder, som det økonomiske tilbageslag medførte. At nå dette mål stiller altså krav om den størst mulige indsats fra regering, fra folkettinget og fra alle andre væsentlige kræfter i det danske samfund, og regeringen venter selvfølgelig spændt på, hvilke initiativer forespørgerne mener der skal tages i denne forbindelse. Hidtil har vi nærmest oplevet en negativ holdning fra forespørgernes side, når det gælder indsatsen for at gavne beskæftigelsen i det danske samfund.

Arbejdsløsheden hænger snævert sammen med vore generelle økonomiske problemer, og en løsning på beskæftigelsesproblemerne kræver derfor en konsekvent indsats på flere fronter og i en flerårig periode. Regeringen kan ikke tilslutte sig den holdning, at der skulle findes snuptagsløsninger eller mirakelkure, der kan få så alvorlige problemer som dem, vi står over for, til pludselig at forsvinde. Desværre er en tiltro til sådanne nemme løsninger baseret på en manglende forståelse for karakteren og omfanget af vore problemer, en klar undervurdering af de vanskeligheder, vi står over for.

Det er f. eks. et tegn på manglende forståelse at fremstille udviklingen i dansk økonomi som noget, der helt og holdent kan styres fra Christiansborg. Danmark har ingen mulighed for at isolere sig fra de dønninger, der kommer udefra. Vi er tværtimod i høj grad afhængige af samhandelen med udlandet og dermed af den økonomiske aktivitet og øvrige økonomiske forhold hos vore handelspartnere. Her er det nødvendigt at indrette sig bedst muligt under ydre vilkår, som i stor udstrækning må tages for givne. Men det er klart, at i denne erkendelse af de ydre vilkårs betydning for beskæftigelsesudviklingen her i landet må resultatet ikke blive, at vi fra dansk side undlader at yde den indsats og tage de initiativer, der kan fremme beskæftigelsesudviklingen. Vi kan ikke bruge dette rigtige synspunkt, at vi er afhængige af de

[Arbejdsministeren]

ydre konjunkturer, til at undlade at gøre en indsats selv.

Situationen lige siden 1974 har været præget i den vestlige verden, ja, faktisk i hele den inderationale økonomi, af en meget svag konjunkturudvikling, som ikke har skabt grundlag for den fornødne eksport af danske varer og tjenester. Regeringen har her lagt op til en politik, som – så vidt det er muligt – formindsker det dilemma mellem beskæftigelseshensyn og hensyn til betalingsbalancen, der er indbygget i vores økonomiske liv. Elementerne på denne politik bygger på den erkendelse, at arbejdsløsheden og underskuddet på betalingsbalancen faktisk er udtryk for et og samme problem, nemlig en for lav efterspørgsel efter danske varer. Regeringens understregning af behovet for en fortsat tilbageholdende indkomstudvikling sigter direkte mod en løsning af dette problem gennem en styrkelse af konkurrenceevnen og dermed en forøgelse af eksportafsætningen og en reduktion af importen. En forøget efterspørgsel efter danske varer skabt gennem en forbedring af konkurrencen over for udlandet er således et helt centralt element i regeringens økonomiske politik.

Også med hensyn til betalingsbalancen støder man imidlertid på synspunkter, der ikke tyder på en 100 pct.s forståelse for de faktiske forhold. Således er det blevet fremført, at der ikke er nogen akut krise med hensyn til betalingsbalancen. Nej, men det skulle også meget nødtigt være tilfældet. Den særlige risiko ved fortsat at øge finansieringsbehovet til dækning af store betalingsbalanceunderskud kan måske bedst sammenlignes med at skøjte hen over noget is, man ikke kender tykkelsen på. Ingen ved præcist, hvor længe den kan bære, men falder man først igennem, så er det for sent at vende om. Vi vil da komme i en valutarisk kritesituation – hvad historien kan opvise snesevis af eksempler på – hvor begrænsningerne af vore muligheder for at føre en økonomisk politik vil medføre en endnu mere omfattende arbejdsløshed, end vi er vidne til nu.

Medens en afdæmpet indkomstudvikling ved siden af de direkte virkninger har som effekt at udvide de givne rammer og fremkaffe et større spillerum for den økonomiske politik, vil regeringen fortsætte arbejdet for at sikre en effektiv udnyttelse af de beskæftigelsesmuligheder, der findes, eller som

kan skabes, inden for de ydre rammer, som de internationale konjunkturer og betalingsbalancen indebærer. Her er som bekendt beskæftigelsesplanen frem til 1980 på 10,3 mia kr. et vigtigt element. Siden planens vedtagelse sidste efterår har regeringen nøje fulgt realiseringen, og i en række tilfælde har folkettinget direkte kunnet følge gennemførelsen af de enkelte foranstaltninger.

Det har aldrig, hverken fra den nuværende eller den forrige regerings side, været hævedt, at beskæftigelsesplanen kunne fjerne arbejdsløsheden. Med en beløbsramme på omkring 3½ mia kr. om året i de kommende 2 kalenderår betyder den imidlertid, at arbejdsløsheden bliver klart lavere, end det ellers ville have været tilfældet. I den forbindelse er det væsentligt at understrege, at beskæftigelsesplanen er således udformet, at virkningen på beskæftigelsen er voksende frem til 1979, hvor vi skønner, at den når sit maksimum, altså sin maksimale effekt på beskæftigelsen. Jeg kan f. eks. nævne, at den indsats, som kommunerne har igangsat, fordobles til næste år. Det drejer sig om omkring 500 mill. kr. i år mod knap 1,1 mia kr. til næste år. Det gælder også andre elementer i beskæftigelsesplanen, f. eks. hvis vi tager energiområdet. Også hvis vi tager de særlige arbejdsmarkedsforanstaltninger, gælder det, at indsatsen intensiveres yderligere i 1979.

Hertil kommer, at den forsinkelse omkring planens iværksættelse, som vi har måttet konstatere på langt de fleste områder, efter mit skøn er ved at være indhentet. I april i år var det således kun lykkedes at udnytte mellem 50 og 60 pct. af de tildelte bevillinger, men i dag er det vores indtryk, at vi har en noget nær fuld udnyttelse af beskæftigelsesplanens bevillinger.

I beskæftigelsesplanen indgik som et af hovedelementerne en lang række foranstaltninger til fremme af erhvervsudviklingen med særligt sigte på at styrke de erhverv, der konkurrerer med udlandet, og som selvfølgelig må være ryggraden i en aktiv beskæftigelsespolitik. Regeringen er indstillet på at fortsætte og forstærke den erhvervspolitiske linje, der her er lagt, i et positivt samarbejde med erhvervslivet og med lønmodtagernes organisationer. Det drejer sig her om en lang række foranstaltninger til fremme af eksporten, det drejer sig om produktudvikling, om teknisk rådgivning, om konsulenttjeneste,

[Arbejdsministeren]

produktivitetsfremme og modernisering af vores produktionsapparat.

Der vil endvidere blive gennemført en meget kraftig udvidelse af den statslige låntagning i udlandet med henblik på videreudlån uden kursrisiko til danske virksomheder gennem de såkaldte K-låneordninger.

Vi er desuden nu ved, som bebudet i tiltrædelseserklæringen, at afslutte en omfattende gennemgang af samtlige erhvervspolitiske støtteordninger med henblik på at sikre den bedst mulige prioritering af de foranstaltninger, der sigter på at fremme effektivitet og tilpasning inden for erhvervslivet. Regeringen fortsætter samtidig bestræbelserne på at tilrettelægge statens indkøb på en sådan måde, at danske virksomheder får tilfredsstillende konkurrencebetingelser i forhold til udenlandske leverandører.

Værftsindustrien er et meget alvorligt problem i den nuværende beskæftigelsessituation. Den danske værftsindustri, som i en international sammenhæng må siges – hvis man ser væk fra alle de subsidieordninger, der eksisterer – at være en branche, der er præget af meget betydelig effektivitet og konkurrencedygtighed, står ikke desto mindre over for meget store vanskeligheder i den allernærmeste fremtid. Den internationale værftskrise og de nationale støtteforanstaltninger, jeg nævnte før, som krisen har trukket med sig, har allerede medført betydelige indskrænkninger herhjemme. Regeringen har på forskellig måde søgt at bidrage til og vil fremtidig bidrage til, at den størst mulige del af den danske værftsindustri kommer intakt igennem vanskelighederne. I den forbindelse vil også regionale hensyn spille en afgørende rolle. Det er bl. a. sket gennem fremrykning og placering på forskellige skibsværfter af skibsordrer fra samfundets side. Der er for nylig taget initiativ til en fornyet gennemgang af mulighederne for fremrykning af planlagte skibskøb. Regeringen søger endvidere at sikre, at salget af skibe til udviklingslandene fra danske værfter kan foregå på konkurrencedygtige betingelser.

Endelig vil jeg fremhæve, at vi på store og væsentlige områder i det danske samfund har mulighed for at gøre en forstærket indsats for på samme tid at dække åbenlyse samfundsmæssige behov og stimulere beskæftigelsen gennem et forstærket samarbej-

de mellem aktiviteter og initiativer i den offentlige sektor og initiativer og aktiviteter i den private sektor. Jeg tænker selvfølgelig her på områder som miljø, energi, byfornyelse, sanering. Her ligger der nogle opgaver, hvor vi vil se, når vi går i gang med løsningen, at beskæftigelsen bliver forbedret, uden at vi samtidig belaster betalingsbalancen, eller uden at den belastning, der kan blive tale om, er af afskrækkende størrelse. Der vil endog på flere felter – det gælder vel ikke mindst energispareområdet – kunne blive tale om en direkte forbedring af betalingsbalancen. Jeg tror, denne nye sektor – altså sektoren med miljø, energi, byfornyelse, energispareforanstaltninger osv. – i fremtiden vil komme til at spille en stadig større rolle i vores beskæftigelsesdiskussion – på linje med en aktiv erhvervsolitik.

Det er klart, at ud over de generelle foranstaltninger, som er iværksat for at fremme beskæftigelsen i vores samfund, er der behov for særlig indsats for at hjælpe særlig hårdt ramte grupper af arbejdsløse. Det drejer sig om de unge, det drejer sig om de langvarigt arbejdsløse, det drejer sig om kvinderne. Flere af sådanne specielle initiativer og foranstaltninger er allerede gennemført, andre er under overvejelse i regeringen. Jeg vil gerne sige, at når vi prøver at sætte ind for at støtte disse særlige grupper, så er det ikke, fordi vi mener, at det kan erstatte en aktiv erhvervs- og beskæftigelsespolitik. Vi mener, det er et nødvendigt supplement. Vi har samtidig den opfattelse, at det ikke kan være staten alene, der iværksætter disse ting. Vi må tilstræbe et meget positivt samarbejde med de lokale myndigheder, ikke mindst i kommuner og amter, for at give en ramme for lokalt initiativ, og samtidig må vi tilstræbe, at de initiativer, vi tager, møder forståelse hos arbejdsmarkedets parter. Alle de initiativer, vi har taget, er sket i et snævert samarbejde med de kommunale myndigheder og med arbejdsmarkedets parter, på landsplan som på lokalt plan.

Lad mig vende tilbage til de unges problemer. Vi har i dag ca. 65.000 unge under 24 år, der er arbejdsløse, unge, der søger at finde fodfæste på arbejdsmarkedet, men som på grund af arbejdsløsheden får den værst tænkelige start på arbejdslivet, et problem, der, hvis det ikke løses, rejser uhyggelige perspektiver for den fremtidige udvikling i vort sam-

[Arbejdsministeren]

fund. En stor del af regeringens indsats for at hjælpe disse unge sker, som jeg sagde det før, i et snævert samarbejde med kommuner og amter, som har været overordentlig positive over for at løse denne opgave, således at der sikres den størst mulige lokale opbakning, initiativrigdom, idérigdom omkring de initiativer, der tages for at hjælpe de unge.

Jeg vil her især fremhæve for det første de særlige beskæftigelsesprojekter, som dels består i selvstændige beskæftigelsesarbejder for unge – og vel at mærke ikke beskæftigelsesarbejder i gammeldags, traditionel forstand – dels består i beskæftigelse af unge ved allerede eksisterende beskæftigelsesprojekter, for det andet de erhvervsintroducerende kurser for i alt 5.000 unge i indeværende finansår og knap 7.000 unge om året i de næste 2 år, en indsats, som selvfølgelig har en meget omfattende karakter over for en gruppe, der er særlig hårdt ramt, fordi den ikke har uddannelsesmæssige forudsætninger, men som til gengæld har givet forbløffende gode resultater, glædeligt gode resultater.

Jeg vil også nævne, at vi med hensyn til fremskaffelse af ekstraordinære lære- og praktikpladser har haft gode resultater. En foreløbig opgørelse viser, at vi allerede i første halvår 1978 har etableret ca. 17.000 ekstraordinære beskæftigelses- og uddannelses-tilbud til unge i kraft af vores ungdomsarbejdsløshedsindsats.

Den særlige ordning med løntilskud til beskæftigelse eller uddannelse, fremskaffelse af praktikpladser for unge i private virksomheder, der blev gennemført i forbindelse med beskæftigelsesplanen, mødte, som det er enhver bekendt i denne sal, vanskeligheder, da den startede. Men jeg er overbevist om, at vi nu er ved at have fundet en løsning på problemerne omkring denne ordning med et positivt samarbejde ikke alene med arbejdsmarkedets parter og kommuner og amter, men også med parterne på den enkelte arbejdsplads, hvor der sker en aktiv inddragelse af medarbejderne på den enkelte virksomhed, således at vi inden længe vil se en væsentlig yderligere styrkelse af indsatsen over for de unge i den private sektor.

Som forespørgeren var inde på, er der i dag flere arbejdsløse kvinder end mænd, og vi må slå fast, at kvinderne er kommet på arbejdsmarkedet for at blive på arbejdsmarkedet, for på lige fod med mændene at yde

en indsats. De må derfor, som jeg sagde det, på lige fod med mændene have krav på samfundets støtte, når de rammes af arbejdsløshed. Størsteparten af indsatsen over for de arbejdsløse kvinder gennemføres for øjeblikket som en integreret del af de almindelige arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger, især på arbejdsmarkedsuddannelsens område, hvor der er sket en kraftig styrkelse af indsatsen til fordel for kvinderne.

Jobtilbudsordningen for de langtidsledige, som folketinget vedtog i foråret, er i fuld gang over hele landet med henblik på at opnå maksimal kapaciteten den 1. januar 1979. Omkring 25.000 personer vil årlig blive omfattet af denne ordning.

Regeringen vil gerne ved denne lejlighed gentage opfordringen til de private virksomheder om at deltage i størst muligt omfang med løsningen af denne opgave for derved at give de langtidsarbejdsløse den håndsrekning, som mere varig beskæftigelse i disse virksomheder kan indebære. Gennem jobtilbudsordningen vil vi dels få udført arbejde, som vi ellers ikke ville kunne få udført, dels få genoptrænet arbejdsevnen og bevaret tilknytningen til arbejdsmarkedet hos et stort antal langtidsledige.

Uden at skulle gå ind i nogen polemik med forespørgeren synes jeg, alternativet om blot at fortsætte udbetalingen af understøttelse er et ynkeligt alternativ til denne solidariske indsats for at redde tusindvis af menneskers tilknytning til arbejdsmarkedet.

Jeg erkender blankt, at der har været praktiske problemer – det har vi vidst hele tiden – ved at etablere en så storstilet indsats til støtte for de langtidsarbejdsløse, og derfor vil regeringen foreslå folketinget en kortvarig individuelt baseret forlængelse til 1. april af den såkaldte moratorieordning, der jo ellers var sat til at gælde til 1. januar 1979.

I forbindelse med forhandlingerne i august sidste år bebudede den daværende regering en række initiativer til en bedre fordeling af arbejdet. I en situation med fortsat udsigt til meget høj arbejdsløshed er det af største vigtighed at sikre opretholdelsen af den faglige viden og arbejdsevnen hos den størst mulige del af arbejdsstyrken; foruden jobtilbudsordningen for langtidsledige er en af vejene her til en bedre fordeling af det eksisterende arbejde.

[Arbejdsministeren]

Jeg vil dog gerne i den forbindelse sige at en bedre fordeling af det eksisterende arbejde for regeringen ikke er en erstatning for en aktiv arbejdsmarkeds-, en aktiv beskæftigelses-, en aktiv erhvervs politik, men et nødvendigt element i denne. Men en bedre fordeling af arbejdet kan, som jeg sagde det før, være et nyttigt element, for hvis vi ikke foretager denne bedre fordeling af arbejdet, vil vi i stadig voksende omfang kunne konstatere, at arbejdsløsheden samler sig omkring bestemte, i forvejen udsatte grupper i vort samfund af arbejdssøgende, der udsættes for stadig længere arbejdsløshedsperioder. Risikoen for, at disse mennesker helt vil blive presset ud af arbejdsmarkedet, vokser måned for måned. Det skaber store menneskelige og sociale problemer, og den dag det danske samfund atter kalder på disse menneskers indsats, vil det være forbundet med de største vanskeligheder og store omkostninger at få dem genetableret på arbejdsmarkedet.

Sidste uge vedtog folkettingen også – uden forespørgerens støtte – loven om efterløn som det første af regeringens forslag til en bedre fordeling af arbejdet. Efterløn vil dels give ældre og nedslidte på arbejdsmarkedet et frivilligt tilbud om en tidligere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, dels kunne reducere ledigheden i vores samfund med måske op til 20.000 personer.

Vi har desuden for længst i det særlige udvalg om en bedre fordeling af arbejdet, som udarbejdede efterlønsforslaget, og hvor jo arbejdsmarkedets parter både fra den private og den offentlige sektor deltager, iværksat overvejelser om mulighederne for at gennemføre en begrænsning af overarbejde. Et forslag herom vil yderligere kunne få flere mennesker i arbejde, navnlig hvis det udformes i kombination med de faglige overenskomster på området. Vi vil både kunne få flere mennesker i arbejde, få forbedret miljøet og få besparelser på vores arbejdsløsheds-konto, penge, som så kan bruges i en mere aktiv beskæftigelsespolitik.

Til sidst vil jeg kort minde om, at et af de problemer, som folkettingen og regeringen står over for i bekæmpelsen af arbejdsløsheden, er den utilstrækkelige statistiske belysning af omfanget og karakteren af arbejdsløsheden. Ikke for, som hr. Jørgen Jensen prøvede at antyde eller mistænkeliggøre regeringen for, at undervurdere eller bortforklare ledigheds-

problemet omfang, men fordi det, hvis vi ikke har præcise oplysninger om arbejdsløshedens omfang og karakter, er umuligt at tilrettelægge en fornuftig politik for at hjælpe på ledigheden. Der er nu ved at blive truffet de sidste forberedelser til en omlægning af arbejdsløshedsstatistikken fra næste år, og efterhånden som denne statistik vil blive indarbejdet, vil vi stå med et stadig bedre grundlag for at bekæmpe arbejdsløsheden.

Uanset de meget vanskelige beskæftigelsesproblemer, vi har stået over for igennem de senere år, kan vi konstatere en fortsat kraftig vækst i arbejdsstyrken både for mænd og kvinder, og som jeg sagde det før, anser regeringen det for en positiv ting, at stadig flere melder sig på arbejdsmarkedet. Vi skulle nødig opleve en gentagelse af krisen i 1930'erne, hvor erhvervsfrekvenserne var stigende; det må tværtimod være hensigtsmæssigt, at stadig flere vil yde en indsats.

Ifølge den seneste arbejdsstyrketælling er arbejdsstyrken vokset med godt 40.000 om året i de seneste to år, og vi må forvente, at denne udvikling vil fortsætte også i 1979. Stadig nye årgange melder sig på arbejdsmarkedet med voksende erhvervsfrekvenser. Alligevel regner regeringen med, at den samlede virkning af regeringens politik selv i den konjunktursvage periode, vi gennemlever, vil sikre, at arbejdsløsheden ikke vil vokse yderligere fra 1978 til 1979.

Regeringens politik med hensyn til arbejdsløshedsproblemet er således en flerstrengt politik, som dels betegner en generel beskæftigelsesfremmende indsats, dels indeholder elementer, som retter sig mod specielle dele af arbejdsløsheden. Tilsvarende virker nogle foranstaltninger med det samme, mens andre først for alvor vil slå igennem på lidt længere sigt.

Regeringen anser det for nødvendigt at tilrettelægge indsatsen mod arbejdsløsheden på det mest realistiske grundlag, men en erkendelse af, at dansk økonomi også i de nærmest kommende år vil være præget af en utilfredsstillende høj arbejdsløshed, indebærer ikke på nogen måde nogen accept af arbejdsløsheden; der er tværtimod tale om en yderligere understregning af behovet for en fortsættelse af regeringens politik med det klare og utvivlsomme sigte at skabe grundlag for en varig nedbringelse af ledigheden.

[Jørgen Jensen]

Jørgen Jensen (DKP):

Jeg er helt enig med arbejdsministeren i, at det eneste rigtige alternativ til arbejdsløshed er at skaffe beskæftigelse, ikke at ophæve 26 ugers reglen, og de negative følger af at ophæve tidsbegrænsningen vil bortfalde ved fuld beskæftigelse. Jeg håber, at det forslag, der kommer om yderligere at udskyde tidspunktet for, hvornår man falder for 26 ugers reglen, også omfatter dem, der er over 60 år, så vi kan få lidt mening i den megen tale om den gode vilje, der er til at hjælpe dem over 60 år.

Ellers er det heller ikke min hensigt, at vi skal diskutere statistikker. Jeg er ikke modstander af, at man har en statistik både om omfanget af og årsagerne til arbejdsløshed, men når arbejdsministeren bliver ved med at sige, at der er flere beskæftiget nu end nogen sinde før, kan det godt være, at vi har forskellige tal og arbejdsministeren har ét, der er senere end det, jeg har. Men ifølge Statistiske Efterretninger A 11 fra 1978 er det en kendsgerning, at tallene fra 1972 og 1973 sammenlignet med tallet fra 1977 viser 10.000 færre fuldtidsbeskæftigede i Danmark nu end dengang, og når arbejdsministeren til slut gentog, at der var flere beskæftiget på arbejdsmarkedet, vil jeg gøre opmærksom på, at går vi helt tilbage til 1967, er kendsgerningen den, at der er 23.199 færre fuldtidsbeskæftigede mænd i Danmark i 1977, end der var i 1967. Derfor glæder jeg mig til, at arbejdsministeren får en statistik, han stoler på, så han kan komme med rigtige tal.

Der var en anden ting – ikke det væsentligste, men dog afgørende – i arbejdsministerens tale, som jeg vil omtale, og det er, at vi på væsentlige områder i det danske samfund har mulighed for gennem en forstærket indsats på samme tid at dække åbenlyse behov og stimulere beskæftigelsen gennem forstærket samarbejde mellem det offentlige og den private sektor. Arbejdsministeren tænkte her på de store opgaver inden for områderne miljø, energi, byfornyelse og sanering. Her ligger nogle opgaver, hvis løsning vil fremme beskæftigelsen uden samtidig at forringe betalingsbalancen.

Det, der var skuffende i det afsnit, som jeg i øvrigt er helt enig i, er, at man siger, der var muligheder, og ikke, at regeringen ville,

for sandheden er jo netop, at hvis man ville, kunne man gøre en hel del.

Kommunisterne erkender, at der er en sammenhæng mellem den økonomiske politik og de reelle muligheder for at bekæmpe arbejdsløsheden. Derfor vil jeg også fremholde nødvendigheden af at gennemføre infrysning af samfundsskabte værdistigninger som en bremse på spekulation og belåning, en skattereform, importregulering, skærpet indsigt i og kontrol med virksomhederne. Vi erkender fuldt ud, at der er en sammenhæng, men det afgørende er, at arbejdsløsheden kan bekæmpes gennem en øget statslig indsats. Det gælder også bestemte udsatte områder, f. eks. skibsværfterne, som både statsministeren og arbejdsministeren var inde på, men også her er det nødvendigt med en større statslig indsats. Uanset om det er statsordrer, om det er bedre finansieringsmuligheder eller alternativ produktion, forudsætter det en større statslig økonomisk indsats, og dette kan efter vor opfattelse ikke ske med et gunstigt resultat, uden at man samtidig styrker kontrollen ikke alene med de nye investeringer af den kapital, som føres til, men også med værfternes samlede økonomi og ikke mindst med den forbundethed, de har med rederne. Hvis tiden tillader det, skal jeg senere komme ind på, hvad vi mener der konkret kan gøres ved værfterne.

Mere generelt vil jeg nævne en række områder, som den socialdemokratiske del af regeringen selv har peget på i valgprogrammer og i løfter til befolkningen. For det almennyttige boligbyggeri foreslår vi beskedent en forøgelse med 7.000 op til 13.000 almennyttige boliger. Der er et kraftigt fald i bygningen af almennyttigt byggeri; i 1971 blev der bygget 14.019, i 1977 kun 6.405. Der er igen et behov, der er igen begyndt at komme ventelister, og de er vokset til trods for det helt urimelige finansieringsgrundlag, som har mange uheldige følger. Der vil med den udvidelse, som vi foreslår, være mulighed for at nå op på målet: de 40.000 boliger, som man har talt så meget om, og som blev fastlagt i boligforliget i 1975. Som det fremgår af vore ændringsforslag til finansloven, mener vi, at der skal sættes flere statslige midler af til det almennyttige boligbyggeri. Virkningen af yderligere 7.000 lejligheder vil blive ca. 14.000 flere beskæftigede. Importen vil kun blive forøget med ca. 0,4 mia kr. Det er altså

[Jørgen Jensen]

rigtigt, som arbejdsministeren sagde: det har ikke så negative følger. Selv med en større statslig økonomisk støtte vil det ikke, når der foretages en modregning i udgiften til understøttelse og det øgede skatteprovenu, betyde en reel udgift for staten ud over måske 1 mia kr. for at få 14.000 mere i arbejde.

Byfornyelse. Boligministeren har i 1978 skønnet, at ca. 400.000 boliger har behov for en fornyelse. Herudaf er der 50.000 helt nedslidte og forældede boliger og andre 50.000 med omfattende og store mangler. Byfornyelse kræver megen arbejdskraft og påvirker kun importen med meget begrænsede beløb. I investeringsredegørelsen er bruttoudgifterne til byfornyelse i 1978 sat til ca. 1 mia kr. Vi foreslår dette beløb forøget med ca. 2 mia kr. pr. år. Det skulle give mulighed for at forny yderligere ca. 25.000 boliger pr. år. Beskæftigelsesmæssigt vil det betyde ca. 12.000 flere i arbejde. Importandelen af de 2 mia kr. vil blive ca. 200 mill. kr., den sparede arbejdsløshedsunderstøttelse ca. 1 mia kr. Finansieringen foreslås at være den samme som for det almennyttige byggeri, og vi foreslår en deling af udgifterne mellem stat og kommune, således at kommunerne ikke bremser på grund af manglende økonomi, med f. eks. 75 pct. til staten. I anledning af arbejdsministerens mange henvisninger til kommunernes aktivitet vil jeg lige bemærke, at den i mange tilfælde netop skyldes, at staten har fralagt sig ansvaret og dermed den samme aktivitet.

Vi foreslår endvidere rammen for de offentlige investeringer øget med 4 mia kr. til anvendelse til f. eks. forbedring af den kollektive trafik, elektrificering af DSB, tunnelbaneanlæg i København, fremskyndelse af naturgasprojektet, herunder også undersøgelse af mulighederne for produktion af danske komponenter – det har været fremme, at man kunne fremstille rørene i Danmark, hvis man foretog investeringer – brobygningsarbejder, statsskibe, rensningsanlæg og alternativ energi.

I det økonomisk-politiske udvalg er det oplyst, at den gennemsnitlige importkvota for de offentlige investeringsprojekter ved en bevidst satsen på dansk produktion kunne nedbringes fra 25 til 15 pct. Gennemførte man dette for samtlige offentlige investeringsprojekter, ville det selv med den af os foreslåede udvidelse betyde en formindskelse af importen på ca. 1½ mia kr. Det ville forø-

ge beskæftigelsen med ca. 10.000 mand, og det ville altså kun betyde en ganske lille påvirkning af importen. Vi foreslår endvidere, at der ansættes 20.000 flere i den offentlige service. Behovet er stort. Jeg skal nævne daginstitutioner, hvor forældre og personale, som vi har set i den sidste tid, må aktionere for at få en begrænsning i antallet af børn eller flere ansatte. Vi har også set, at selv chefer på bistandskontorer må nedlægge arbejdet som protest mod nedslidning af personale og den dårlige service, man yder. Endvidere er der hjemmehjælperordningen og plejehjem, hvor alle i de seneste dage er rystede over oplysningerne om de ældres forhold. Når det gælder åndssvageforsorgen, erindrer jeg fra de vælgermøder, jeg har været til før de seneste valg, at alle politikere påstår, de har god vilje til at gøre noget på dette område.

Så er der folkeskolerne, gymnasierne og den forebyggende sundhedstjeneste, hvor jeg blot skal pege på arbejdsmedicinske klinikker, bedriftslægeordning, forskning på dette område og hospitalerne. På disse områder inden for sundhedsvæsenet er det jo en kendsgerning, at man kunne spare milliardbeløb ved forskning og investering. Det gælder også postvæsenet, og vi kunne pege på mange, mange andre områder. Der er et stort behov, og på længere sigt vil det også betyde, at man kan spare penge ved større investeringer på dette område.

På nogle af de områder, jeg har peget på, vil der rigtignok være mangel på personale som følge af den nedskæringspolitik, der har været ført i de senere år, og som betyder, at man ikke har uddannet dem, man vidste man ville få behov for, men det understreger jo kun nødvendigheden af en anden holdning til problemerne. Gennemføres den udvikelse, vi foreslår her, altså 20.000 nyansættelser, således at behovet for nyinvesteringer begrænses mest muligt, vil det kun medføre en merimport på ca. 100 mill. kr.

På det sociale område vil gennemførelse af f. eks. en forbedret barselhvileordning med ret til 8 ugers fravær før fødslen og 26 ugers barselhvile efter fødslen betyde frigørelse af arbejdspladser i et omfang, der modsvarer efterlønsordningen f. eks., men kun har de positive og ikke de negative følger, som præger efterlønsordningen.

[Jørgen Jensen]

Når det gælder ungdomsarbejdsløsheden, er det rigtigt, som ministeren pegede på, at man taler meget om viljen til at gøre noget, men jeg vil understrege, at der kunne gøres mere, end der allerede er gjort. Mange af de ting, der er gjort, er jo lapperier, og navnlig burde man sætte ind på at fjerne de direkte negative påvirkninger af den politik, der bliver ført.

Jeg skal pege på adgangsbegrænsningen. Det er en kendsgerning, at ca. 15.000 unge er blevet afvist ved videregående uddannelser i 1977-78. Det var vel rimeligere, at man gav dem mulighed for uddannelse, hvis ikke man kan sikre dem arbejde. Hvor nødvendige og påtrængende forhøjelserne af uddannelsesstøtten end er, er de udskudt til efter 1980. Det begrænser yderligere manges muligheder for at gennemføre videregående studier og tvinger andre tusinder til at tage erhvervsarbejde, samtidig med at de har studier. Det medfører, at man forlænger studierne, altså beslaglægger studieressourcer, optager arbejdspladser for andre. Så kan vi jo godt strides om, hvor stort tallet er, om de uddannelsessøgendes oplysninger er rigtige eller man har andre tal. Det, der er en kendsgerning, er, at mange unge tvinges til at tage arbejde, som forlænger deres studier, og jeg skal henvise til forsiden på Politiken i dag, hvor det omtales, at mange unge udskyder deres eksamen, fordi de er bange for at blive arbejdsløse, bange for at blive stillet i en ringere økonomisk situation.

Altså ud over den gode vilje, ud over de nødhjælpsarbejder, man sætter i gang, ville det være rimeligt, at man fjernede de direkte skadelige virkninger for ungdommen ved at sikre en afskaffelse af adgangsbegrænsningen og ved at sikre dem den nødvendige uddannelsesstøtte.

Også EFG bør efter vor opfattelse udbygges, og man bør erkende, at det er nødvendigt at sikre de unge løn i basisåret. Som det er nu, bliver den såkaldte restgruppe – det er sagt tidligere her i folketinget, at det er et uheldigt ord, men det vil sige dem, der ikke får en egentlig efterfølgende uddannelse efter folkeskolen – større og større. I 1972 var det 27 pct., i 1977-78 er det sikkert 33 pct., der ikke får en efterfølgende uddannelse. Der er altså en tendens til, at flere og flere uuddannede bliver arbejdsløse. Så kan man spørge sig selv, om det egentlig er det krav, man må

stille til menneskene i fremtidens samfund. Derfor er vore krav for de unge: en ophævelse af adgangsbegrænsningen, forbedret uddannelsesstøtte, udbygning af EFG og løn i basisåret.

Mon ikke de partier, der var med til at ødelægge EFG-loven – jeg tænker her på de radikale, som direkte forhindrede en gennemførelse af løn i basisåret – i dag erkender, at udviklingen har vist, det var en fejl-disposition, at man derved var med til at skade de unge og sikre en større arbejdsløshed fremfor at hjælpe de unge, som man dengang påstod man ville.

Vi er enige i, at et forbud mod overarbejde, selv om det ikke vil skaffe mange arbejdspladser i det private område, vil kunne give nogle arbejdspladser, navnlig inden for det offentlige, og vi regner med, at der kan komme ca. 10.000 flere i arbejde.

Så vil jeg pege på arbejdstidsforkortelse. Det er et overenskomstmæssigt spørgsmål, men regeringen kunne i det mindste nedsætte sin utidige indblanding ved at tilkendegive, at en arbejdstidsnedsættelse ikke strider imod regeringens politik, at en gennemførelse f. eks. ikke betyder, at man dropper værdistigningsafgiften. Man kunne altså, også uden at gribe ind, opnå en positiv påvirkning ved at trække nogle af de udtalelser tilbage, som er tilkendegivet i tyvepunktserklæringen og senere.

Jeg vil også nævne øget forbrug til den brede befolkning samtidig med en afskaffelse af de store arbejdsfri indtægter, for forbrug betyder øget beskæftigelse. Vi har peget på, at det kunne ske gennem fritagelse for moms af mad og medicin og gennem øgede pensioner. Det sidste er ikke mindst nødvendigt på grund af den udhuling, som er sket af de forhøjelser, der skal gennemføres af pensionerne til næste år; og en udbetaling af de tvangssopsparede dyrtidsportioner er også nødvendig. Gennemføres det, jeg har nævnt her, vil det skabe beskæftigelse til over 100.000 i løbet af et år, uden at det betyder nogen nævneværdig forøgelse af importen. Ekstraudgifterne for det offentlige vil højst blive på ca. 4 mia kr. på grund af besparelser på arbejdsløshedsunderstøttelsen, de øgede skatteindtægter og den øgede aktivitet i øvrigt.

Der bliver ikke tid til at komme ind på skibsværfter, men det kan jeg jo gøre i anden

[Jørgen Jensen]

omgang, for jeg skal jo rette mig efter den røde lygte, er der blevet sagt tidligere, og så må jeg hellere gøre det.

Formanden:

Det gælder ikke alene hr. Jørgen Jensen. Det gælder alle. Man må respektere den røde lygte.

Kjeld Olesen (S):

Det var med nogen forbavselse, at man læste formuleringen af DKPs forespørgsel. Den lyder jo:

»Har regeringen låst sig fast på 200.000 arbejdsløse frem til næste valg, eller hvilke foranstaltninger agter regeringen at foretage for at bringe tallet ned?«

For os er arbejdsløsheden et dybt alvorligt problem, som vi ikke mener er velegnet til polemiske bemærkninger på det niveau, som kommunisterne her befinder sig på. I hvert fald rejser det uvilkårlig tvivl om ægtheden i deres engagement trods store verbale udladninger om deres omsorg for de arbejdsløse.

Vi havde også debat om en kommunistisk forespørgsel i marts måned i år. Dengang gav arbejdsministeren et indgående svar på, både hvad der er gjort, og hvad der ville blive gjort. Forespørgeren ved udmærket godt, at der ikke kan tilføjes mange nye aspekter. Det kan være, kommunisterne mener, at de bekæmper arbejdsløsheden ved med 8 måneders mellemrum at stille en forespørgsel; vi har en anden opfattelse. Vi mener, at arbejdsløsheden skal bekæmpes hver dag og hver time, ikke i form af ord, der ikke skaffer én mere i arbejde, men gennem den praktiske indsats, det seje arbejde, hvor socialdemokratiet har en nær kontakt til fagbevægelsen, der ved, hvor skoen trykker.

Så er spørgsmålet: hvor har DKP egentlig været henne, når det drejede sig om de mange forskellige midler, der skal bruges for at nedbringe arbejdsløsheden? Forleden havde vi den endelige afstemning om den efterlønsordning, der skal skaffe mindst 20.000 ledige i arbejde. DKP kunne ikke stemme for. Hvor var DKP, da vi stemte om fagbevægelsens ret til anvisning, og som skulle gøre det mere smidigt at få folk i arbejde? DKP stemte imod. Hvor var DKP henne, da det drejede sig om jobtilbud til de langtidsledige? DKP kunne ikke medvirke. Hvor var DKP, da vi

skulle stemme om bedriftssundhedstjenesten, der betyder om ikke store tal, så dog flere arbejdspladser? DKP kunne ikke medvirke. Sammen med LO har socialdemokratiet udarbejdet en beskæftigelsesplan, der kører for øjeblikket; men hvor var DKP? Man stemte imod dele af denne plan. Og hvor var DKP, da vi behandlede det ØD-forslag, der bl. a. skulle medvirke til at redde virksomheder, der pludselig lukker og smider medarbejderne på gaden? DKP har været en indædt modstander.

Nej, arbejdsløsheden bekæmpes ikke med ord. Vi må konstatere den hårde kendsgerning, at problemet er knyttet til den internationale økonomiske krise. Derfor kan vi kun løse den til bunds gennem internationale aftaler, selv om vi kan og skal gøre selv, hvad der er muligt.

Vore egne problemer kan gøres op i fire punkter. For det første har der, som arbejdsministeren sagde det, de senere år været tale om en stigning i arbejdsstyrken med en så stor tilgang til arbejdsmarkedet, at vi altså har den store ledighed. For det andet ligger opgaven i at gøre os selv så konkurrencedygtige som muligt på de internationale markeder og gennem vor egen indsats bedst konkurrere med de varer, som vi importerer. For det tredje må vi i en tid som denne gennem underskud på statens budgetter skabe grundlag for den efterspørgsel, der betyder flere arbejdspladser. Men for det fjerde må det ikke på længere sigt gå ud over balancen i den samlede økonomi, for så forværres arbejdsløsheden yderligere.

Så enkelt kan det lyde, og så svært er det i virkeligheden, og så let er det for hr. Jørgen Jensen og andre at boltre sig i de forenkledte illusioners verden. De tanker, der blev fremlagt her, og som opstiller mange tal og beregninger for, hvor let det er, har jo ikke på nogen måde taget hensyn til netop det fjerde punkt, der hedder: af hensyn til de arbejdsløse er det nødvendigt, at samfundsøkonomien på længere sigt er i balance.

Meget er jo i gang, som vi allerede har hørt: beskæftigelsesplanen på de godt og vel 10 mia kr. over en 3-årig periode kører videre. Socialdemokratiet har den opfattelse, at det antal job, der er målsætningen, må fastholdes, og skulle enkelte ordninger vise sig ikke at leve op til forventningerne, mener jeg, at vi skal tage det op til behandling.

[Kjeld Olesen]

Ungdomsarbejdsløsheden, der sammen med de langtidsledige er det mest tragiske indslag i arbejdsløsheden, bekæmpes, som vi også hørte, med milliardenbeløb af stat og kommuner i fællesskab. Hertil kommer den efterlønsordning, der nu er en realitet. Man er i fuld gang med jobtilbud til de langtidsledige, der er ved at falde for 26 ugers reglen. Og for at tage det helt aktuelle ved vi, at arbejdsministeren kommer med et forslag, således at ca. 2.000 reddes ved, at man forlænger fristen til 1. april næste år. Vi kan snart forvente den forbedrede statistik, der skal give øgede muligheder for arbejde. Der forestår en effektivisering af arbejdsformidlingen. Jeg synes, at der – og det er ikke, fordi arbejdsministeren er min partifælle – er grund til at rose arbejdsministeren for de mange initiativer, han har taget på så kort tid.

Der er efterhånden tale om en stigende vished om, at vi ikke kun kan forlade os på de bedre konjunkturer derude og tro, at det alene løser problemet. Vi ser daglig konsekvenserne af den teknologiske udvikling i form af mindre behov for menneskelig arbejdskraft. Det er en udvikling, som vi må forsøge at styre, men som vi ikke kan standse.

Derfor melder der sig to hovedspørgsmål. For det første: hvordan kan vi fordele arbejdet mellem os? For det andet: hvordan ligger mulighederne for at skaffe nye job? Regeringen har jo et særligt udvalg i arbejde, der beskæftiger sig med fordelingen af arbejdet. Dette udvalg kom jo med oplægget til efterlønsordningen og er nu i gang med at undersøge, om vi gennem afskaffelse eller nedbringning af overarbejde kan trække flere væk fra arbejdsløshedskøen. Vi ved, at der på andre måder er taget initiativer, f. eks. har finansudvalget rettet henvendelse til de forskellige styrelser og i administrationen for dér at få nedtrappet overarbejde og skabt muligheder for at få flere i arbejde. Jeg vil i den forbindelse også nævne, at vi jo desværre af et flertal her i folketinget blev stoppet, da vi kom med vort forslag om, at EFG-elever skulle have løn i basisåret.

Jeg vil også nævne, at vi jo har fået oplægget U 90, der taler om en 12-årig grunduddannelse og mulighed for uddannelse i arbejdstiden. Begge dele betyder, at arbejdsløsheden svinder ind, dels fordi de unge ikke

så hurtigt kommer ind i den, dels fordi flere kommer i arbejde.

Vi har fra arbejdsministeren i redegørelsen fået mange oplysninger om områder, der kan sættes ind på. Der har været nævnt byfornyelse, der har været nævnt sanering, og der har været nævnt mange andre ting.

Spørgsmålet er, om der ikke inden for servicesektoren er et naturligt behov for mennesker til at påtage sig opgaver, der har med mennesker at gøre. I disse dage bringer pressen store reportager om visse plejehjem, hvor ensomheden hos de gamle ligefrem lyser ud af billederne. Det er ikke teknik, men mennesker, der er brug for her.

Jeg kan pege på lavere klassekvotienter, der betyder bedre kår for vore børn og flere arbejdspladser. Der er hele det område, der hedder genbrug, og som kun er i sin vorden.

Jeg har blot nævnt nogle ganske enkelte eksempler, og jeg ved, at nogle af disse bemærkninger ikke angår det, vi kalder dagsaktuel politik, og ikke indgår i den aftale, vi har med venstre, men vi finder i socialdemokratiet, at vi allerede nu må til at tænke ultraditionelle tanker, der rækker ind i en næste fase. For at undgå misforståelser vil jeg gerne føje til, at det at sætte ind på sådanne områder naturligvis har den forudsætning, at vi sideløbende med alt dette magter at holde vor økonomi i balance.

I 1930'erne havde vi også en stor arbejdsløshed, og her demonstrerede de arbejdsløse meget forståeligt i store skarer. I dag ser vi ikke sådanne demonstrationer, hvilket hænger sammen med, at samfundet viser en økonomisk solidaritet gennem arbejdsløshedsunderstøttelsen, der måske er den bedste i verden. Men det må ikke få os til at mindske opmærksomheden om problemet eller tro, at penge kan skjule de tragedier, der jo er arbejdsløshedens følgesvend.

Skal vi nå resultater, må vi erkende den virkelighed, vi lever i. Vi må således i dag i hvert fald leve med de økonomiske mekanismer, der virker i de vestlige industrisamfund, og hvor drivkraften jo er profit. Det er derfor, vi i denne situation må se i øjnene, at der er en sammenhæng mellem profit, investering og arbejdspladser. Jeg siger udtrykkelig i denne situation, for principielt kan vi ikke acceptere det, hvorfor vi trods modstand og for tiden stilstand, når det drejer sig om mulighederne her i folketinget, vil arbej-

[Kjeld Olesen]

de videre på, at lønmodtagerne får deres andel i kapitaltilvæksten.

Så længe nogle går ledige, har vi en forpligtelse til at sætte ind her og nu med de midler, vi råder over. Derfor er vi ikke at finde i en illusionsfyldt, teoretisk verden. Vi arbejder i hverdagen med vilje til at sætte ind, selv om det er nok så besværligt, og selv om det kan give sved på panden, men hellere sved på panden og flere i arbejde end tomme ord og længere arbejdsløhedskøer.

Lawaetz (FP):

Jeg vil give hr. Kjeld Olesen ret i, at debatten fortjener et højt niveau, men jeg vil ikke bebrejde hr. Jørgen Jensen, at han har rejst debatten om det største problem, vi har i dag: den uhyggelig store arbejdsløshed, som økonomisk har langt større konsekvenser end de ca. 10 mia kr., der udbetales i understøttelse. Følgevirkningerne i form af manglende produktion, nedsat købeevne og manglende evne til at betale skat kan ganske enkelt ikke gøres op. Dertil kommer den menneskelige tragedie for de mange, som gerne vil arbejde. Den menneskelige tragedie ikke mindst for ungdommen er for den enkelte langt større end den økonomiske; for understøttelsen, der gennem de sidste fem år er steget 25 pct. mere end en specialarbejders gennemsnitssløn, har vel nået en sådan højde, at ingen ligefrem lider nød.

Måske – og det er beklageligt – er statsministeren ikke den rette at rette forespørgslen til. Når jeg sætter spørgsmålstegn ved statsministeren som repræsenterende vor regering, er det under henvisning til passager i statsministerens åbningstale den 3. oktober, hvor statsministeren siger (Folketingstidende 1978–79, sp. 3):

»Det vil imidlertid ikke være muligt at opnå de gunstige resultater, som regeringen vil sigte mod, medmindre der også kan skabes et tillidsfuldt samarbejde med de organisationer i samfundet, som øver en afgørende indflydelse på den økonomiske udvikling.«

Har regeringen indkaldt til det meget omtalte trepartsmøde? Nej. Det hed sig, at SV-regeringen blev dannet for at sikre et fast styre til at køre overenskomstssituationen igennem med, men hvad har man foretaget sig for at gennemføre den nødvendige indkomst- og beskæftigelsespolitik ud over at

forhøje momsen, hvilket bremser købeevnen og dermed beskæftigelsen?

Har intern uenighed i socialdemokratiet og Thomas Niensens meget hårde kritik forskrækket regeringen så meget, at man har glemt de efter regeringens opfattelse yderst vigtige trepartsforhandlinger, der måske kunne have forhindret den dramatiske og meget uheldige start på overenskomstforhandlingerne i år?

Muligvis er der ingen skade sket, for det viser måske kun alt for tydeligt, at arbejdsmarkedets parter slet ikke magter opgaven, som så alligevel ender i folketinget.

Det lå i luften, at ØD foreløbig skulle lægges i skuffen og først tages op til senere grundig drøftelse, når den netop udkomne LM-rapport forelå, men hvad sker der? ØD skydes ud som et generelt krav til overenskomstforhandlingerne og gør forholdene i erhvervslivet og på arbejdsmarkedet endnu mere usikre.

ØD i den forelagte form er efter vor opfattelse et indgreb i ejendomsretten, et skridt mod socialisering, i alle tilfælde et politisk spørgsmål endda vel på allerhøjeste plan. Det er blevet en mærkesag for LOs topfolk, en sag, man nu vil forsøge at sælge, jeg havde nær sagt ved dørsalg, i form af uddeling af brochurer, skønt det er en sag, som størstedelen af lønmodtagerne ifølge alle opinionsundersøgelser er ganske uinteresserede i. Et læserbrev i B.T. den 13. november 1978 siger det tydeligere end noget andet:

»Til fagforeningsdiktatoren Thomas Nielsen.

... Med hensyn til ØD-fonden er det jo ikke nogen hemmelighed, at det skal give LO og fagbevægelsen en større magt i erhvervslivet, men skån den danske lønmodtager for sligt.

Gennem årene har vi oplevet først mejeriet Enigheden med nød og næppe blive reddet ved monopolisering, så mange små mejerier måtte lukke. Siden gjaldt det bryggeriet Stjernen og Arbejdernes Brødfabrik, som lukkede. Dagbladet Aktuelt bliver holdt i live ved, at enhver organiseret lønmodtager er tvunget til at betale til bladet. Jeg tror, lønmodtagerne skal prise sig lykkelige for ikke at få dig og dine som arbejdsgivere.«

Når jeg netop nu beskæftiger mig stærkt med ØD, er det, fordi det er i strid med vort demokratiske samfundssystem. Det er også,

[Lawaetz]

fordi det er en ny fordyrelse af produktionen, altså en forøgelse af arbejdsløsheden. Et lignende socialistisk system findes ikke andre steder. Jo flere mærkelige byrder, vi pålægger erhvervslivet, jo mere forhindrer vi udenlandsk kapital i at investere i vores kapitalfattige land, jo flere stærke virksomheder jager vi ud af landet eller får til at lægge filialer i andre lande; altså endnu større arbejdsløshed.

Vi har vel til trivialitet hørt om socialdemokratiets og LOs beskæftigelsesplan, i dag igen. Sidste skud på stammen er lovforslag nr. L 31 om efterløn. Hvad har det med beskæftigelse af gøre? Arbejdsministeren har indrømmet, at han ikke forventer, at der kommer en ung i arbejde for hver ældre, der går på efterløn, og arbejdsministeren har så evig ret. For i første omgang vil to kategorier gå på efterløn, nemlig de mange, der den 1. januar 1979 falder for 26 ugers reglen, samt en lang række små købmænd og grønthandlere, der drejer nøglen om i protest mod hele papirsystemet. Der kommer ikke små nye købmænd i arbejde igen i en håbløs kamp mod de kæmpemæssige lavprisvarehuse.

Dertil kommer, at man stik imod al sund fornuft ikke kalder det en sociallov, men pålægger hver dansk arbejdsplads pr. ansat en ny omkostning på foreløbig ca. 500 kr. pr. år. Det vil give yderligere fordyrelser og øget arbejdsløshed.

I øvrigt kunne en deputation, vi havde besøg af i formiddags i arbejdsmarkedsudvalget, være kommet med nøjagtig den kritik, som fremskridtspartiet har fremført.

De få nedslidte og arbejdstrætte kunne vi sagtens have hjulpet med en anden lovgivning i stedet for denne mærkelige form for arbejdsmarkedslovgivning.

Næste problem er beskæftigelse af de langtidsledige. Det er menneskeligt rigtigt, at de kommer i gang, men man kan vel også blive enig om, at det i høj grad er en nødforanstaltning med en række minusser; tilskud til arbejdsgiverne med henholdsvis 20, 15 og 10 kr. pr. time i 9 måneder er ikke fremskridtspartiets politik. Erhvervslivet skal have så gunstige muligheder, at de kan klare sig selv. Men når nu loven er vedtaget, må man håbe, at erhvervslivet kan optage i hvert fald en tredjedel af de ca. 9.000, det drejer sig om i første omgang. Det foreløbige tal er 9.000, og de resterende 6.000 skal beskæftiges af det

offentlige med mere eller mindre kunstigt opfundne beskæftigelsesarbejder. De skal naturligvis have samme løn som andre, det vil f. eks. sige, at en mand, der river blade sammen i et offentligt anlæg, skal have det samme som manden, der har arbejdet dér i 10 år. Hvad vil han sige? Han vil forlange mere i løn: altså et lovgivningsmæssigt pres på lønnen. Planer visse steder om en slags produktion med de ungdomsledige er med i billedet som konkurrence til det private erhvervsliv: dvs. arbejdsløse på andre steder.

Man må vel forvente, at denne kunstige form for beskæftigelse vil sætte arbejdsløshedstallet lidt ned, men når folk så har glemt, hvordan man har skabt disse nye arbejdspladser, kan regeringen vel prale af, at den har øget beskæftigelsen. Det bliver spændende at høre om i den næste valgkamp.

Statsministeren tror jo desværre ikke selv på nogen foreløbig forbedring af beskæftigelsessituationen. Men sker der ingen ændringer, hvad så om 9 måneder? Så slippes de kunstigt beskæftigede ud igen. Men så er de understøttelsesberettigede i de næste 3½ år. Ja, det går helt godt med at få det hele til at hænge sammen og med at bilde den almindelige befolkning en hel masse ind.

Jeg undrer mig tit over, hvor længe folk egentlig vil finde sig i, at man simpelt hen tolererer 200.000 arbejdsløse. Det er 14 pct. mere end på samme tid i 1977. Så vil man sige: der er kommet flere i arbejde. Det er også sandt, blot ikke i industri, håndværk og handel, hvor de skulle være, men i den offentlige sektor. Den er i det sidste år steget med 24.500 job. Navnlig er der skabt nye stillinger inden for social- og sundhedssektorer samt i kulturelle institutioner og biblioteker. Ifølge Danmarks Statistik beskæftigede den offentlige sektor pr. 1. april 1978 594.728 mennesker, dvs. mindst 600.000 i dag.

Er det egentlig så mærkeligt, at fremskridtspartiet er opstået? Og selv om man for tiden ynder at skyde os i skoene, både hvad vi har sagt for år og dag siden, og hvad vi aldrig har sagt, og selv om andre partier på skift offentligt tager afstand fra os – sidst CD – eller giver udtryk for, at der intet alternativ er uden os – sidst de konservative – så kan man da ikke undre sig over, som det går, at vi holder vores stemmetal fint i forhold til sidste valg. Det er, fordi vi er et rendyrket

[Lawaetz]

oppositionsparti, der bliver ved med at pege på alle svaghederne, og jeg kan fortsætte med at pege på skævheder skabt af den tidligere regering, som endnu ikke er taget op af den nuværende.

Er man f. eks. kommet med én eneste officiel udtalelse om ØD? Nej, for man har ikke kunnet blive enige indbyrdes. Har man nogen sinde taget stilling til en anden meget varm kartoffel som de indefrosne dyrtidsportioner, der i høj grad berører arbejdsmarkedet og skaber usikkerhed? Har man talt om offentlige besparelser ud over de stakkels 1½ mia kr., der egentlig skyldes udskydning af anlægsarbejder og overflytning af udgifter til kommunerne? Synes man, at de millioner, industrialiseringsfonden giver ud til at skabe konkurrerende virksomhed ude i verden, f. eks. møbler i danish design fra Hong Kong, er givet fornuftigt ud? Er fortsættelsen af milliardsalg af kortfristede statsobligationer, der nedsætter obligationskurserne og dermed fordyrer byggeriet, en disposition, der evigt skal fortsætte med det resultat, at det giver større arbejdsløshed? I august 1975 var obligationsrenten 13 pct., i dag er den på 3 år steget til 18 pct.

Inden for det sidste år har arbejdsløshedskasserne fået 100.000 nye medlemmer, heraf 65.000 kvinder. Det er rimeligt, at folk, der mister deres arbejde, får understøttelse, medens de får tid til at finde et nyt job, men drømmer man slet ikke om at aftrappe understøttelsen, hvis maksimum i dag er 35,45 kr. i timen? Det vil sige i praksis, at folk forlanger 39,60 kr. for at gå i arbejde, og det er der ikke noget at sige til, for bliver de arbejdsløse igen, får de kun 90 pct. svarende til de 35,45 kr.

Det er ikke underligt, at en m/k, der bor i Roskilde, ikke søger arbejde i Ringsted for ikke at tale om Ringkøbing. Man har lavet en ny form for stavnsbinding, og de mange ledige pladser bliver ikke besat, for det kan ikke betale sig, fordi lønmodtageren har for lidt ud af det. Man har længe set på, at mindst 40.000 husmødre går glade derhjemme og hæver fuld understøttelse i op til 3½ år. Samtidig bliver man inderlig forargede over, at nogle flittige skolebørn i Hirtshals renses fisk, fordi man ikke kan få den fornødne arbejdskraft.

Går alle disse tanker om problemer, der er de egentlige årsager til arbejdsløsheden, al-

drig gennem hovedet på de ansvarlige? Jo, sikkert. Men det er imod deres partipolitik, som i disse tilfælde kommer over landets trivsel. Er det kun fremskridtspartiet, der hele tiden skal fortælle sandheden, nemlig at kun en forøget konkurrenceevne kan rette op på det hele? Skal vi også fortælle regeringen, at man naturligvis ikke kan forlange, at arbejdsmarkedets parter skal ende på en nulløsning eller noget, der ligger derunder, hvad der naturligvis ville være det rigtige, medmindre regeringen tager skridt til at holde reallønnen oppe, hvilket kun kan ske gennem skattelettelser? Det er ikke bruttolønnen, det kommer an på, men det, mennesker har med hjem og kan købe for deres løn.

Partipolitisk kan vi være ligeglade, for manglende resultater og handling fra regeringen kan kun gavne mit parti. Men for landets skyld og for de 200.000 arbejdsløse håber jeg, at man vil lytte til bare en brøkdelen af, hvad jeg siger. Man kunne i stedet for at trække på skuldrene f. eks. tage de 28 eller bedre selvfølgelig de 999 bedste af vore 1.028 ændringsforslag til finansloven frem. Men blot de 28 bedste – hvis man vil studere lidt på dem – ville være nok til at hjælpe på arbejdsløsheden.

Ellemann-Jensen (V):

Der er grund til at takke arbejdsministeren for en afbalanceret og seriøs gennemgang af problemerne i forbindelse med arbejdsløsheden, og der er næsten også grund til at takke hr. Lawaetz for, at vi denne gang slap for at høre en lang svada af fremskridtspartiets såkaldte program for, hvordan man skal få løst de problemer. Der var en antydning til sidst, hvor der blev talt om de 28 bedste af disse, jeg tror, det er snart 1.000 ændringsforslag til finansloven; det skal være interessant at se, hvad det er for 28. Men det var dog lykkeligt at undgå den sædvanlige oprensning af, hvad det er, fremskridtspartiet siger man vil. Vi måtte høre på en beskrivelse af, at der sandelig er nogle problemer, og tilbage står fremskridtspartiet så aflædt som det parti, der ikke aner, hvad man i øvrigt skal gøre. Nå ja, man kan lukke et vindue op og råbe ud ad det: det her vil vi ikke finde os i, og man kan slå hovedet imod muren, men det er nu engang bedre at få sved på panden, som socialdemokratiets ordfører sagde, end

[Ellermann-Jensen]

bare at stå og få buler i panden, hvis man skal have løst problemerne.

Arbejdsløsheden er for høj i Danmark, den er også for høj set i en international sammenhæng, og den skal nedbringes. Det må være det helt afgørende mål for den økonomiske politik i de kommende år at sikre fremtidens beskæftigelsesmuligheder. Men der er en væsentlig forskel på det og på at få pyntet på de aktuelle tal ved små fikse forslag som dem, forespørgerne har afleveret et helt læs af her i dag.

Vi kan selvfølgelig glæde os over, at det er lykkedes at få beskæftigelsen i vejret i de senere år, men glæden svinder jo lidt ind, når vi ser, at det er beskæftigelsen i den offentlige sektor, der er steget. Vi kan også glæde os over, at det er lykkedes specielt at få beskæftigelsen af kvinder sat i vejret, men dér svinder glæden jo også lidt ind, når vi ser, at vi altså ikke i nødvendigt omfang har fået opvejet stigningen i erhvervsfrekvensen for kvinder.

Arbejdsløsheden må vi betragte som et element i vores økonomiske ubalance og et element i den internationale økonomiske ubalance. Arbejdsløsheden får vi ikke fjernet, før andre elementer bliver bragt i balance, herhjemme først og fremmest betalingsbalancen; internationalt får man ikke bedre vilkår, før det lykkes igennem et fornuftigt internationalt samarbejde imellem de stater, der deler økonomisk skæbne, at få bragt den økonomiske vækst i vejret igen.

Men hvis vi, som forespørgerne er inde på, ensidigt og med alle de velkendte og populære midler prøver at få beskæftigelsen hurtigt i vejret, ved vi godt, hvad det er, der sker. Så undergraver vi mulighederne for at fastholde den øjeblikkelige forbedring af beskæftigelsen, vi får, betalingsbalancen udvikler sig i gal retning, vores udlandsgældsproblem vokser, vi anbringer os selv i den ubehagelige situation, at vi ikke længere kan tilrettelægge vilkårene for den økonomiske politik. Det bekymrer åbenbart ikke forespørgerne, de vil hellere pynte på tallene her og nu igennem deres mange populære forslag.

Nej, kampen mod arbejdsløsheden må ses som et led i den helhed, der også rummer f. eks. kampen imod underskuddet over for udlandet. Det er derfor, der ikke findes nogen mirakelkur. Det nytter ikke noget at bryde vores internationale solidaritet, som kom-

munisterne er inde på, lige så vel som det ikke nytter noget at prøve at beskære den interne solidaritet i vores samfund, som fremskridtspartiet er inde på. Det er først og fremmest et spørgsmål om at få forbedret vores konkurrenceevne, og derfor ser vi med fortrøstning frem til den trestrengede økonomiske politik, som regeringen har lagt frem, og som vi nu skal til at få gennemført.

Vi må også understrege, at her skal man se på tingene i en sammenhæng. Det nytter altså ikke noget at tage f. eks. den første streng frem, som vi hørte fra fremskridtspartiet, og sige: finanspolitisk stramning er noget, der giver øget arbejdsløshed, for finanspolitisk stramning, herunder den momsforhøjelse, der blev nævnt, er jo forudsætningen for, at vi på den længere sigt kan bevare den handlefrihed i vores økonomiske politik, som skal gøre det muligt at sikre et bedre grundlag for beskæftigelsen.

Hvad angår den anden streng, erhvervs- og arbejdsmarkedspolitikken, har vi mulighed for – ud over dette at arbejde for den generelt bedre økonomiske balance – at foretage nogle aktuelle indgreb for at fjerne skævheder i vores beskæftigelsessituation. Det er forslag som jobtilbuddet til de langtidsledige, efterløn, en bedre arbejdsformidling og et bedre understøttelsessystem.

Lad mig i den anledning lige få korrigeret den myte, som hr. Jørgen Jensen bragte ind i debatten, nemlig myten om dette hemmelige notat fra venstre, som har cirkuleret i et dagblad. Det pågældende notat er ikke noget hemmeligt notat fra venstre. Det pågældende notat er et stykke papir, som er udarbejdet af en medarbejder i venstres sekretariat, som samler, hvad der egentlig har været af argumenter i debatten, og hvad der i debatten har været nævnt af tal for, hvem der reelt står til rådighed for arbejdsmarkedet, og hvem der ikke gør. Det er altså en samling af argumenter, et rent teknisk arbejdsblad, som absolut ikke er noget udspil eller notat fra venstre, så lad os få den sensationshistorie bragt ud af debatten her og nu.

Et element i disse aktuelle indgreb for at fjerne skævhederne kan jo være spørgsmålet om at fordele arbejdet, og dér skal jeg ikke skjule, at vi i venstre hellere ser, at vi forsøger at skabe grundlag for, at der opstår nye job, fremfor at koncentrere os om at forsøge at fordele det arbejde, der eksisterer. Vi er

[Ellemann-Jensen]

således også ret skeptiske over for, hvad der egentlig ligger af reelle muligheder i f. eks. en nedbringelse af overarbejde, og vi er betænkelige ved de rent praktiske problemer, det kan medføre for erhvervslivet. Men der er sat undersøgelser i gang, og lad os nu se, hvad de kan føre til. Det må under alle omstændigheder være rimeligt at undersøge alle muligheder, herunder også denne mulighed.

Det tredje element i regeringens trestrengede økonomiske politik er jo indkomspolitikken, og det er det væsentligste element. Det er det element, der skal sørge for, at vi når frem på den lidt længere sigt til den bedre økonomiske balance.

Men vi ved jo, at med den sammenhæng, der er mellem tingene, med den forskellige hastighed, hvormed de forskellige indgreb i den trestrengede økonomiske politik virker, kan vi meget vel risikere, at ledigheden til næste år bliver værre end i år. Men vi ved også, at fastholder man sammenhængen i den trestrengede økonomiske politik, vil det derefter begynde at gå den rigtige vej, vel at mærke under forudsætning af, at den tredje streng: indkomspolitikken, bliver ført igennem, som regeringen har ønsket, og så vil der ikke, som forespørgeren nævner, være 200.000 arbejdsløse ved det næste valg, så vil vi være kommet ned på et langt lavere tal.

Derfor venters vi nu i spænding på, om arbejdsmarkedets parter kan leve op til regeringens krav om en fortsat afdæmpning af lønudviklingen. Det er et vigtigt led i den samlede indkomspolitik, der som bekendt også rummer værdistigningsafgiften. Det er et tungt ansvar, der hviler på arbejdsmarkedets parter. Vi håber, de forstår, at det er dem, der for øjeblikket sidder med nøglen til løsningen af problemerne i forbindelse med arbejdsløsheden.

Palle Simonsen (KF):

Det er klart, at spørgsmålet om beskæftigelsen i dette samfund er et meget alvorligt problem; som ministeren siger det i sin tale her i dag, må målet for os naturligvis være at få genskabt den fulde beskæftigelse. Man kan så, som hr. Kjeld Olesen bl. a. var inde på, stille spørgsmålet, om en debat som denne bidrager særlig meget til at få løst de alvorlige beskæftigelsesproblemer, vi har. Det er nu en anden sag. Vi har i hvert fald fået

konstateret, at DKP har haft lejlighed til at præsentere sit principprogram for folketinget i dag; jeg opfatter det i højere grad som en præsentation af programmet end som et egentligt bidrag til, hvordan man her og nu skulle kunne klare beskæftigelsessituationen.

Der er mange elementer, man kan komme ind på i en sådan debat. Jeg vil først sige, at når man ser tilbage på de principdebatter, vi har haft, senest i marts måned, også foranlediget af DKP og uden nogen konkrete resultater, må man nok konstatere, at der på mange måder er et lidt uvirkeligt skær over den debatform, vi har.

Der står i forespørgslen, om regeringen vil arbejde videre ud fra princippet om, at der skal være 200.000 arbejdsløse, og vi oplever ude i samfundet, at flere og flere mennesker sætter spørgsmålstegn ved, om der nu er 200.000 arbejdsløse, sætter spørgsmålstegn ved, om vi foretager vore beslutninger på det rigtige grundlag. Det er oplagt, at der er ca. 200.000, som får udbetalt en arbejdsløshedsunderstøttelse, men det er ikke altid det samme som, at de samme 200.000 er til rådighed for arbejdsmarkedet.

Med baggrund i f. eks. den rapport, som Dansk Arbejdsgiverforening præsenterede for nogle måneder siden, hvor man havde konstateret, at 25 pct. af virksomhederne ikke kunne få den arbejdskraft, de skulle anvende, er det naturligt, at mange mennesker spørger: ja men hvordan kan det være situationen, hvis der er 200.000 arbejdsløse? Så må der være noget galt. Hvorfor får vi ikke løst problemet, således at koordinationen mellem udbud og efterspørgsel af arbejdskraft bliver mere smidig? Det kan ikke være rigtigt, at et stort antal virksomheder med mange arbejdspladser ikke skal kunne få den nødvendige arbejdskraft. Det, der jo sker i kølvandet af denne situation, er, at en række andre virksomheder afstår fra at ekspandere, fordi de må erkende, at de ikke får den fornødne arbejdskraft til at gennemføre de planlagte projekter.

Vi ser derfor meget frem til den nye statistik, som arbejdsministeren har bebudet, og hvor man skulle få – jeg ved godt, arbejdsministeren ikke kan lide udtrykket, men ikke desto mindre vil jeg stadig væk sige det – et reelt billede af, hvem der er til rådighed for arbejdsmarkedet. Når arbejdsministeren ikke kan lide det udtryk, jeg her anvender, er det

[Palle Simonsen]

vel bl. a., fordi ministeren her ligesom føler, at så antyder man, at der er nogle, der ikke er til rådighed for arbejdsmarkedet blandt de 200.000. Jeg mener egentlig, at ministeren godt ved, det forholder sig på den måde. Der er bl. a. tale om en række sæsonbeskæftigede, som får arbejdsløshedsunderstøttelse i den del af perioden, hvor de ikke ønsker at være i arbejde. De er ikke til rådighed for arbejdsmarkedet og burde derfor heller ikke indgå i tallet. Det er der for så vidt ikke noget nedværdigende i. Det er der ikke noget diskriminerende i. Det er bare et spørgsmål om at fastslå nogle kendsgerninger.

Vi forestiller os, at vi i det øjeblik, vi når frem til en mere effektiv statistik over, hvem der er til rådighed, også får et mere realistisk tal, som vi kan træffe nogle mere realistiske beslutninger ud fra.

Jeg vil også godt sige her, som det har været nævnt ved andre lejligheder, at jeg tror også, vi må erkende, uanset om man nu kan lide det eller ej, at der er noget galt med vores arbejdsløshedsforsikringssystem. Og man ved jo i virkeligheden godt langt ind i fagbevægelsen, at det forholder sig sådan. Prøver man bare for et lille øjeblik at drage en sammenligning mellem princippet i den sociale bistandslov og arbejdsløshedsforsikringsprincippet, så er det blevet anerkendt som et moderne socialt princip i bistandsloven, at man for ikke at blive slået ud af økonomiske vanskeligheder i forbindelse med en forbigående vanskelig situation skulle have en høj ydelse, men efter en vis periode skulle ydelsen nedtrappes, man skulle gå fra det, man kalder forbigående hjælp, til varig hjælp.

I arbejdsløshedsforsikringssystemet kan man få understøttelse i op til 3½ år under de eksisterende regler, og nu ser vi oven i købet, at arbejdsministeren vil foreslå en yderligere 3 måneders forlængelse for at komme de langtidsledige til hjælp. Jeg vil godt sige i den forbindelse, at jeg tror, det også ud fra et socialt synspunkt vil være afgørende at nå frem til en kortere periode med den høje ydelse. For hvad er det, der er ministerens problem i dag? Hvad er det, der er årsag til, at ministeren må lave en såkaldt moratorieordning på ekstra 3 måneder for de langtidsledige? Det er, at det er så uhyggelig vanskeligt at få mennesker beskæftiget, som har været uden arbejde i 3½ år. De er i virkelig-

heden psykisk blevet ude af stand til at påtage sig en almindelig arbejdssituation.

Hvis vi havde et system, hvor man stadig væk med den høje ydelse i en kortere periode på et tidligere tidspunkt blev tvunget til at tage problemerne op for de mennesker, som ikke har kunnet få beskæftigelse, ville det efter min mening være betydelig lettere at placere disse mennesker. Derfor vil jeg bede om at prøve at overveje disse ting ud fra et socialpolitisk synspunkt og ikke bare, som vi desværre alt for ofte er vant til, afvise det med en bemærkning om, at det er et asocialt synspunkt. Jeg mener, at det for alle parter ville være lykkeligere med et system, hvor man har den høje ydelse i en kortere periode, f. eks. i 1-1½ år, og derefter en aftrapning. Jeg er også sikker på, at det ville give større forståelse i befolkningen for arbejdsløshedsforsikringssystemet i al almindelighed.

Vi erkender, at dette at være arbejdsløs for de fleste mennesker er en menneskelig katastrofe, og derfor er de betragtninger, jeg kommer med her, ikke udtryk for, at vi mener, der er en masse, der misbruger systemet, men vi ved jo alle godt, at der er nogle, der misbruger systemet, og det er faktisk meningsløst, at det skal gå ud over dem, for hvem dette er en menneskelig katastrofe, at en række mennesker misbruger et for ambitiøst system.

Så kan man derudover spørge: bliver der gjort nok fra regeringens side for at skabe flere arbejdspladser? Og her vil jeg da godt fastslå, at regeringen har taget mange initiativer, men jeg mener, at de fleste af initiativerne har været utilstrækkelige. For hvad er det, regeringen primært har gjort? Regeringen har gennemført en beskæftigelsesplan, regeringen har skabt mulighed for oprettelse af en række nye stillinger i den offentlige sektor, regeringen har gennemført en efterlønsordning, som skal få nogle af de ældre til at forlade arbejdsmarkedet, så der kan blive arbejde til andre. Regeringen, eller socialdemokratiske politikere i hvert fald, taler også om, at man skal lave sabbatår og kortere arbejdstid, alt det, som man kunne kalde jobfordeling. Jeg vil godt sige, at ud fra en konservativ opfattelse tror vi ikke på, at man løser problemerne ved at fordele dem mellem borgerne i dette samfund. Det er en fordeling af krisens problemer, i højere grad end det er et spørgsmål om at løse de problemer, der er

[Palle Simonsen]

årsag til krisen. Det kan være naturligt, at man tager nogle af disse projekter ind i et begrænset omfang, men det er ikke måden at løse problemerne på.

Efter den konservative folketingsgruppes opfattelse må man gøre sig klart i regeringen – og det har da også normalt været venstres opfattelse, har det været mit indtryk – at det, der skal skabe en realistisk baggrund for løsning af problemet, er et større incitament for den private erhvervssektor til at investere i flere arbejdspladser. Det forudsætter, at der er et gunstigt investeringsklima, og det forudsætter, at der er den fornødne arbejdskraft til stede til at besætte de pågældende job. Og det bringer os ind på diskussionen om det, der for den private sektor er helt afgørende: et lavere omkostningsniveau. Men hvordan får vi så et lavere omkostningsniveau?

Jeg skal på dette tidspunkt bare nævne nogle enkelte eksempler på initiativer, jeg mener regeringen burde tage, men regeringen har ikke taget tilstrækkelige initiativer.

Vi har som bekendt for nogle dage siden fået den efterhånden berømte LM-rapport, og vi ved, at der i denne rapport er en række forslag til gennemførelse af økonomisk demokrati strækkende sig fra frivillige ordninger til LOs og socialdemokratiets ØD-model. Men uanset at rapporten indeholder mange forskellige forslag, ved vi også, at det, der sigtes mod fra socialdemokratiets side, er LOs og socialdemokratiets forslag til ØD. Skal regeringen gøre noget fornuftigt for beskæftigelsen nu, skal den klart og utvetydigt sige, at der ikke er noget grundlag for en diskussion om disse ØD-planer på nuværende tidspunkt. Det er efter vor opfattelse den eneste måde, hvorpå regeringen har mulighed for at løse op for i forvejen meget vanskelige overenskomstforhandlinger. Så længe det hviler som en sort sky over disse forhandlinger, at socialdemokratiet ønsker gennemført ØD i deres egen form, vil der ikke være mulighed for at nå nogle fornuftige løsninger. ØD i den form er efter konservativ opfattelse gift for den private sektors videre udvikling.

Men det, der bliver afgørende for regeringen, er også spørgsmålet om at anvende skattepolitikken sammen med indkomstpoltikken. Endnu har vi ikke fået noget svar på, hvad regeringen vil gøre i forbindelse med de kommende overenskomstforhandlinger,

men én ting ved vi under alle omstændigheder: hvis det lykkes at gennemføre skattelettelser som kompensation for indkomstilbageholdenhed, vil det tælle i vurderingen af den almindelige omkostningssituation, og det vil virke fremmende for investeringen i den private sektor.

Når det konservative folkeparti har fremlagt en spareplan i finansudvalget på 4 mia kr., er det for at skabe baggrund for, at man kan gå til forhandlinger med arbejdsmarkedets parter og sige: her er muligheder for at gennemføre en skattelettelse sammen med en indkomstpoltik.

Vi har f. eks. det meget aktuelle problem om de tre dyrtidsportioner. Hvordan vil regeringen løse dette problem? Hvorfor vil man ikke følge den tanke, som vi gang på gang har fremsat: i stedet for at lade disse tre dyrtidsportioner komme til udbetaling og dermed belaste omkostningsniveauet i den private sektor giver vi en forøgelse af lønmodtagerfradraget, så lønmodtagerne ikke får real-lønsforringelse, men virksomhederne heller ikke omkostningsstigninger? Det turde egentlig være en løsning, der lå snublende nær. Det var det, regeringen skulle gå til parterne og drøfte.

Vi er også af den opfattelse, at skattepolitikken, når den anvendes, som vi her har skitseret, i det hele taget vil kunne bidrage til at dæmpe lønpresset. Når vi stemte imod regeringens forslag om en momsforhøjelse, var det bl. a. ud fra den betragtning, at vi tror, en momsforhøjelse bidrager til et yderligere lønpres i form af ekstra lønglidning. Hvis vi derimod går den anden vej og tager presset af lønudviklingsfaktoren, får vi en mulighed for virkelig at bidrage til at reducere omkostningerne.

En tredje ting, jeg godt vil nævne blandt de principielle ting, er spørgsmålet om ud over gennem indkomstpoltikken at bidrage til at reducere erhvervslivets omkostninger. Det, der er kendetegnet, som jeg nævnte før, for regeringens initiativer, er jo offentlige beskæftigelsesarbejder i stor udstrækning. Vi mener, det ville være betydelig mere frugtbart, hvis man anvendte betydelige dele af de midler, som man anvender til offentlige beskæftigelsesarbejder, til direkte at reducere erhvervslivets omkostninger, f. eks. i form af bedre afskrivningsregler eller i form af, at det offentlige overtager en større del af syge-

[Palle Simonsen]

dagpengebyrden sammenlignet med den ordning, der blev gennemført i forbindelse med augustforlig II. Dette være bare nævnt som et par eksempler.

Men når jeg tager det frem, er det, fordi vi er af den opfattelse, at det er væsentlig mere konstruktivt, at man virkelig søger at bidrage til at sænke omkostningsstigningerne, fremfor at man bare bruger en masse offentlige midler til at sætte nogle beskæftigelsesarbejder i gang, hvoraf mange ikke er særlig produktive.

Det, der skal være konklusionen på mit indlæg i denne debat, er, at det for os er afgørende, at vi får en bedre oversigt over og en bedre kontrol med arbejdsløshedsproblemet omfang, således at vi får et mere realistisk grundlag at drøfte disse ting på, og regeringen må frem til at erkende, at det er investeringslysten i den private sektor, der skal fremmes, for at vi overhovedet kan gøre os noget håb om at nå frem til den målsætning, som ministeren startede sit indlæg i dag med at nævne, nemlig at nå frem til den fulde beskæftigelse.

Melchior (CD):

Der er ikke noget, der hedder fuld beskæftigelse. Det er et ord, et udtryk, vi bruger, men det er ikke nogen tilstand, der kan tilvebringes. Skulle vi have fuld beskæftigelse, skulle mængden af arbejdsopgaver inden for produktion, service, distribution etc. svare nøjagtig til det antal hænder, de personer, summen af evner, der er til stede på det samme tidspunkt. Det skulle være så mærkværdig en tilfældighed, at det skulle indtræde bare én eneste dag i et århundrede, at man kan udelukke, at det kan ske, tilmed selvfølgelig i en omskiftelig verden, hvor produkter opfindes, andre udgår, menneskenes behov skifter, det hele kører rundt med os, der er en bestandig tilpasningsproces, da er det ikke muligt nøjagtig at have beskæftigelse til de mennesker, der er arbejdsføre og arbejdslystne på det givne tidspunkt. Det er altså en idealtilstand, og det samfund er lykkeligt, hvor det lykkes at komme nærmest muligt til den idealtilstand.

Hvis min påstand om, at idealtilstanden som sådan ikke findes, er rigtig, må det tilstræbelsesværdige naturligvis være at komme så nær som muligt, og det vil sige, at man

enten er nogle få procent over eller nogle få procent under. Det skal da være klart sagt, at vi i CD foretrækker, at der hele tiden er lidt mere arbejde, end der er mennesker til at udføre det. Meget mere arbejde ville være af det dårlige, for så ville der komme et gevaldigt lønpres, og så ville det pågældende samfunds konkurrenceevne blive ødelagt, ordrer måtte man sige nej til, og pendulet ville svinge til den modsatte side. Hele tiden en tilpas ordrebeholdning til at holde alle hjul og først og fremmest alle mennesker, som kan og vil arbejde, i gang, det er det mest attråværdige.

Der er måske nu nogle, der vil skumle og sige: ja men vi har jo haft en periode på en række år med fuld beskæftigelse. Men det er ikke rigtigt. Vi havde en periode med overbeskæftigelse. Vi havde flere ordrer, mere arbejde at udføre, end vi havde mennesker og apparat til, og derfor hentede vi hundredtusindvis af mennesker fra andre lande til at hjælpe os med dette arbejde. Dette være sagt som en sandsynliggørelse af min påstand om, at idealsituationen ikke har været til stede og ikke kan tænkes at komme til stede.

Men det er en ulykke, i det øjeblik vi kommer nogle procent under med ordrer, med den arbejdsmængde, vi kan få udført, for så går det ud over nogle mennesker.

Grundlovens § 75, som er ny fra sidste revision, og som jo er alle og enhver bekendt, siger, at det skal tilstræbes, at enhver arbejdsduelig borger har mulighed for arbejde på vilkår, der betrykker hans tilværelse. Vi er naturligvis meget tilfredse med, at det står der, men job, arbejde, er ikke noget, man kan lægge på lager, eller noget, man kan lægge frem i et udstillingsvindue. Stillinger er ikke noget, man kan have stående, ligesom man har tomme hotelværelser stående, som folk kan flytte ind i, hvis der skulle komme nogle flere. Arbejdsmarkedet er ikke sådan en svingdør, hvor lige det antal, der passer nogen, kan gå ind og ud, og selv en svingdør har jo visse kapacitetsgrænser – i begge retninger.

Derfor må vi være ærlige og reelt med os selv og hinanden erkende, at der er brug for elasticitet. Vi må indrette, organisere samfundet og dets apparatur sådan, at vi gennem arbejdstidens længde, gennem automatiseringens art, gennem pensionsalderens højde og

[Mølchior]

mange andre foranstaltninger lægger det hele sådan til rette, at den givne situation hele tiden er så tilpasset til det givne antal mennesker og det givne apparat, som det er muligt.

Et eksempel: vi ved, at der er flere mennesker beskæftiget i dag end for 5 år siden, og den sidste statistik belærer os om de sidste to års udvikling. Det viser sig, at der er kommet flere mennesker i arbejde, men tilgangen til arbejdsmarkedet har samtidig været større, også i de sidste to år, og altså betydeligt større end den naturlige tilgang af unge, der vokser op og melder sig på arbejdsmarkedet. Og oplysningerne siger klart, at det er en række voksne kvinder, herunder middelårs- og ældre kvinder, der efter en række års fravær fra arbejdsmarkedet eller måske efter aldrig nogen sinde at have været på arbejdsmarkedet nu har meldt sig dertil. Det har de lov til, det manglede bare, og § 75 skal sandelig også finde anvendelse på dem, men jeg tror, at flertallet af disse mennesker, i dette tilfælde altså disse kvinder, udmærket ved, at man ikke i en alder af f. eks. 45 år eller en hvilken som helst anden alder kan komme i tanker om, at nu har man lyst til at gå ud igen, og så skal der fra den 1. eller senest til nytår stå et job klar til én, som man kan magte, som man gider have, og som ligger inden for den geografiske afstand, som muliggør, at man kan have det. Det skal bare stå klart.

Man kan ikke bare sige: det må være regeringens, folketingets, organisationernes, eller jeg ved ikke hvilke kræfters pligt at sørge for, at dette job står klar til mig, og hvis jeg så om et par år har lyst til at lægge op igen, ja, så lægger jeg bare op, og hvis jeg 3 år efter igen vil begynde, kan jeg gå i gang igen. Samfundet må sørge for at have job på lager til mig nogenlunde i den facon, som et job til mig skal være. Sådan fungerer det ikke.

Jeg håber ikke, at jeg har spildt for mange tid ved at beskæftige mig ret længe med dette i indledningen, men jeg tror, det hører med til ærligt at anskue det problem, der foreligger.

I CD har vi i et par år nu peget på, at i den nuværende fase af den tekniske udvikling og med det antal mennesker, vi er, og den konjunktur, vi har, tror vi ikke, det er muligt på ny at komme i en situation, hvor

vi har en ordremængde væsentligt over, hvad vi kan udføre af arbejde og opgaver.

Derfor er arbejdsfordeling en filosofi, som man er nødt til at tage op, og vi tror endda – idet vi dog erkender, hvor svært det er at se ret langt ud i fremtiden, for konjunkturer skifter jo, og mange andre forhold skifter – at én faktor vil nødvendiggøre, at det langsigtede alligevel bliver det rigtige at beskæftige sig med problemet arbejdsfordeling, og det er den tekniske udvikling, som igen i de år, vi nu oplever, har en fart på, som gør, at der ingen grund er til at antage, at den er standset på en sådan måde, at det antal mennesker, vi er nu, med den arbejdstid, vi har nu, lige nøjagtig skulle svare til det, der skal laves. Vi ved fra landbrug, fra industri og fra mange andre områder, at vi i dag producerer meget mere med meget færre mennesker, end vi gjorde engang, og det har kunnet lade sig gøre samtidig for samfundet og for den enkelte familie og borger at blive mere velstående i takt med nedsættelsen af arbejdstiden.

Hr. Palle Simonsen, der var inde på dette emne for lidt siden, sagde, at der kun var tale om en fordeling af krise, og han lagde ligesom til grund, at der er en krise, og jeg erindrer om, at sidst vi diskuterede arbejdsløshed, talte statsministeren også selv om krise. Jeg tror ikke, at den tilstand, vi har, kan betegnes som krise, men det er ligegyldigt, den er slem nok, så jeg skal ikke hænge mig i ord. Men hvis der er krise, er det vel naturligt med en fordeling, så ikke nogle få skal lide umanerligt under denne kriseagtige tilstand, medens en hel masse andre slet ikke skal opgive noget. På længere sigt, når krisen er overvundet, i hvert fald temporært, fordi der måske kommer højkonjunktur eller slikt, tror vi fortsat på, at den tekniske udvikling vil gøre det rigtigt at fordele det arbejde, der er, og jeg ser ikke med nogen form for gru frem til, at vi kan arbejde i 36 eller 32 timer, jeg tror heller ikke, at det behøver at gå ud over nogen mennesker, tværtimod vil det være til gavn for alle parter.

Men i den nuværende tilstand kræves der en del solidaritet, og jeg vil godt minde om, hvad nationalbankdirektør Hoffmeyer sagde meget rammende for et par år siden, da han beskrev mangen en dansker, uden at det skal være en generaliserende beskrivelse. Han sagde: der er mange borgere i dette land, som den ene dag ved et folketingsvalg går

[Melchior]

hen og stemmer på en kandidat, som har holdt de mest varme taler om, at han vil være med til at holde omkostningerne nede. Dagen efter går han hen i sin fagforening og stemmer på den tillidsmand, som har lovet at kræve de største lønforbedringer. Det vil sige, at den ene dag stemmer han for, at omkostningerne skal holdes nede, og den næste dag stemmer han for, at omkostningerne skal gå op. Der er ikke megen sammenhæng, ikke megen logik og ikke megen solidaritet i dette.

Jeg er glad for, at arbejdsministeren, som i sin første sætning i sin tale i dag talte optimistisk om fuld beskæftigelse – og jeg kan da kun fortsat tilsige, at CD vil hjælpe regeringen i enhver retning med at begrænse arbejdsløshed og følgerne af arbejdsløshed – lidt senere dog også sagde, at der ikke findes snuptagsløsninger og mirakelkure, og jeg tror, statsministeren benyttede nogle lignende udtryk. Det svarer faktisk til, hvad CD har sagt i mange år, at vi kan ikke love nogen at afskaffe arbejdsløsheden som sådan. Det eneste, vi kan tilsige, er at gøre vort bedste for at undgå, at det for noget menneske skal have alt for alvorlige følger.

Jeg lagde mærke til, at da arbejdsministeren i slutningen af sin redegørelse talte om den statistik, vi nu længe har ventet på, benyttede han udtrykket »fra næste år«. Sidst vi talte om samme emne her i salen, hed det »fra 1. januar« eller »fra nytår«. Jeg ser, at arbejdsministeren nikker. Det kunne være om et års tid fra nu af, altså ikke engang i 1979, men jeg forstår det som et tilsagn om, at dette apparat vil være til rådighed fra 1. januar. Der er ikke noget umedlidende eller ufølsomt i dette, at vi vil have en klar diagnose og en klar beskrivelse af problemet for bedre at kunne gå i gang med at løse det.

Så vil jeg til slut beskæftige mig et øjeblik med trepartsforhandlingerne, som jo har lidt eller ikke så lidt med sagen at gøre. Jeg har undtagelsesvis gjort mig den ulejlighed at slå op på debatten fra 1974, hvor jeg svagt erindrede, at jeg var mit partis ordfører. Det var en forespørgselsdebat den 10. oktober 1974 om beskæftigelsessituationen – det står i Folketingstidende 1974–75, 1. samling, sp. 463 – og da sagde jeg til slut i min tale:

»Der trænger sig den tanke på, om ikke der er noget mærkværdigt i, at vi i denne sal taler for os selv, og i andre sale og lokaler ude i byen og ude i landet taler man om de

samme ting, men kommunikationen mellem de forskellige, der har hovedindflydelse på beskæftigelsen, er ofte mangelfuld.«

Og så spurgte jeg statsministeren, der stod til svare den dag, om ikke man kunne tænke sig at indbyde til nogle dages konference, hvor regering og folketing, arbejdsmarkedets parter og eventuelt noget økonomisk videnskab kunne sidde uforpligtet, derved at der ikke skulle besluttes noget, ikke udsendes erklæringer og ikke stå journalister udenfor, hver gang man havde haft nogle timers samtale. Jeg spurgte, om ikke det var naturligt at lave den halvcirkel, vi har i folketinget, om til en hel cirkel, fordi disse emner angår alle, og det er ligesom en noget underlig postgang, der foregår mellem de politiske kræfter og organisationskræfterne. O.k., dengang blev det ikke til noget, men der er noget, der kunne tyde på, at statsministeren har tænkt i de samme baner, og jeg skal kort citere fra 20 punkts erklæringen af 30. august 1978, hvor statsministeren siger:

»Regeringen vil indbyde til trepartsforhandling med arbejdsmarkedets organisationer med det formål at sikre forudsætningerne for en stram indkomspolitik, der så vidt muligt også sikrer opretholdelsen af de disponible realindkomster.«

Det samme siger statsministeren så den 3. oktober i åbningsredegørelsen. Da siger statsministeren på ny, at regeringen vil indbyde. Det er, ligesom jeg på det sidste har forstået af forskellige kommentarer hist og her, også offentlige, at regeringen nu ikke mere agter at indbyde, men at den ligesom afventer eventuelt at blive tilkaldt af arbejdsmarkedets parter. Det vil sige, at man holder en lav profil, det vil sige, at man træder vande, undskyld, at jeg siger også på dette punkt, og ligesom lader sagerne modnes indtil et stadium, hvor bylden bliver så voldsom, at saglighed må gå fløjten, fordi nu er ulykken sket, og så må alle fare til og være med til at redde, hvad reddes kan.

Jeg kunne godt tænke mig at høre en kommentar fra en af ministrene – og da det er statsministeren, der har fremsat dette varsko om en indbydelse et par gange, ville det være naturligt, at det var ham – om, hvorvidt man har skiftet mening, eller der er noget, jeg har misforstået. Personligt tror jeg, det ville være gavnligt, hvis regeringen tog det initiativ, den har bebudet, også for at ar-

[Melchior]

bejdsmarkedets parter og befolkningen ikke skal være skuffet over, at noget, der er bebudet, alligevel ikke blev til noget.

Men uanset, hvordan svaret falder ud, skal der fra CD kun være klarhed over, at der muligvis kan komme argumenter frem for, at det er klogere at vente lidt, vente på et andet tidspunkt og et andet signal. Vi har ikke nogen frelst mening om, hvilket tidspunkt der er bedst, og enten det bliver på den ene eller den anden måde, vil vi altid være at finde hjemme, hvis der er beslutninger, der skal tages for at beskytte dem, som er ledige på grund af situationen.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Der er i alt 185.638 ledige i dagens Danmark, og heraf er de 99.000 kvinder. Disse tal siger lidt om, at man bør sige tak, fordi vi har fået denne forespørgselsdebat.

Efter indgåelsen af ægteskabet mellem A og V og de aftaler, der ligger til grund for det ægteskab, forventer socialistisk folkeparti ikke, at disse tal vil gøre et større indtryk på AV-regeringen. Jeg skal med det samme sige, at det er hårde ord, men jeg mener, det må være rimeligt at sige det, især når man gennemlæser lovkatologet fra den 3. oktober, og når SF skal bedømme regeringen på dens handlinger fra samlingens start.

Vi har fået en momsforhøjelse, der med garanti medfører større ledighed – tallene kan der være uenighed om – samt en skatteforhøjelse i stedet for den lovede skattelettelser, og det er reelt også en finanspolitisk stramning, der medfører formindsket købekraft og naturligvis også vil medføre større ledighed. Hertil kommer, at finansloven skal beskæres med 1,5 mia kr. i forhold til udkastet til finanslov. Også det vil skabe arbejdsløshed.

Vi ved jo, at en generel stramning på 1 mia kr. giver 3.500 arbejdsløse, og lægger vi regeringens stramninger sammen, 3,4 mia kr. på mosen, 1,2 mia kr. på den skattefri bundgrænse og 1,5 mia kr. på finansloven, får vi den samlede besparelse på 6,1 mia kr. eller noget mere end 20.000 ekstra arbejdsløse på grund af AV-regeringens første beslutninger. Forventninger om, at denne regering vil gøre noget for at få ledige i arbejde, har vi ikke. Tværtimod frygter vi det værste, ikke mindst eftersom vi ved, at der er bestræbelser

i gang for at spare så meget som muligt på arbejdsløshedsunderstøttelsen. Tallet for besparelsen er som bekendt nu 250 mill. kr.

Så kan man selvfølgelig sige, at ledighedstallet bliver nedsat, i og med at der nu foregår en sortering af de ledige, således at nogle må ud af ledighedsstatistikken og over i socialstatistikken. SF vil godt advare regeringen på dette område, og jeg vil godt bede arbejdsministeren løfte lidt af sløret for, hvor de 250 mill. kr. skal spares på arbejdsløshedsunderstøttelsen. Denne sortering af ledige, der allerede er begyndt, er jo først og fremmest gået ud over kvinder, som ikke kan finde børnepasning, fordi der er mangel på daginstitutioner. Så bliver de betragtet som ikke stående til rådighed for arbejdsmarkedet, og selv om de rent faktisk ikke får tilbudt noget job, kan de alligevel sorteres ud af A-kassesystemet. Det er jo ikke den slags, vi har brug for, men som sagt, jeg håber også, at det måske er en af de ting, som arbejdsministeren vil sige lidt om.

Regeringen hævder, at den stramme arbejdsløshedsfremkaldende politik skyldes et ønske om at forbedre betalingsbalancen, og hertil er at sige, at regeringen ikke hidtil har forbedret betalingsbalancen nævneværdigt. Endvidere er filosofien forkert. Der kan godt skabes arbejdspladser, uden at betalingsbalancen forværres, blot de placeres selektivt i de sektorer, hvor der er et lille valutaforbrug eller måske en valutabesparelse pr. ny arbejdsplads. På ganske samme måde kan der skaffes penge, uden at arbejdsløsheden øges, blot de skaffes selektivt.

Jeg vil godt tage spørgsmålet om nye arbejdspladser først. Hvis man skaber arbejdspladser inden for områder som energisektoren, den offentlige sektor, nybyggeriet, som i øjeblikket diskuteres meget, og byfornyelse, kan der skabes op mod 100.000 nye job uden særlige betalingsbalanceforværringer. Men når vi ser, at denne regering ikke kan blive enig om f. eks. at indføre naturgassen, fordi den ene part – venstre – helst vil sælge naturgassen til EF, som så til gengæld skal sikre Danmark forsyninger af energi, mener jeg nok, at den tankegang er katastrofal af flere grunde, og set fra et beskæftigelses synspunkt er det faktisk at gøre grin med de mange ledige, der ville kunne sikres deres udkomme, hvis naturgassen blev indført nu.

[Lilli Gyldenkilde]

Der er andre områder, der trænger sig på, og som SF har påpeget gentagne gange. Der er en katastrofal mangel på daginstitutioner, og der er kendte tal for ventelister. De sidste tal er på ca. 100.000 børn.

Arbejdsløshedsunderstøttelsen må på en eller anden måde kunne overføres, sådan at ikke kun kommunerne skal betale for bygning af disse daginstitutioner. Godt nok er det et kommunalt anliggende, men jeg mener dog, man må tænke på en eller anden måde utraditionelt, så de penge kan overføres.

Sundhedssektoren mangler også personale. Hospitalerne kan ikke få sygeplejersker og må bl. a. derfor lukke sengeafsnit, samtidig med at der er lange ventelister for indlæggelse.

Hertil kommer plejehjemssektoren, som der heldigvis er ved at komme debat om i øjeblikket af flere grunde, men også helt givet, fordi der er et spørgsmål om mangel på personale og især mangel på uddannet personale. Og når vi så ser på ledighedstallene for kvinder og samtidig har viden om mangel på personale i hele sundhedssektoren, kan det være svært at forstå, at der ikke foretages noget for at få behovet dækket.

Disse ting og flere med vil naturligvis kunne hjælpe på ledigheden. En forudsætning herfor er, at der ikke kun satses på at klare betalingsbalancen. SF er helt på det rene med, at betalingsbalancen kan vi ikke se bort fra, det har vi sagt mange gange, også her i dag, men de metoder, der hidtil er valgt, har ikke hjulpet nok. Derfor er det beskæmmende at se, at AV-regeringen bare kører videre i det vante spor.

Hvorfor kan vejen med generelle finanspolitiske stramninger som f. eks. momsforhøjelser ikke fraviges til fordel for stramninger dér, hvor det kan tåles, f. eks. ved inddragelse af værdistigninger, hvorved man forhindrer spekulation i jord og fast ejendom, som i dag giver så gode profitter, at det ikke kan betale sig at investere i nye arbejdspladser? Og hvorfor kommer vi ikke i gang med en skattereform, der kunne lette trykket på små og mellemstore indtægter, så den berettigede utilfredshed, der hersker i befolkningen mod at betale høje skatter, blev imødekommet i hvert fald så langt, at befolkningen kan se, at alle kommer til at betale deres del af skatten? Jeg tror virkelig, det er sagen. Folk er

ikke utilfredse med at betale skat, hvis blot de ved, at alle kommer til at betale den.

Når jeg inddrager disse ting og spørger på den måde, som jeg gør, er det jo ikke, fordi jeg ikke er klar over, hvorfor der ikke gøres noget, men jeg spørger alligevel i håb om, at nogle så vil se på svarene og lytte til dem, og så vil de også kunne se, at det er, fordi der er manglende politisk vilje fra et flertal herinde, et flertal, som nu også socialdemokratiet er et led i efter indgåelsen af AV-ægteskabet.

Lad mig endelig komme med nogle bemærkninger om de lediges vilkår. Det er svært at være arbejdsløs. De arbejdsløse har krav på, at deres situation bliver gjort til genstand for nogle overvejelser, og derfor vil jeg godt spørge, om de arbejdsløse f. eks. har tilstrækkelig gode uddannelsesmuligheder. Det var dog noget, hvis en arbejdsløshedsperiode kunne blive til en uddannelsesperiode.

Jeg vil også godt lige sige, at der naturligvis er sammenhæng i tingene i sådan en krise, som jeg i modsætning til hr. Melchior mener vi er inde i, og det er de sundhedspolitiske og socialpolitiske aspekter, jeg synes bør drages ind i en diskussion som denne. Der er slet ikke nogen tvivl om, at ledighed påvirker sygdomsfrekvensen ikke kun hos de ledige, men også hos familie og børn og i det hele taget vel i samfundet som sådant, og jeg ved, at der i Amerika er foretaget nogle undersøgelser, der viser en sammenhæng i disse ting. Nu vil jeg da håbe, at arbejdsministeren vil svare mig på, om en lignende undersøgelse kunne tænkes foretaget herhjemme, og i bekræftende fald, om den kunne komme i gang så hurtigt som overhovedet muligt.

Bolvig (RV):

Siden den sidste forespørgselsdebat om arbejdsløsheden er der gennemført en række initiativer, som har bragt adskillige ledige i arbejde, eller som vil gøre det i løbet af kort tid. Den tidligere regering, ministeren og et flertal i folketinget har selvfølgelig gjort en behjertet indsats med ikke ringe virkning. Jeg vil gerne slå det fast, for min efterfølgende kritik skal vurderes mere som en beklagelse over vores fælles manglende evne til at udrydde arbejdsløsheden end som en anklage mod arbejdsministeriet og i hvert fald den tidligere regering.

[Bolvig]

Det radikale venstre er f. eks. glad for jobtilbudsordningen. Vi venter os meget af den og håber og tror, at erhvervslivet også i egen interesse vil gøre sit yderste for at tilbyde langtidsledige beskæftigelse i den private sektor. Vi er villige til at forlænge moratorieordningen til 1. april for at give erhvervslivet og arbejdsformidlingen fornøden tid til det forberedende arbejde, idet vi nok må erkende, at diverse cirkulærer er blevet udsendt for sent, og at fastsættelsen af definitioner om rimelige tilbud har taget megen tid.

Det er glædeligt, at Arbejdsgiverforeningen er aktivt deltagende, og med en ekstra indsats fra arbejdsformidlingen, arbejdsmarkedsnævnene, kommuner og amter er der i det mindste håb om, at erhvervslivet vil kunne absorbere flere end den anslåede tredjedel.

Bliver ordningen en succes, har vi her nøglen til en virkelig formindskelse af ledigheden. Jo før en arbejdsledig får et jobtilbud, jo bedre. Der hersker ingen tvivl om, at de skadelige psykologiske følger af ledighed melder sig hurtigt. Har man forgæves forsøgt at få et arbejde, og har man prøvet at blive vejret og fundet for let, indtræffer der hurtigt en apati, som ikke må forveksles med arbejdsskyhed. Kun få, tror jeg, i dette ting kan vel sætte sig ind i, hvordan det føles for folk, der uden held har forsøgt at finde et job, at høre udtalelser og proklamationer om, at der i virkeligheden kun er et ganske ringe antal arbejdsløse.

I debatten om efterløn talte mange, f. eks. fra fremskridtspartiet og det konservative folkeparti, om et gruppepres mod de ældre for at få dem til at forlade arbejdsmarkedet. Det er i hvert fald intet imod det pres, de ledige og deres familier må føle, når de hører og læser udtalelser fra de samme partier, eller når de ser forslag om en trinvis nedsættelse af dagpengene.

Hvis det viser sig, at det private erhvervsliv, kommuner og amter, får svært ved at placere de langtidsledige, bør staten gå mere aktivt ind. Gennemførelsen af en ekstra postombæring vil f. eks. give en række nye job både i by og på land.

Som fremhævet i sidste uge er det radikale venstre glad for at medvirke til gennemførelsen af efterlønsordningen. Vi tror, at mange ældre vil vælge at gå på efterløn, og at antallet af nye job vil blive større end anslået af

arbejdsministeren. Vi imødeser den forbedrede arbejdsløshedsstatistik og har, som arbejdsministeren ved, presset stærkt på for at få arbejdsformidlingen forbedret, så det helt nødvendige opsøgende arbejde kan forstærkes. Der er sket en udvidelse af arbejdsformidlingens mandskabsstyrke, men ikke nok efter det radikale venstres opfattelse. Meget kontrol- og stemplingsarbejde kan spares for det mere givende kontaktarbejde. Den enkelte arbejdsformidlingsmedarbejder må have tid til at lære sine klienter at kende og til at følge de enkelte virksomheder i sit område.

Megen kritik af arbejdsformidlingen skyldes for ringe gensidigt kendskab til hinanden. Arbejdsformidlingen blev skabt, da vi de fleste steder i landet manglede arbejdskraft, og er således ikke formet, i hvert fald mandskabsmæssigt, til at klare den langt mere presserende situation, vi står i i dag. Tænk blot på den lange række af nye arbejdsopgaver, vi har pålagt formidlingen i det sidste år! Hvis jobtilbudsordningen ikke bliver den succes, vi håber på, vil jeg påstå, at det først og fremmest skyldes, at vi ikke er villige til at give formidlingen det nødvendige værktøj.

Vil det være en god idé at pålægge det offentlige at bruge arbejdsformidlingen ved ansættelser? Det vil helt sikkert forøge formidlingens prestige. AF lider under, at de mest attraktive stillinger tilbydes og besættes uden om formidlingen.

Jeg vil også fremhæve, at virkningen af kommunernes og amternes inddragelse i arbejdsløshedsbekæmpelsen først nu begynder at slå fuldt igennem. Tilskud til oprettelsen af ekstraordinære lære- og praktikpladser, tilskud til ansættelse af unge samt etablering af en række uddannelsesstilbud har en betydelig effekt. Jeg bemærkede, at ministeren nævnte, at omkring 17.000 unge nyder godt af de forskellige ordninger. Disse initiativer og forskellige øgede muligheder for erhvervslivet for at opnå lån og tilskud, bl. a. til produkt- og designudvikling, maskinindkøb og bygningsforbedringer, rækker dog ikke nok. Tallenes tale er desværre stadig overordentlig dystre. Selv de bedste ordninger og ekstraordinære foranstaltninger kan ikke afskaffe ledigheden. Vi må bringe eksporten i vejret og samtidig formindske importen. Denne udvikling er så småt i gang, og svælget mellem eksport og import er i de seneste måneder mindsket. Industriens forud-

[Bolvig]

sigelser for 1979 tyder på, at denne tendens kan forstærkes, hvis vi kan løse overenskomstsituationen uden en voldsom belastning af vort omkostningsniveau.

Dette er vel også den egentlige baggrund for dannelsen af nødregeringen. Man vil føre indkomstpoltik, men den såkaldt stærke, stabile, samarbejdsvenlige regerings indledende skridt har desværre været dårlige. Man har gennem momsforhøjelsen bl.a. vanskeliggjort, ja, jeg vil sige næsten umuliggjort opfyldelsen af ønskerne om en såkaldt nul-løsning. Og helt forbløffende, en regering med socialdemokratisk deltagelse accepterer en forøget ledighed på mellem 8.000 og 25.000 uden straks at foreslå foranstaltninger til øjeblikkelig modvirkning heraf. Er regeringen opgivende, eller værre, er socialdemokratiet? En udtalelse fra partiets hovedbestyrelsesmøde i weekenden om, at arbejdsløshedsproblemet kun kan løses ved internationalt samarbejde, kunne tyde på det.

Nøglen til en martsløsning, der forbedrer vores konkurrenceevne, må være en politisk vilje til gradvis gennemførelse af en medejendomsret. Lønmodtagerne må sikres en andel af den merværdi, der skabes i virksomhederne, til gengæld for en udvist løntilbageholdenhed, og samtidig må der gives garanti for en indgriben mod de store arbejdsfri indtægter.

Jeg vil henvise ministeren til det radikale forslag om en skattefradragsreform og til det velafbalancerede medejerforslag, der netop er fremsat, et forslag, som er blevet anbefalet af såvel arbejdsgivere som arbejdstagere. Arbejdsministeren understregede med rette ved beskæftigelsesdebatten i april måned, at en forudsætning for at føre en konsekvent indkomstpoltik er en løsning af medejendomsretsproblemerne. Det radikale venstre og jeg er helt enige med ministeren, hvorfor vi forventer et omgående udspil. Er det på grund af problemer med regeringspartneren, at vi ikke får et sådant?

Vi oplever i disse dage atter en gang et forunderligt skuespil. En række aktører med stærk tilknytning til de store organisationer slår ud med armene og proklamerer, at arbejdsmarkedets parter skal have lov til at forhandle helt uden indblanding fra regering og folketing. Man vil skam gerne møde op, hvis det ønskes af de magtfulde interesseorganisationsledere, men ellers ikke. Vi her i

dette ting, der skal repræsentere helheden, foregiver, at denne tilgodeses af ledere, som er valgt til at varetage deres medlemmers helt egoistiske egne interesser. Som hr. Thomas Nielsen udtalte til søndagsaviserne: »Jeg er valgt til at skaffe mine medlemmer den størst mulige løn.« Ja, selvfølgelig er han det. Hvis vi som strudsene stikker hovedet i sandet, får vi måske kun 3 dage til at løse problemerne i, når organisationerne uden resultat når til vejs ende. Alle ved, at det bliver uden resultat. Er det ikke bedre at bruge 4 måneder til at tilrettelægge en politik, der løser bl.a. vort alvorlige beskæftigelsesproblem?

Der er megen politisk vilje til at gennemføre foranstaltninger til bekæmpelse af ledigheden. Det er fremgået i dag, og det vil også fremgå senere. Må jeg i lighed med hr. Melchior anbefale arbejdsministeren at indkalde til en beskæftigelseskonference på Marienborg, hvor ideer og forslag kan gennemdrøftes og analyseres. Jeg gør det, selv om tinget og befolkningen ikke har de bedste erfaringer med Marienborg møder.

Ministeren nævnte de mange muligheder inden for miljø og byfornyelse, og hr. Kjeld Olesen forlangte utraditionelle initiativer. Ja men derfor tror jeg netop, at et møde, f.eks. på Marienborg, hvor de forskellige partier har fornøden tid til at diskutere alle mulige forslag og ideer, ville være en god ting. Bør vi f.eks. ikke snarest begrænse overarbejdet i den private sektor og gennemføre tvungen afspadsering? Hvilken beskæftigelseeffekt ville et forbud mod det nedslidende og umenneskelige akkordarbejde have? Bør aldersgrænsen for ungarbejdere sættes op, og vil det bringe flere unge i arbejde, de unge, som grundet den vedtagne minimumsløn ikke bliver ansat i konkurrence med lidt ældre, mere stabile og rodfæstede kolleger? Hvilken effekt vil forbedrede løntilskudsordninger for unge have? Kan vi give f.eks. halv arbejdsløshedsunderstøttelse til alle arbejdsgivere, der ansætter unge under f.eks. 23 år? Hvordan kan vi fordele det til rådighed værende arbejde mellem alle uden at ødelægge landets konkurrenceevne? Kan vi nedsætte arbejdstiden med f.eks. 1 time daglig gennem en kompensation op til minimumslønnen ved en forhøjelse af lønmodtagerfradraget? Hvor store muligheder ligger der i at opmuntre virksomhederne til at fremstille lavteknologiske produkter til landene i Asien og Afrika?

[Bolvig]

Kan Danida afgive ordrer på produkter, som der er særlig mangel på i u-landene, f. eks. pumper, mod at forlange unge ansat til dækning af den forøgede produktion i de pågældende virksomheder? Kan der etableres særlige værksteder for unge, der kan producere produkter særlig egnede for u-lande? Er der ikke her mulighed for at tilbyde unge meningsfyldt arbejde?

Takket været et gennemorganiseret samfund som det danske er mulighederne for ekstraordinært, men meningsfyldt arbejde jo meget små. Kan vi lave ungdomsarbejdslejre i Asien og Afrika, hvor unge danske kan lære praktisk arbejde i spændende samvirke med unge fra en anden kulturkreds? Mulighederne er mangfoldige, hvis viljen og modet er til stede.

Det radikale venstre har netop her i folkettinget fremsat et beskæftigelsesfremmende forslag om en afløserordning for landbrug, mindre industri og håndværk, og vi vil i næste uge fremsætte forslag om en særlig indsats for iværksættere. Specielt i en arbejdsløshedssituation er der mange, mange mennesker, der ønsker at etablere egen produktionsvirksomhed. Under beskæftigelseskrisen i 1930'erne blev der grundlagt usædvanlig mange nye virksomheder, hvoraf mange i dag hører til vore største, kendteste og bedste. Det er samfundets opgave at give iværksættere, altså folk med ildhu, gåpåmod og entusiasme, de bedst tænkelige startmuligheder til gavn for eksporten og til formindskelse af importen. Kan vi inspirere idérige, aktive mennesker til at starte egen virksomhed, vil vi begrænse ledigheden uden at belaste økonomien.

I spørgetiden i dag spurgte jeg handelsministeren, om regeringen ville indfri løftet fra august måned til det radikale venstre om at stille flere midler til rådighed for håndværkerlåneordningen. Det har jo vist sig, at efter at vi i augustforliget gav mulighed for iværksættere for at opnå håndværkerlån, har der været et ekstraordinært stort pres på disse lån, og den tidligere minister lovede, at hvis det skete, som vi havde forudset, var den tidligere regering villig til at stille sådanne midler til rådighed. Nu forstod jeg på handelsministeren, at regeringen overvejer dette spørgsmål, men jeg vil da spørge arbejdsministeren, om ikke han vil tage en samtale med sine kolleger og sørge for, at disse mid-

ler bliver stillet til rådighed, for det må være en af de bedste måder at fremme beskæftigelsen på.

Honoré (KrF):

Hovedelementerne i den beskæftigelsespolitik, som folkettinget har ført under socialdemokratiets ledelse, er 4 punkter, som jeg vil sammenfatte således:

For det første er det en halvhjertet indkomstpolitik, der skåner LO-medlemmer og straffer funktionærer og tjenestemænd. For det andet er det diverse statslige og kommunale beskæftigelsesarbejder, der øger skattebyrden. For det tredje er det visse offentlige tilskudsordninger til erhvervslivet og for det fjerde opfordringer til udlandet om at fungere som julemand for dansk erhvervsliv og beskæftigelse. Det er den socialdemokratiske beskæftigelsespolitik, som med støtte fra mange partier, herunder også fra kristeligt folkeparti for visse punkters vedkommende, er blevet ført.

Hvis man skal gøre resultatet op, må man sige, at det er ret nedslående. Denne beskæftigelsespolitik, som regeringen ifølge arbejdsministerens oplæg agter at videreføre, har ikke kunnet forhindre en arbejdsløshed på 200.000 ledige, og denne politik er det, der skal videreføres. Vi vil, hvis det går, som socialdemokratiet planlægger, få en kronisk arbejdsløshed på 200.000 arbejdsløse og de dermed forbundne statsfinansielle problemer. Vi skal finde eller låne en halv snes milliarder kroner for at finansiere fortsættelsen af denne ret perspektivløse politik. Hvad værre er, socialdemokratiets og andre partiers politik vil øge chancerne for, at denne politik yderligere kører videre.

Socialdemokratiet arbejder for at øge kvindernes erhvervsfrekvens, dvs. antallet af arbejdsløse kvinder. Efterlønsforlaget vil sandsynligvis øge lønpresset og vanskeliggøre indkomstpolitikken. Socialdemokratiets trusler om ØD-spøgelset forringer erhvervsklimatet og investeringslysten, der er en så væsentlig faktor for kommende beskæftigelse. Socialdemokratiet ligger altså ikke på den lade side med hensyn til beskæftigelsesbestræbelser, langtfra, men den megen travlhed har meget beskedne resultater at opvise. Man laver meget, men det er helt utilstrækkelige midler, man tager i anvendelse.

[Honoré]

Man skal derfor ikke støtte socialdemokratiet i den tro, at her har vi det parti, der har vist, at det kan gøre noget virkelig effektivt for at afskaffe arbejdsløsheden – tværtimod, må man sige. Men socialdemokratiets største forsyndelse er vel, at partiet i så mange år har ment at kunne opmuntre lønmodtagernes organisationer til at stille så store lønkrav, at det har ødelagt mange virksomheders konkurrenceevne, og det er det, der hævner sig i dag. Denne mentalitet kan man ikke pludselig gøre op med og afskaffe.

Hvad er det så, der skal gøres? Kristeligt folkeparti har mange gange peget på det mest effektive middel, nemlig en stram indkomspolitik. Derigennem kan man både løse beskæftigelsesproblemet og betalingsbalanceproblemet. Vi har påvist i vores Økoplan Q fra 1976, at gennem en stram indkomspolitik var der mulighed for i løbet af en overskuelig årrække at afskaffe arbejdsløsheden og underskuddet på betalingsbalancen og få afviklet valutagælden.

Den indkomspolitik, der blev aftalt i 1976, var efter vor mening i underkanten af det ønskelige. Den er kun blevet overholdt af tjenestemænd og funktionærer, for så vidt den overhovedet kan siges at være overholdt, og et nyt indkomspolitisk forsøg næste år skal være mere acceptabelt for disse grupper. Indkomspolitikken skal ikke tjene til en yderligere omfordeling af indkomsterne.

Et stort problem i indkomspolitikken er dyrtidsportionerne. Det har folketetinget erkendt. Den omkostningsdæmpende ydelse fra 1974 og indefrysningen af dyrtidsportionerne, som blev aftalt i augustforliget fra 1976, er to eksempler på, hvordan folketetinget har ment at måtte gribe ind i dyrtidsordningen. Kristeligt folkeparti har i erkendelse af dyrtidsreguleringsens store indkomspolitiske betydning foreslået en ændring af dyrtidsreguleringen, så man bibeholdt automatikken i dyrtidsreguleringen, men gjorde dyrtidsportionernes størrelse afhængig af betalingsbalancen og arbejdsløsheden. Vi beklager meget, at regeringspartierne og næsten alle andre partier afviste vores forslag.

Men hvad så med dyrtidsreguleringen næste år? Hvad med de overskydende dyrtidsportioner? Ligesom det konservative folkeparti foreslår vi, at de overskydende dyrtidsportioner neutraliseres, mod at folketetinget til gengæld gennemfører en vis skattelettelse.

Hvad angår ungdomsarbejdsløsheden, har vi været med til at gennemføre nogle foranstaltninger. Vi foreslog i sin tid sammen med venstre og, så vidt jeg husker, også det radikale venstre et forslag om, at kommunerne gik ind, og som selvstændigt forslag har vi haft tanken om skattelettelser til de familier, der ansætter en ung til huslig uddannelse. Vi spørger os selv, om socialdemokratiets interesse for ungdomsarbejdsløsheden nu måske er blevet så stor, at det vil opgive at afvise denne familievenlige form for afhjælpning af ungdomsarbejdsløsheden.

Et andet spørgsmål er, hvorledes vi kan gøre det mere økonomisk attraktivt for familierne at indrette sig således, at den ene ægtefælle arbejder hjemme. Hvis vi kunne gennemføre det, ville vi bremse den tilgang til arbejdsmarkedet, der er en så væsentlig kilde til forøgelsen af arbejdsløsheden. Vi mener også, at der må satses noget mere på deltidsbeskæftigelse.

Der er ingen tvivl om, at vi må se meget nøje på statens indkøbspolitik. Jeg er bange for, at mange instanser i stat og kommune har givet danske leverandører alt for ringe konkurrencebetingelser. I disse tider er det nærliggende at pege på f.eks. elektroniksektoren. Her står det offentlige over for fremtidige indkøb af størrelsesordenen flere milliarder kroner: Det drejer sig både om stat og kommune. Arbejdsministeren har gjort opmærksom på denne sag i sin redegørelse, men jeg synes, det skulle understreges noget mere, end arbejdsministeren har gjort. Vi trænger vel til en egentlig industripolitik på visse særlig vigtige områder, og blandt disse områder kan man vel nævne elektronikindustrien som et for fremtiden særdeles vigtigt område.

Til sidst vil jeg nævne, at jeg som reaktion på nogle artikler, jeg har offentliggjort, har fået en henvendelse fra en person, der er arbejdsløs af ganske særlige grunde. Det drejer sig om en, der er arbejdsløs, fordi fagbevægelsen ønsker, at vedkommende skal være arbejdsløs. Vedkommende er arbejdsløs på grund af et medlemskab i den kristne fagbevægelse. Det bevirker, at den øvrige fagbevægelse ikke vil samarbejde med vedkommende, så vedkommende ikke kan blive ansat. Jeg finder, at den adfærd fra fagbevægelsens side er meget udemokratisk. Jeg synes, den er en skamlet på det danske arbejdsmarked,

[Honoré]

og jeg synes også, den er en skamplet på de partier, der vil være med til at fortsætte en sådan praksis.

Vi ser i kristeligt folkeparti ret pessimistisk på regeringens evne til gøre noget effektivt ved det alvorlige arbejdsløshedsspørgsmål. Men i den udstrækning der kommer forslag, som kan være med til trods alt at afhjælpe problemet, vil vi i hvert enkelt tilfælde se på dem og om muligt støtte dem, men utilstrækkelig finder vi at den hidtidige politik har været.

Alfred Hansen (DR):

Efter de sporadiske forsøg, som regeringen har gjort i de seneste måneder med hensyn til at øge beskæftigelsen, er det værd at minde regeringen om, at den hurtigst muligt bør erkende, at hverken pengepolitik eller finanspolitik er brugbare instrumenter til løsning af samfundets grundlæggende problem.

Det er at stikke folk blå i øjnene, når regeringen forsøger at få befolkningen til at sluge den ene finanspolitiske stramning efter den anden under foregivende af, at man derved vil klare såvel arbejdsløshedspølsproblemet og betalingsbalanceproblemet som inflationen. Den kunstigt høje rente og den overvurderede krone og tvangsindkomstpolitikken modvirker en løsning af disse problemer. Dette ved regeringen godt. Naturligvis er regeringen klar over, hvordan disse instrumenter virker, men den vil blot ikke erkende det. Jeg mener, at man nu forgæves har forsøgt mange andre midler, uden at det har vist sig, at det har givet den virkning, som man havde håbet på og troet på og bildt befolkningen ind.

Det er sådan, at en uforholdsmæssigt stor del af arbejdsløshedens byrde bæres af den unge generation, og det kan man meget beklage. Det er jo netop den gruppe, der er dårligst rustet til at tage de fysiske og psykiske følger, som uvægerlig vil komme i arbejdsløshedens spor. Foruden at de unge lider under arbejdsløsheden, så fratages de også en reel uddannelsesmulighed på grund af to ting, nemlig en uliberal adgangsbe-grænsning kombineret med en asocial studie-støtteordning.

Hvis regeringen mener det alvorligt – og det kan man da håbe på at den gør – når den siger, at den vil begrænse erhvervslivets

omkostninger, så er det værd at minde regeringen om, at omkostninger ikke kun er forbundet med lønninger. Det er, som om der ustandselig pukes på lønningerne som den værste omkostningsfaktor for erhvervslivet. Men regeringen bør også have blik for og satse på en nedbringelse af renten, som er den største omkostningsfaktor, i hvert fald for alle nyetablerede. Som middel til at skabe grundlag for en klækkelig rentesænkning bliver regeringen også nødt til at udarbejde forslag til en effektiv jordreform, der stopper spekulationsmulighederne. Resultatet af en sådan jordreform bør have til følge og vil kunne få til følge, hvis regeringen vil det, at kapitalen i stedet for som nu at søge hen til passiv anbringelse i jord bliver kanaliseret over til virksomhederne. Det vil betyde, at renten vil falde, konkurrenceevnen vil stige, arbejdspladser vil kunne genskabes og betalingsbalancen forbedres.

Desuden må regeringen efter retsforbundets opfattelse erkende, at den danske krone er overvurderet til stor skade for eksport erhvervene, men også for de importkonkurrerende erhverv. Derfor bør regeringen tage initiativ til, at Danmark trækker sig ud af valutasingesamarbejdet og lader kronen flyde, så den finder sit naturlige leje.

Vi mener desuden, at allerede planlagte offentlige anlægsarbejder bør færdiggøres, eventuelt at man intensiverer færdiggørelsen af dem.

Ministeren har i dag oplyst folkettinget om, at man aldrig tidligere har haft så mange beskæftigede, men man har sådan set heller aldrig tidligere, bortset fra 1930'erne, haft så mange arbejdsløse. Det kunne da være relevant at stille ministeren det spørgsmål, hvad ministeren mener er årsagen til, at der er kommet så mange ud på arbejdsmarkedet de seneste måneder.

Ministeren giver i sin redegørelse udtryk for, at der ikke findes snuptagsløsninger eller mirakelkure, som kan klare disse problemer, vi ikke bare har foran os, men som vi også står midt i. Jeg gad vide, hvordan ministeren vil karakterisere loven om jobtilbud til langtidsledige. Hvis ikke det er forsøg på en snuptagsløsning eller forsøg på en mirakelkur, så ved jeg ikke, hvad definitionen på mirakelkur og snuptagsløsning er.

Det er jo sådan, at job til langtidsledige går over maksimalt 9 måneder, hvor man til

[Alfred Hansen]

hver arbejdsgiver, der ansætter en langtidslødig, giver et tilskud på 20 kr. pr. arbejdstime de første 3 måneder, de næste 3 måneder 15 kr. og de sidste 3 måneder af denne 9 måneders periode 10 kr. Hvis ikke det er kortsigtet politik, så ved jeg ikke, hvad det er.

Jeg ved godt, at man argumenterede for loven ved at sige, at så blev de nok på arbejdsmarkedet, men hvis de ikke bliver på arbejdsmarkedet, hvad så? Vil man så følge den opfordring, som hr. Holm fra venstre publicerede for en uges tid siden, at det var en god ordning, og at den burde videreføres? Er det regeringens plan, at når de 9 måneder er gået, så vil man være villig til at forlænge denne periode med en ny runde med 20 kr., 15 kr. og 10 kr. pr. time i henholdsvis 1., 2. og 3. periode? Vil man fortsætte med statstilskud til arbejdsgiverne, hvis det nu viser sig, at de ledige ikke bliver på arbejdsmarkedet, og det er der da mange gode grunde til at frygte at de ikke gør?

Efterlønsordningen er vel også et udslag af en vis form for mirakelkur. Man har i hvert fald gjort sit til fra regeringens side at fortælle befolkningen, at bare man fik efterlønsordningen, så havde man om ikke klaret hele arbejdsløshedsproblemet, så i hvert fald nået et meget, meget stort stykke hen ad vejen.

Jeg har endvidere mærket mig, at ministeren skriver i sin skriftlige redegørelse til folketingsretten, at man regner med, at efterlønsordningen vil sætte i bedste fald 20.000 nye i arbejde. Jeg mener at erindre, at man regner med, at i det kommende år vil der maksimalt gå 17.000 på efterløn, og derfor skal jeg lige forsøge at få ministeren til at sætte disse to tal i relation til hinanden. Hvis det er 17.000, der går på efterløn i 1979, skal jeg så også opfatte de 20.000 som værende det, ministeren forventer? Det er i hvert fald et helt andet tal, end man har opereret med i det udvalg, hvor man har arbejdet med dette lovforslag. Eller hvilket år er det, man regner med fra ministerens side at der kommer 20.000 flere i arbejde? Det vil naturligvis vise sig i løbet af et par år, at man siger, at man ikke fik de 20.000 eller et andet tal mere i arbejde, men vil bruge den klassiske formulering: vi forhindrede, at 20.000 nye blev kastet ud.

Ministerens siger, at beskæftigelse og betalingsbalance hænger sammen. Jeg er helt enig med ministeren i dette synspunkt. Det

har alt sammen noget med konkurrenceevnen at gøre. Jeg har, sidst vi behandlede dette spørgsmål, i april måned, sidste gang vi havde det samme emne til debat, givet udtryk for, at man nok kunne føre en politik, som på den ene side ville bedre beskæftigelsen og på den anden side ville forbedre betalingsbalancen. Derfor skal man have styrket konkurrenceevnen, såvel eksporterhvervenes som de importkonkurrerende erhvervs. Dertil hører efter min mening en begrænsning og i allerhøjeste grad en sænkning af renten.

Regeringen offentliggjorde til min store tilfredshed, da regeringsomdannelsen var en realitet, at en af de planer, som regeringen havde, var, at man skulle stille efter at skabe grundlag for en rentesænkning. Jeg vil gerne spørge ministeren, hvor langt man er kommet i bestræbelserne på en rentesænkning, og hvilken udvikling vi kan forvente de kommende måneder med hensyn til et initiativ på dette område. Den høje rente hører med som omkostningsfaktor, særlig for de nyetablerede og for dem, der ønsker at udvide deres virksomhed. Det har i øvrigt også stor betydning for lønmodtagere, for arbejdere, som skal købe hus, som skal stifte bo. For dem er det absolut ikke uvæsentligt, at der er en høj rente, som forøger deres boligudgifter og fordyrer ting, de skal købe.

Jeg mener også, at der er mange andre faktorer, der spiller ind, men jeg mener, at regeringen hidindtil har set for isoleret på situationen, på lønningerne, på indkomstpoltikken, som jo i realiteten har været en lønpolitik. Man har ikke satset på en nedbringelse af renten. Man har ikke satset på at finde et naturligt leje for den danske krone. Jeg ved ikke, hvilke kommentarer ministeren har til en artikel i B.T. i forgårs, hvor man spæde noget. Nu skal man ikke altid tro på, at spådomme går i opfyldelse, men der er en vis sandsynlighed for, at dette vil gå i opfyldelse. B.T. spæde nemlig, at der vil komme en devaluering meget hurtigt, sandsynligvis omkring nytår, og at renten vil stige endnu kraftigere i den nærmeste fremtid. Jeg vil håbe, at B.T.s spådomme bliver gjort grueligt til skamme, forhåbentlig af initiativer taget af regeringen, men jeg frygter det værste.

Ministerens bruger jo meget et pudsigt eksempel med at skøjte hen over isen, og det er noget farligt noget, for hvis ikke man kender isens tykkelse, så ved man ikke, hvornår

[Alfred Hansen]

man skvatter igennem. Billedet er godt, det illustrerer udmærket det skjøteløb, som regeringen har befundet sig i de seneste måneder, ikke mindst efter samarbejdet med venstre, hvor det i øjeblikket ser ud til at der kun bliver fremsat forslag, som de nuværende regeringspartier er enige om, og det giver altså til resultat, at man ikke får grebet ind de steder, hvor der virkelig skal gribes ind.

Regeringen skjøter hen over isen og i det hele taget hen over problemerne. Hvad er det, man har gjort? Ja, man har givet tilskud til erhvervslivet; man satses på erhvervsfremmende foranstaltninger til godt 10 mia kr. i løbet af 3 år, og det er jo en form for tilskud til erhvervslivet. Man har vedtaget at indbetale dyrtidsportioner. Man har givet tilskud til beskæftigelse af langtidsledige osv. Og hvor skal disse penge hentes? De skal hentes over skatterne, de skal hentes i form af en højere moms, højere afgifter, og vi ved jo alle, også ministeren, også regeringen, at det sender yderligere folk ud i arbejdsløshed.

Så er det spørgsmålet, om man vil rokere sådan, at man på den ene side vil ud at hente penge hos befolkningen, hvad der sender folk ud i arbejdsløshed, og de penge, man så bruger, forsøger man på den anden side at skaffe nye arbejdspladser for. Er det en god politik? Er der noget langsigtet i det? Det er jo ikke en naturlig situation, vi har. Det kan forhåbentlig ikke være regeringens hensigt, at vi resten af dette århundrede, eller jeg ved ikke hvor længe, skal beflitte os på at skaffe penge fra skatteyderne og give dem til erhvervslivet. Det er da en kortsigtet løsning. Hvornår regner ministeren med – regeringen har jo lagt op til en 6-årig periode – at tingene kan finde deres rette leje, sådan at erhvervslivet klarer erhvervslivets udgifter?

Skulle man endelig sætte noget i gang, må det efter vores mening være inden for det offentlige. Her nævnedes jeg i begyndelsen af mit indlæg, at i hvert fald vedrørende alle de offentlige arbejder, offentlige projekter, som er planlagt og budgetteret, bør man overholde den tidsfrist for færdiggørelsen, man har sat. Alligevel har regeringen nu fremsat forslag om at spare, bare som et enkelt eksempel 60 mill. kr. på det kommende finansbudget, og det skal gå ud over visse hovedlandevsstrækninger. Det kan man beklage, og man kan også beklage, når man gang på gang skal læse i avisen om, hvor hårdt bela-

stet de er på plejehjem og inden for åndssvageforsorgen – de kan ikke få passet patienterne – at man ikke dér satser på at få sat flere sygeplejersker i arbejde, får flere plejere i arbejde. Det har man altså ikke råd til, fordi man skal bruge pengene til at hjælpe erhvervslivet.

Jeg synes også, at det må være vigtigt, at erhvervslivet så hurtigt som muligt, også lønmodtagerne, får en fornemmelse af, hvad regeringen vil med dyrtidsportionerne. Det er meget afgørende for erhvervslivet, som ligger og planlægger i øjeblikket for, hvad de skal producere de kommende par år, om de kan forvente, at staten fortsat vil betale en del af lønudgifterne eller de den 1. september 1979 selv skal overtage udbetalingen af dyrtidsportioner. Det har da noget med erhvervslivets omkostninger at gøre. Det mindste, man kan gøre fra regeringen, må da være at stille i udsigt, hvad regeringens planer er på dette område.

Ministerens gør også opmærksom på, at man vil fortsætte med en kraftig udvidelse af statslig låntagning i udlandet. Jeg gad vide, om ministeren kunne løfte sløret for, hvor meget regeringen har tænkt sig at låne de kommende år, og hvornår man vil fremsætte lovforslag desangående.

Der er også givet oplysning om, at man vil fremrykke planlagte skibskøb. Det synes jeg er et fornuftigt standpunkt, en fornuftig oplysning, ministeren er kommet med. Jeg skal blot spørge, når man nu her tidligere på året har bestilt skibe i Nakskov og Helsingør, om det skal fortolkes derhen, at regeringen har udset netop disse to værfter til at være de to værfter, der skal overleve skibsværftskrisen i Danmark, eller vil man ved en anden lejlighed også se på skibsværfterne Lindø, Ålborg m. fl.?

Ministerens vil yde en særlig indsats for unge og langvarigt ledige og kvinderne. Hvilke initiativer har ministeren planer om at sætte i værk dér?

Så skal jeg ikke forlænge debatten yderligere. Jeg synes, det er gavnligt, at vi tager problemerne op til debat i folketinget tid efter anden, men man kan desværre sætte spørgsmålstejn ved, hvor meget der kommer ud af det.

Jeg håber, at jeg får svar på i hvert fald en del af de spørgsmål, jeg har stillet.

[Formanden]

Formanden:

På given foranledning skal jeg meddele, at det er tanken at føre debatten til ende i dag, dog selvfølgelig kun så længe der er ordførere eller medlemmer i salen.

Tyroll (VS):

Det spørgsmål, man må stille sig selv i denne debat, er, hvorvidt regeringen har vilje til at løse arbejdsløshedsproblemerne, og desuden, om den har evne til det. Jeg mener efterhånden, at vi må sige, at svaret er et klart nej. Regeringens politik og udspil på en række områder viser det. Det er områder som den generelle økonomiske politik, handels- og erhvervspolitiske foranstaltninger, beskæftigelsespolitikken i den offentlige sektor og arbejdsmarkedspolitikken generelt, herunder arbejdsløshedspolitikken.

Regeringens økonomiske politik er præget af hårdhændede angreb på arbejderklassen, for på arbejderklassens bekostning at reorganisere det kapitalistiske system, den kapitalistiske økonomi, og det vil sige at øge profitten. Vi fik jo et klart udsagn fra hr. Kjeld Olesen om, at det er det, der er meningen.

Hovedlinjerne i socialdemokratiets krisepolitik er altså indkomstpolitik eller lønpolitik, erhvervsstøtte og massearbejdsløshed gentaget i det uendelige. Overskud og vækst i kapitalen bliver fastholdt som den overordnede målsætning i stedet for at overveje, hvilke kollektive værdier vi kunne bruge den udstødte arbejdskraftreserve til at producere. Men sådan vil det jo altid være i det kapitalistiske system, og lige netop derfor er det klart, at regeringen ikke har hverken viljen eller evnen til at løse arbejdsløshedsproblemerne. En løsning forudsætter et brud med det kapitalistiske samfundssystems økonomiske system, og det vil hverken regeringen eller socialdemokratiet. Nej, man fortsætter angrebet på reallønnen. Ved forhøjelse af momsen, de stigende kommunale skatter kombineret med allerede stedefunden udhuling fremkalder man et fald på 6-7 pct. i reallønnen.

Nye erhvervstilskud i milliardklassen skal hjælpe til at eksportere krisen. Man har jo så gode erfaringer med erhvervslivets omfattende udnyttelse af de eksisterende tilskudsordninger. Er der så tegn på, at disse tilskud

øger beskæftigelsen? De er svære at få øje på.

Resultaterne af indkomstpolitik og finanspolitiske stramminger har været, at arbejdsløsheden fra første halvår 1977 til første halvår 1978 steg med 33.000 på årsbasis, og det på trods af, at lønudgiften pr. produceret enhed i perioden fra 1975 til 1977 inklusive er faldet med gennemsnitlig 2 pct. sammenlignet med vores handelspartnere. Et gedigent internationalt skruetrækkeri gennemført af socialdemokratiet.

Arbejdsløshedsudviklingen fortsættes. Regeringens politik medfører med sikkerhed, at yderligere 25.000 udstødes fra arbejdsmarkedet ud over dem, der i forvejen ville blive det. Denne vurdering er Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, det økonomiske råd og Socialistiske Økonomer enige om. Den er blevet lagt frem. VS kan kun erklære sig enig med hr. Grünbaum i nøjagtig de vurderinger, som han den 8. september 1978 lagde frem ved tredjebehandlingen af forslaget om momsforhøjelsen. Det er en reaktionær økonomisk politik, der ikke giver os håb om at komme ud af de forfærdelige forhold, vi har, med en stadig stigning i arbejdsløsheden, sagde han dengang.

Hvad siger prognoserne? De sidste, vi har fra arbejdsdirektoratet, forudsiger, at tallet i første kvartal 1979 vil komme op på 228.400 arbejdsløse. I dette tal er der taget højde for, siges der, momsforhøjelsen og jobtilskudsordningen.

Men hermed stopper de dystre udsigter jo ikke. Selv i LO er man klar over dette. LO-sekretær Bent Nielsen skriver i LO-Bladets nr. 21 om teknologiske fyresedler og den teknologiske kvælningsdød, som han kalder det. Det dækker over den omfattende udstødning fra arbejdsmarkedet, der fremkommer som følge af indførelse af ny teknologi og rationaliseringer i produktionen, en udvikling, der sætter spørgsmålstegn ved, om tilgangen til arbejdsmarkedet på 200.000 over de næste 10 år kan absorberes.

Hver dag udstødes arbejdere på grund af ny teknik. De voldsomste eksempler på en sådan udvikling kan nok findes i udlandet. Fra Sverige kan nævnes eksemplet med Volvo-Torslanda, der har reduceret arbejdsstyrken med ca. 1.500 inden for de sidste to år og regner med en yderligere reduktion i løbet af 1 år. Indførelsen af datateknologi på

[Tyroll]

karrosserifabrikken vil betyde en reduktion fra 1.030 ansatte til totalt ca. 60 ansatte. I Tyskland kan man påvise lignende resultater.

Her i landet er der en lignende udvikling i gang. Gennemførelsen af databehandling truer beskæftigelsen inden for HK-området, og det grafiske område er tilsvarende hårdt ramt. De Forenede Bryggerier søger at score en kæmperationaliseringsgevinst på deres nye tapperi i Fredericia. Der vil blive lagt op til en omfattende mandskabsreduktion i forhold til produktionen i København. Hvor omfattende den bliver, kommer selvfølgelig helt til at afhænge af, om fagforeningerne og forbundene kan kæmpe hårdt imod disse mandskabsneds skræninger. Men det ændrer intet ved, at der overhovedet ingen perspektiver er i regeringens politik, hos socialdemokratiet, i forhold til dette, at man har en omfattende udvikling i strukturarbejdsløsheden. Der er ingen foranstaltninger, der lægger op til en løsning af disse problemer.

Det er ret så beklageligt, og det spørgsmål, man må stille socialdemokratiet over for, er faktisk, hvordan man egentlig agter at løse dette problem, når man har sat hensynet til profitudviklingen som det afgørende for en retablering af den fulde beskæftigelse, som må siges at være umulig i det kapitalistiske samfund. Regeringen og socialdemokratiet har ingen perspektiver med hensyn til en løsning af dette problem.

Det borgerlige, kapitalistiske, repræsentative demokrati accepterer således den udvikling i arbejdsløshedsproblemet, jeg her har skitseret, accepterer, at store dele af arbejdstyrken ikke kan finde beskæftigelse. Det viser tydeligt, hvis ærinde dette system går. Det er kapitalens demokrati, det har intet med arbejdernes demokrati at gøre. Et arbejderdemokrati ville aldrig acceptere en sådan udstødning, ville aldrig acceptere, at den produktion af livsværdier på i kroner og øre vel 25 mia kr. eller mere, som arbejdskraften kunne levere, ikke blev udnyttet.

Også inden for det nuværende system er der alternativer at pege på i forhold til den arbejderfjendske politik, som regeringen står for. Vi har nævnt dem i tidligere debatter. Vi har nævnt muligheden for indgreb mod skattefiduser, mod kapitalgevinster, afskaffelse af de arbejdsløshedsskabende kapitaltilskud, genoprettelse af dyrtidsreguleringen, stop for spekulation mod folks boliger. Det kunne

dreje sig om aktiviteter i retning af sikring af nybyggeriet, af byfornyelsen, af energiforsyningen gennem alternative energiformer, skibsbygningsprogrammer med et supplerende færgesystem uden bro osv. Det kunne også dreje sig om aktiviteter i den offentlige sektor som opnormering af daginstitutionerne og plejehjemmene, øget hjemmehjælp og nedsat arbejdspress for disse hjemmehjælpere, forbedret sundhedsvæsen med fremskyndelse af ansættelser ved bedriftssundhedstjenesten – vel at mærke VS' arbejdstyrede bedriftssundhedstjeneste – fjernelse af tidligere neds skræninger i folkeskolen og gennemførelse af børnehaveklasse overalt.

Ja, der var såmænd nok at tage fat på, hvis man ville udnytte denne arbejdskraftreserve, som man har været med til at fremprovokere. Men regeringen er kolossalt passiv eller handler direkte modsat ved at beskære de økonomiske rammer for f. eks. kommunerne, således som denne regering har gjort det. Således animeret af regeringen gør flere kommuner deres bedste for at hindre forbedringer af den offentlige service.

Som eksempel kan nævnes Kommuneforeningen i Københavns omegn, der blæser til fælles offensiv over for pædagoger og forældre, der forsøger at få forbedringer igennem på daginstitutionerne. Kommunerne skal gennem fælles fodslag om normeringerne undgå at blive spillet ud imod hinanden, eller, som man også kan se det: de lokale forældreinteresser skal holdes i ave.

Nej, det er en tomhændet regering, vi står over for, absolut ingen perspektiver for de strukturarbejdsløse. Ikke så meget som en overvejelse om nedsættelse af arbejdstiden som følge af den omfattende udstødning fra arbejdsmarkedet kunne man tænke sig fra den side. Man modvirker det i ret høj grad i overenskomstforhandlingerne gennem sin placering i LO.

Problemerne er alvorlige, for det er ikke nogen tilfældig udstødning af arbejdskraften, der er tale om. Socialforskningsinstituttets undersøgelse af arbejdskraftens mobilitet viser, at det især er de ældre, kvinderne og de dårligt uddannede, der bliver udstødt. Det er de beskæftigelsesmæssigt vanskeligt stillede, der skubbes ud. Jobtilbud m. m. er ingen løsning på disse problemer, der hænger sammen med et manglende ønske om at tilpasse

[Tyroll]

produktionen til mennesket i stedet for omvendt.

Der skal en effektiv arbejdsmiljøindsats til for at rette op på udstødningen, men her lægger det offentlige igen hindringer i vejen. Det er intet mindre end forrykt, at de arbejdsløse ikke kan modtage kompetencegivende uddannelse, der kan stille dem stærkere på arbejdsmarkedet. Ja, det går så vidt med hensyn til udstødningen, at bistandskontorerne sågar har fået besked på at kontakte arbejdsformidlingen, før der gives tilbud om revalidering. Skønner arbejdsformidlingen ikke, at den pågældende kan genplaceres, så gives der intet tilbud om revalidering, som man ellers burde give det efter bistandsloven. Sparedillen kører således effektivt; arbejdskraftreserven skal åbenbart opbevares så billigt som muligt.

Når vi alligevel er ved denne side af problemet, så har vi jo set behovet i dagspressen for, at der skal spares 250 mill. kr. på arbejdsløshedsunderstøttelsen. Hr. Hjortnæs fra socialdemokratiet har udtalt, at den socialdemokratiske gruppe har godkendt besparelsen. Det skal efter forlydende gå ud over de deltidbeskæftigede, der er fuldtidsforsikret. Det er efter forlydenderne noget med 12.000-13.000, hvoraf $\frac{1}{3}$ er kvinder. Det er altså dem, der skal rammes. Men hvordan skal de rammes? Hvordan vil man egentlig ramme disse? Hvem er det, der skal betale disse besparelser? Hvad er grunden til, at socialdemokratiet accepterer disse besparelser? Man har også set, at det drejer sig om besparelser på vejrlig. Hvem skal betale disse besparelser? Nu ved jeg godt, at vi ikke har set dette forslag endnu, men man ser klart, hvilke intentioner der er, i den omtale, der har været i pressen.

Der er ingen tvivl om, at det er den megen snak fra de borgerlige partier om, at er der 200.000 arbejdsløse, eller er der ikke 200.000 arbejdsløse, det er mistænkeliggørelsen, der slår igennem, og som man har begået et knæfald for fra socialdemokratiets side. Vi er selvfølgelig spændt på at se, hvor langt man vil gå i det knæfald. Man er allerede gået temmelig langt med hensyn til forringelsen af forholdene for arbejderklassen, og man er åbenbart til sinds stadig væk at acceptere et knæfald for profitinteressen. Dermed har man udelukket sig fra at gennemføre nogen som helst form for reel løsning på arbejder-

klassens problemer, og det må man selvfølgelig tage konsekvensen af ude omkring på arbejdsmarkedet og sørge for selv at kæmpe arbejdstidsnedsættelser osv. igennem for at få løst disse problemer.

Rehn (FP):

Arbejdsministeren udtalte ganske rigtigt, at hensynet til betalingsbalancen og arbejdsløsheden var to sider af samme sag, hvor forbedring af den ene modarbejdede forbedring af den anden. Det er fra flere sider nævnt, at der er to vigtige undtagelser. Det ene er naturligvis, at vi kan øge vor eksportomsætning, uden at det går ud over vor valutabalance. Det næste er, også rigtigt fremhævet, at en reduktion af vor import vil medføre det samme.

Med hensyn til det sidste håber jeg da meget på, at det bliver populært at købe dansk. Med hensyn til populariteten har jeg i den senere tid glædet mig over Lone Kellermann, som i hvert fald siger, at hun går ind for, at vi skal ryge dansk – jeg håber, at det breder sig også til andre områder. Vi håber på en spontan tilslutning til dette.

Fælles for begge undtagelser er, at virksomhederne med deres faste omkostninger vil være bedre stillet, navnlig når produktionskapaciteten ikke er fuldt udnyttet. Inden for skibsværftsindustrien er det frygtelige faste omkostninger, værfterne må ligge over med, når de ikke kan arbejde.

Skal vi vende denne ulykkelige udvikling, må vi snarest udnytte vort erhvervslivs overkapacitet. Hvordan kan vi så løse dette komplekse problem? Vi må efter mine beskedne begreber ufortøvet gå i gang med at intensivere vores salgsindsats i udlandet. Det er alt for sjældent, at man møder danskere, der er i udlandet for at sælge vore varer, hvorimod vesttyskere, hollændere og japanere har været der i forvejen. De høje kurser på D-mark, gylden og yen er også udtryk for disse dygtige nationers salgsindsats. De har en bedre sælgerstab.

Det er derfor min opfattelse, at vores salgsfolk i langt højere grad må se at komme op på mærkerne. For mindre og middelstore virksomheder gælder det ofte, at der er tale om sproglige barrierer, der skal overvindes. Derfor vil jeg håbe, at initiativet fra Herning, hvor vi har fået en eksportskole, vil få af-

[Rohn]

smittende virkning andre steder i landet. Det er givet, at en hel del medarbejdere på afdelingslederniveau og virksomhedsledere vil have gavn af en sådan efteruddannelse.

Det er et lyspunkt, at vi på ét område ikke har arbejdsløshed, nemlig inden for den del af ungdommen, som udgår fra vores handelsgymnasier. Dette forhold giver da anledning til optimisme. Jeg håber derfor meget på, at en hel del af de 65.000 unge vil søge ind til en sådan uddannelse. Vi har brug for de allerdygtigste af vore unge til at uddanne sig til at løse denne vigtige opgave, nemlig at sælge vore varer til udlandet. Markedet, fællesmarkedet, ligger jo lige for døren.

Ved et koordineret samarbejde med uddannelsessektoren, ved udsendelse af flere handelsdelegationer, ved bedre tilbagemeldinger fra vor udenrigstjeneste, ved udbredelse af kendskabet til, hvad vore virksomheder som naturalier kan tilbyde u-landene, skulle det være muligt at afhjælpe arbejdsløsheden, som efterhånden er blevet vort største nationale problem.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Jeg synes, det er påskønnelsesværdigt, at et bestemt politisk parti tager initiativ til en drøftelse af vor alvorlige beskæftigelsessituation. Man kunne måske ønske sig, også for at få en bedre tilslutning i salen, herunder fra medlemmer af den kommunistiske folketingsgruppe, at det i fremtiden blev sådan, at disse debatter fandt sted på basis af et bredere tværpolitisk initiativ. Det skal ikke være nogen bebrejdelse af forespørgeren, det skal blot være nævnt som en mulighed i forhold til partierne. Jeg tror, at sådanne tværpolitisk fremkaldte debatter omkring vores beskæftigelse ville være en god ting.

Må jeg til hr. Jørgen Jensen, som er forespørger, sige, at det er rigtigt, når hr. Jørgen Jensen siger, at mændenes beskæftigelse ikke er steget i vores samfund siden 1967. Men hr. Jørgen Jensen glemte jo at give forklaringen på, at den ikke er steget, for det, der er realiteten, hvis man analyserer tallene, er jo, at mændene helt frem til den nuværende økonomiske krise år for år under den fulde beskæftigelse havde en faldende erhvervsfrekvens. Det er selvfølgelig forklaringen på det fænomen, som hr. Jørgen Jensen her trækker frem.

Må jeg så i øvrigt til kommunisternes velmente plan til forbedring af beskæftigelsen knytte nogle ganske få bemærkninger. Jeg står her med en pressemeddelelse fra den kommunistiske folketingsgruppe, og jeg forstod på hr. Jørgen Jensens indlæg, at det stort set var denne pressemeddelelse, der blev oplæst undervejs i talen, og jeg skal knytte nogle bemærkninger til denne plan. Planen taler om i alt 105.000 nye arbejdspladser. Jeg forstår, at det er arbejdspladser, der skal kunne skaffes ganske hurtigt. Lad os se på den, og lad os gå ind på det ud fra kommunisternes egne forudsætninger.

Man nævner i hr. Jørgen Jensens indlæg, at kvindearbejdsløsheden er det alvorligste, og man peger på, at vi efter de sidst offentliggjorte tal har 99.000 kvinder og 86.000 mænd, der er ledige på arbejdsmarkedet. Men hvor meget kvindebeskæftigelse, hvis kommunisterne har ret i, at kvinderne er de alvorligst ramte, er der så i kommunisternes egen plan? Ja, der er jo ikke mange kvindelige bygningsarbejdere. Jeg ved ikke, om man vil tvangsomskolle ledige HKere til at være bygningsarbejdere, så i det første punkt er der formentlig ingen kvindebeskæftigelse.

I det andet punkt er der heller ingen arbejdspladser til kvinderne. Det er de første 26.000 arbejdspladser, som går kvinderne forbi.

Når vi ser på de offentlige investeringer, skal man vist være meget venlig, hvis man kan tro, at der er 2.000 kvindelige arbejdspladser. Det vil altså sige, at vi er oppe på et tal i størrelsesordenen mellem 50.000 og 60.000 arbejdspladser, før der overhovedet bliver tale om tilbud til kvinderne.

Så er det klart, at der er tale om en forbedring af kvindernes beskæftigelsessituation i takt med ansættelsen af flere mennesker i den offentlige sektor. Det er her i planen anslået til 20.000. Lad os sætte det højt og sige, at $\frac{3}{4}$ af disse er kvinder, så får vi 15.000. Så er vi altså oppe på 17.000 kvindearbejdspladser.

Så kommer vi til forbud mod overarbejde, som man anslår vil give 10.000 nye arbejdspladser. Alle analyser foretaget af overarbejde viser, at det praktisk talt ikke er kvinderne i vores samfund, der har overarbejde, men lad os bare sætte det til 1.000. Så er vi oppe på 18.000 arbejdspladser. Så kommer til sidst

[Arbejdsministeren]

forslaget med forbedret barselhvile, og det er her sat til 9.000.

Det vil sige godt 27.000 arbejdspladser for kvinder ud af 100.000 arbejdspladser, som kommunisterne har stillet op, samtidig med at man her står og bebrejder regeringen, at den ikke gør en tilstrækkelig effektiv indsats for at løse kvindernes beskæftigelsesproblem.

Men lad os så se på mændene. Man skulle jo tro, at der var gode muligheder for mændene i kommunisternes plan, uanset om det er realistisk eller ikke realistisk.

Kommunisterne forudsætter, at der skal ansættes noget i retning af 40.000 bygningsarbejdere for at klare disse ting. Det gælder flere almennyttige boliger, det gælder byfornyelse, det gælder offentlige investeringer. Jeg har anslået dette tal til ca. 40.000 bygningsarbejdere. Men hvor mange bygningsarbejdere går der ledige i det danske samfund? Lad os så vende tilbage til tallene. Hvis vi tager håndværkergruppen, er der 6.000 ledige bygningshåndværkere eller dagpengemodtagende bygningsarbejdere, hvoraf jo en del i forvejen er beskæftiget – de er blot midlertidigt ledige på grund af vejrligsregler eller andre ting. Lad os sætte det til 4.000, som umiddelbart kan frigøres, og lad os så samtidig sige, at der er en tilsvarende gruppe ikke-faglærte, vi kan endda sige 50 pct. flere. Så har vi 10.000 ledige bygningsarbejdere på nuværende tidspunkt. Kommunisterne vil altså løse beskæftigelsesproblemet ved at beskæftige 40.000 bygningsarbejdere, hvor der kun er 10.000 ledige på nuværende tidspunkt. Det er ikke sikkert, at vi uden videre skal foretage en så omfattende omskoling af HK'ere, metalarbejdere osv., som man her forudser fra kommunisterne. Det er i hvert fald noget, der vil kræve ganske betydelige investeringer og indføre et tvangselement i arbejdsuddannelsessystemet, som i hvert fald regeringen indtil videre er vejet tilbage for.

Lad os så se på betalingsbalanceforudsætningerne i kommunisternes plan. Man tror eksempelvis, at man kan pumpe 1½ mia kr. eller knap 1½ mia kr. ud i omsætning til de uddannelsessøgende. Jeg anerkender, at de uddannelsessøgende har store økonomiske problemer, så det er ikke en social kritik af forslaget. Men man sætter betalingsbalancevirkningen til 0 kroner, og man sætter virkningen af 30.000 flere i arbejde i form af offentlige investeringer på 4 mia kr. ikke til en

betalingsbalanceforringelse, men direkte til en betalingsbalanceforbedring, idet man i noterne henviser til, at man vil sænke importindholdet i de offentlige investeringer fra 25 til 15 pct. Samtidig foregøbler man befolkningen, at det er noget, der kan gøres med et snuptag fra den ene dag til den anden, hvad enhver, som har bare en anelse begreb om disse ting, ved er helt urealistisk.

Jeg må desværre sige, uanset at jeg anerkender motiverne, uanset at jeg ser den gode tanke, uanset at jeg ser det velmente forsøg, man har gjort fra kommunisternes side, at der er en klar underprioritering af kvindernes problemer i kommunisternes plan. Den hviler på totalt urealistiske økonomiske forudsætninger, beregningerne holder ikke, og den vil kræve for mændenes vedkommende et voldsomt omskolingsprogram – fra andre faggrupper, ekspedienter, HK-folk, metalarbejdere osv. til bygningsarbejdere – hvis den overhovedet skal være realistisk.

Så mange og så venlige ord om kommunisternes velmente initiativ vedrørende beskæftigelsesproblemerne løser.

Jeg kan vel knap bruge udtrykket velment om hr. Lawaetz' indlæg. Så vidt jeg forstod, var den løsning, som fremskridtspartiet forestillede sig på vores problemer, nedsættelse af understøttelserne, uden at man angav med hvor meget det var at vi skulle ophæve den efterlønsordning, der netop er vedtaget her i folketinget, det var, at vi skulle droppe jobtilbudsplanen, og det var, at der på arbejdsmarkedet, forstod jeg, igennem en tvangsmæssig løsning herindefra skulle gennemføres det, som jeg tror hr. Lawaetz kaldte en nulløsning eller endnu ringere, det vil altså sige en minusløsning. Man har lyst til at spørge sig selv, om hr. Lawaetz i dette spørgsmål repræsenterer sin faglige organisation eller repræsenterer fremskridtspartiet. Jeg forstod på hr. Lawaetz, at hvis vi kunne finde frem til de 60.000 husmødre, der næsten, sådan måtte jeg forstå det, nassede på systemet, og fik dem jaget ud af arbejdsmarkedet, havde vi reduceret ledigheden ganske betydeligt.

Til hr. Palle Simonsen vil jeg sige, at jeg advarer det konservative folkeparti mod at argumentere på den måde, som hr. Palle Simonsen gjorde det i dag. Hr. Palle Simonsen sætter spørgsmålstegn ved, om de mennesker, som modtager understøttelse i vores sam-

[Arbejdsministeren]

fund, reelt er til rådighed for arbejdsmarkedet, og ligesom antyder, at der her er tale om mennesker, der misbruger systemet. Det, der er tale om, er, at vi har en række regler, som giver arbejdsløshedsunderstøttelse til folk, som har en tilknytning til en arbejdsgiver, og jeg kan sige, for jeg har været igennem processen, at når man vil prøve at ændre ved nogle af disse regler, så er reaktionen voldsomt fra erhvervslivets side, stærkest fra Dansk Arbejdsgiverforenings side, fordi der selvfølgelig vil blive tale om en omkostningsforøgelse, hvis disse ting skal overgå fra dagpengesystemet til erhvervslivets omkostninger. Derfor vil regeringen selvfølgelig ikke gennemføre hr. Palle Simonsens tankegang fuldt ud, fordi vi ikke vil have den konfrontation med arbejdsgiverne, der kan ligge i det. Men vi vil på den anden side så også have os frabedt, at man klandrer de ledige, som fuldt legalt, fuldt lovligt, inden for de eksisterende rammer bruger arbejdsløshedsforsikringen.

Selvfølgelig er der altid folk, der dækker sig i et system i en arbejdsløshedssituation. Derfor er den bedste mulighed for at komme misbruket til livs på, som man snakker om, selvfølgelig at have rimelige og overskuelige regler, som ikke indebærer forringelser for de ledige og samtidig sikrer en almindelig forbedring af beskæftigelsessituationen. Så er man betydelig bedre stillet.

Jeg forstod, at hr. Palle Simonsen gjorde brug af sin utvivlsomme socialpolitiske ekspertise og forklarede os, at man kunne løse problemet, hvis man ligesom i bistandsloven efter en meget kort periode trappede arbejdsløshedsunderstøttelsen ned til niveauet for varig hjælp. Det vil sikkert interessere mange af de arbejdsløse at høre, hvor hurtigt der skal trappes ned. Jeg indrømmer blankt, at der ligger besparelser i dette, men jeg skal dog gøre opmærksom på, at inden for bistandsadministrationen, hvor man altså har mere avancerede, mere fremsynede principper, end vi har i arbejdsløshedsforsikringen efter hr. Palle Simonsens referat, er det meget få mennesker, der selv efter en meget lang periode er på varig hjælp. Jeg ved ikke, om hr. Palle Simonsen kender tallene, men jeg tror ikke i realiteten, at den måde, bistandsloven administreres på, er meget forskellig i sin tankegang fra det, der sker med hensyn til arbejdsløshedsunderstøttelsen.

Endelig forstod jeg, at hr. Palle Simonsen mente, vi kunne løse overenskomstsituationen, skabe ro og tillid, hvis regeringen erklærede, at den ene parts krav til overenskomstfornyelse slet ikke måtte forhandles, altså at man allerede i den fase, hvor kravene formuleres, skulle gå ind og tage parti for den ene part. Det er efter min mening ikke nogen klog fremgangsmåde. Hvis man vil have skabt kaotiske forhold på arbejdsmarkedet, så skal man blot følge hr. Palle Simonsens råd i denne forbindelse. Vi må sige, at arbejdsmarkedet selvfølgelig må være suverænt med hensyn til, hvilke krav der rejses, og de forhandlingsregler, der skal gælde på arbejdsmarkedet.

For regeringens vedkommende har jeg i dag over for folketingets arbejdsmarkedsudvalg oplyst, at vi på basis af det udredningsarbejde, der nu er foretaget, er gået i gang med en drøftelse om, hvorvidt det er muligt på basis af den analyse, der nu er foretaget, at tage initiativer, der tager sigte på en spredning af ejendomsretten, der tager sigte på at indføre medejendomsretsordninger under den ene eller den anden form. Det er endnu alt for tidligt at se, om der i disse analyser er den fornødne basis for at tage et initiativ. Men jeg synes, det ville være helt forkert, hvis vi tog et indgreb i forhold til arbejdsmarkedet på den måde, som hr. Palle Simonsen angav.

Så til fru Lilli Gyldenkilde, der sagde, at der ingen initiativer var taget for at mildne på ledigheden fra regeringens side. Fru Lilli Gyldenkilde omtalte ikke den store indsats for ungdomsarbejdsløsheden, den interesserede ikke. Fru Lilli Gyldenkilde omtalte ikke den plan til støtte for de langtidsledige, jobtilbudsplanen, som SF stemte imod i sin tid, men som trods alt betyder meget for måske op mod 60.000 langtidsarbejdsløse, som i kraft af planen ikke mister deres tilknytning til arbejdslivet.

Fru Lilli Gyldenkilde omtalte ikke efterlønsordningen. Fru Lilli Gyldenkilde omtalte ikke, at der sker en fortsat udvidelse af beskæftigelsen i den offentlige sektor, i år i øvrigt noget kraftigere end tidligere år. Fru Lilli Gyldenkilde omtalte ikke beskæftigelsesplanen, de erhvervspolitiske fremstød. Fru Lilli Gyldenkilde omtalte ikke de initiativer, der er taget i forhold til byggebranchen, og som gør, at vi i øjeblikket på trods af konjunkt-

[Arbejdsministeren]

rerne har en svagt stigende beskæftigelse inden for byggefagene.

Jeg bliver nødt til at sige til fru Lilli Gyldenkilde, at det er et fortegnet billede, fru Lilli Gyldenkilde giver med hensyn til de initiativer, der tages. Jeg synes ikke, at der er nogen grund til i en partipolitisk diskussion omkring ledigheden at underkende motiver og indsats fra andre end én selv. Jeg kommer i hvert fald til at skyldte fru Lilli Gyldenkilde et svar på, hvad socialistisk folkeparti i konkret gennemarbejdede forslag til forbedring af beskæftigelsen har stillet op i løbet af det sidste års tid. Jeg kan huske nogle løse tanker i forbindelse med beskæftigelsesplanen, men derudover kommer jeg i bekneb med at give et konkret svar.

For nu at være lidt positiv over for fru Lilli Gyldenkilde vil jeg sige, at jeg er enig i meget af det, der blev sagt vedrørende kvindernes beskæftigelse. Jeg kan sige, at det er arbejdsministeriets holdning, at spørgsmålet om dispensationer i forbindelse med arbejdsmiljøloven, eksempelvis fra 11 timers reglen, vil blive snævert knyttet til, at vi får tilsagn om uddannelse af de fornødne personalegrupper, f. eks. inden for sygehussektoren, således at vi, samtidig med at der gives dispensation, får sikkerhed for, at der bliver uddannet det fornødne antal mennesker. Vi har hårdt brug for, som flere af ordførerne har været inde på det, uddannede sygeplejersker, fysio- og ergoterapeuter osv. i alle dele af vores forebyggende arbejde foruden det helbredende, og det gælder for arbejdsmarkedsområdet ikke mindst bedriftssundheds-tjenesten.

Jeg er enig med hr. Bolvig i det, der blev sagt om styrkelse af arbejdsformidlingen, jeg tror blot ikke, at det kun er et spørgsmål om personale. Det er også et spørgsmål om de arbejdsmetoder og de arbejdsredskaber, man har, og dér har regeringen jo gennemført en række forbedringer i arbejdsvilkårene.

Jeg skal sige til hr. Bolvig, der foreslår, at der skal gives halv arbejdsløshedsunderstøttelse til arbejdsgivere, der beskæftiger unge, at det jo stort set er det, som den nye tilskudsordning vedrørende ungdomsarbejdsløshedsbekæmpelsen vil komme til at gå ud på. Hr. Bolvig ville – jeg forstod nærmest for ligesom at få lidt dramatik i dansk politik – foreslå, at vi allerede nu greb ind i overenskomsterne. Jeg må altså indrømme, at jeg

mener ikke, at vi har behov for den slags dramatiske manøvrer, men tværtimod for at give parterne en reel chance for at forhandle sig frem til et resultat. Vi kan ikke opretholde det nuværende fagrettlige system, den nuværende respekt for indgåede aftaler, hvis ikke der er tale om frivilligt indgåede aftaler, så langt som det overhovedet er muligt. Dette princip må folketinget respektere, og det er også basis for, at regeringen i forbindelse med sin indkomstpøolitik har understreget parternes ansvar.

Til hr. Alfred Hansen har jeg ikke mange bemærkninger. Hr. Alfred Hansen ved jo, at jeg har været skuffet over, at retsforbundet har stemt nej til stort set samtlige initiativer til forbedring af beskæftigelsessituationen for mennesker i dette samfund. Det har skuffet mig dybt. De ledige kan jo dårligt leve af nationaløkonomiske foredrag. Der skulle også gerne komme nogle reelle tilbud om beskæftigelse osv. ind i billedet, og dér har retsforbundet været meget tilbageholdende. Hr. Alfred Hansen siger, at vi skulle ofre langt mere på udbygningen af den offentlige sektor, men hr. Alfred Hansen glemmer vist, at retsforbundet så sandelig ikke har holdt sig tilbage, når det har drejet sig om at stille voldsomme krav om nedskæringer og besparelser inden for den offentlige sektor.

Så er der endelig hr. Tyroll, hvor jeg selv med min bedste vilje ikke kunne se ét eneste positivt synspunkt for de ledige, ikke andet end mistæneliggørelse af samtlige de initiativer, der er foretaget, ikke andet end den sædvanlige skabelonagtige nedgøring af andre menneskers indsats.

Jeg vil gerne konkret til hr. Tyroll sige, at der ikke bliver tale om nogen hetz i forhold til de ledige i forbindelse med revisionen af loven om arbejdsløshedsforsikring. Der bliver ikke tale om nedskæringer i forhold til de ledige med hensyn til dagpengenes størrelse osv. Men der bliver tale om en efter min mening nødvendig ajourføring af vores regler, ikke alene sådan, at rimelige forbedringer overvejes og gennemføres, men også sådan, at nogle af de regler, vi har, som kan anvendes på en utilsigtet måde også af erhvervslivet, som også påpeget af venstresocialisterne, bliver ændret. Det er det, vi gør, men når vi gør det, man har bedt os om, så bliver vi også bebrejdet det.

[Lawaetz]

Lawaetz (FP):

Jeg vil gerne sige, at man måske godt kunne have haft lyst til overhovedet ikke at lægge op til nogen anden runde, for det kan være lidt skuffende sådan en dag at se en tom sal og se én eller tre journalister tilbage, når vi behandler det vigtigste spørgsmål, der i og for sig er i dag.

Men jeg vil gerne lige sige til arbejdsministeren, at jeg aldrig er i tvivl om, at jeg repræsenterer mit parti, når jeg står på denne talerstol, og ikke nogen organisation, og jeg vil ønske for arbejdsministeren, at han heller aldrig må blive i tvivl om, hvad han repræsenterer. Jeg bliver lige nødt til at repetere nogle småting, hvad arbejdsministeren provokerer mig til.

Min kritik af organisationer var ligeligt fordelt på de to, der eksisterer, hvor jeg udtrykte min tvivl om, hvorvidt de magtede at få dette igennem, eller om det landede herinde i tinget.

Jeg udtalte om understøttelsen, at faktum er, og det må arbejdsministeren jo vide, at vi skal op på de 39 kr. 60 øre i timen, for at det kan betale sig at gå i arbejde, hvis man har maksimumsunderstøttelse, for ellers bliver man sorteper, når man bliver arbejdsløs igen. Det er bare en realitet. Det, jeg nævned, var noget forholdvis sundt, hr. arbejdsminister. Der var måske en idé i at trappe ned, når folk har gået arbejdsløse i længere tid, for at give dem større lyst til at komme ud at bestille noget. Det var, hvad jeg sagde.

Så må jeg rette et tal, for det skal ikke blive ved at vokse. Jeg talte om 40.000 hjemmegående, som arbejdsministeren forhøjede til 60.000.

Jeg vil lige pege på arbejdsministerens egne udtalelser – det var et sted, hvor vi var enige. Arbejdsministeren har omtalt jobtilbudsloven som en form for frasortering, og dér var vi rørende enige. Ja, det er ikke sket i salen, men det er måske så sket i et udvalg. Det er en frasortering, for når man kommer med jobtilbud, så skal folk tage imod det. Det tror jeg vi er enige om. Det er jo muligt, at det også betyder en eller anden form for frasortering af mine 40.000 hjemmegående husmødre, og hvis det gør det, så er det noget positivt.

Hr. Ellemann-Jensen, jeg værdsætter alle former for morsomheder, men ville i og for sig

Tredje næstformand (Ninn-Hansen):

Direkte tiltale er ikke tilladt.

Lawaetz (FP):

Til hr. Ellemann-Jensen vil jeg sige, at jeg værdsætter enhver form for morsomheder, men jeg vil gerne tilføje, at da hr. Ellemann-Jensen er nationaløkonom, burde han i og for sig være den første til at fatte nogle af de realistiske økonomiske betragtninger, som fremskridtspartiet fører i marken.

Jeg vil gerne til slut sige, at hvis man laver en konklusion af al den snak, man har hørt, en enorm masse snak, så bliver det, at man fra én side – det var hr. Kjeld Olesen – er inde på en længere uddannelsestid, helst op til 12 år, så får vi sorteret et par årgange fra dér, og når vi nu har lavet efterløn osv., så vi helst skal have folk på pension, når de er 60 år, så får vi sorteret mange tusinde fra dér. Og når vi får ansat lidt flere i det offentlige, så bliver der til sidst ikke noget arbejdsløshedsproblem, for den smule, der er tilbage til at arbejde produktivt, kan vi sagtens beskæftige. Ja, vi kan tage hr. Melchior med, han vil have kortere arbejdstid.

Jeg tror ikke, at vi får nogen problemer, bare vi følger den linje. Der bliver så få tilbage, og når de skal ned på 30 timer, så er der ingen problemer mere. Det er meget enkelt. Men det er ikke just den måde, vi havde tænkt at løse det på. Vi har tænkt at løse det gennem en øget konkurrenceevne. Det må vel efterhånden være trængt ind, så vi ikke behøver at gentage det. Det er vores politik.

Jørgen Jensen (DKP):

Jeg må først sige, at kommunisterne ikke har rejst en forespørgselsdebat om beskæftigelsesproblemer hver 8. måned. Det, vi gjorde i foråret, den 2. marts, var at rejse en forespørgselsdebat om, hvad man ville gøre ved de lediges situation. Vi pegede dengang på, hvad der var baggrunden for det. Det var en række sociale problemer. Det var den kendsgerning, at man ved kommunevalget prøvede på at fratage de arbejdsløse muligheden for at lade sig vælge til kommunalbestyrelser og amtsråd. Det var en række af de

[Jørgen Jensen]

kendsgerninger, som lå fra bistandskontorerne. Jeg erindrer fra dengang, at socialdemokratiet sagde til os: det var ikke meget om beskæftigelse. Nej, for det drejede debatten sig heller ikke om.

Jeg vil godt sige, at hvor tit vi skal have beskæftigelsesdebat, afhænger af, hvor længe vi skal have arbejdsløshed. Det er fortsat sådan, at de fleste her erkender, at det er det største problem, vi har herhjemme, og vi mener egentlig, at det burde diskuteres igen og igen. Jeg er meget enig med arbejdsministeren i, at vi kunne måske også finde en anden form at diskutere, så var der mere saglighed bagved. Jeg sagde også udtrykkelig i mit indlæg, at baggrunden for, at vi rejste en debat, ikke var, at vi havde store forventninger til, at SV-regeringen ville gøre noget effektivt for at ændre holdning, men den kendsgerning, at statsministeren selv indbød til, at partierne kunne komme med nogle ideer og tanker. Derfor sagde vi: så er vi også forpligtet til det. Men det var altså ikke rigtigt, det, hr. Kjeld Olesen bragte frem.

Så vil jeg godt sige, at når jeg nævnte noget om kvindearbejdsløsheden, så var det absolut ikke, fordi det alene var det problem, vi mente vi skulle diskutere, men så var det for at angribe den fortsatte hetz, der er imod de arbejdsløse, fordi man fortsat nedvurderer arbejdsløsheden. Det er jo også sket her under debatten.

Man rejser tvivl om, hvorvidt der er 200.000 eller 175.000. Derfor nævnte jeg, at der var visse ting, man i hvert fald ikke kunne komme uden om. Det var, at vi havde langtidsledige, at vi havde en ungdomsledighed – jeg sagde 75.000, det kan være 65.000, det kan vi diskutere. Jeg sagde endvidere, at vi har en kvindearbejdsløshed. Det var for at nævne de håndgribelige ting, som man ikke kunne komme uden om.

Jeg vil godt sige om det, der har været fremme om de 40.000 husmødre, som gik hjemme, at jeg prøvede på at nævne nogle tal før. Jeg vil godt tage nogle flere. Vi har en arbejdsstyrkeundersøgelse fra den 19. april 1978, det er den sidste, som siger noget om, hvem det er af kvinderne, der er arbejdsløse. Jeg nævnte indledningsvis, at den største procentvise arbejdsløshed blandt kvinderne ligger hos kvinder mellem 20 og 24 år. Jeg tror ikke, at det er dem, som der var én der sagde heroppefra, der er oppe i alderen, der

vil ud og have arbejde, selv om der ikke er noget arbejde til dem. Jeg tror ikke, det er dem. Arbejdsløsheden ligger fra 20 til 24 år. Det er mennesker, som har brug for arbejde, som også har krav på at få arbejde.

Hvis vi så tager den gruppe, hvor der eventuelt kunne være hjemmegående husmødre, fra 30 til 59 år, er det den, som har den laveste arbejdsløshedsprocent, nemlig 7,1. Der er i alt i den gruppe 42.000 arbejdsløse. Skulle der imellem dem være 40.000, som er hjemmegående husmødre, så var der altså kun 2.000 tilbage, som reelt var arbejdsløse.

Det er en grov måde at tale om arbejdsløshedsproblemer på, og dér må jeg altså desværre sige, at jeg synes, at også regeringen og socialdemokratiet gør sig skyldige i det, når man selv går lidt ind på de ideer.

Ja, tiden render, men jeg synes, det var nødvendigt at tage fat på det.

Så lige til spørgsmålet om vores beskæftigelsesforslag. Jeg understregede før, at arbejdsministeren selv i sin tale sagde, at der var muligheder, og han pegede egentlig på de samme områder som kommunisterne. Det, vi har gjort, er bare ikke at lade det blive ved mulighederne. Vi har sagt helt konkret: kan der gøres dette og dette? Det er det, vi har gjort.

Og så er det da rigtigt, at det ikke gavner kvindearbejdsløsheden.

Jeg vil godt sige om mobiliteten, at den er langt større, for det er jo en kendsgerning, at vi med hensyn til byggeriet har set, at det er brugt som regulator for beskæftigelsen igennem mange år. Det er en kendsgerning, at når der er faldende beskæftigelse i byggeriet, så går de ind i industrien og arbejder, og omvendt. En stor del af bygningsarbejderne er ufaglærte arbejdere, så der er rigelig mulighed for at gøre det her.

Må jeg så til hr. Kjeld Olesen sige: ja, hvornår har kommunisterne været med? Vi har som sagt rejst debatter om arbejdsløshed. Vi har også fremlagt programmer for at afskaffe arbejdsløsheden. Men hvad var det så for områder, hr. Kjeld Olesen pegede på? Efterløn – og der er talt meget om, at det skulle give flere i arbejde. Det skaber ikke én eneste arbejdsplads. Der kan måske være tale om en omplacering af arbejdet. Vi har peget på, at der er en række negative virkninger ved ordningen. Vi sagde også, at der havde

[Jørgen Jensen]

været mulighed for at fjerne de negative virkninger, og endnu en gang vil jeg godt sige: det var jo ikke fagbevægelsens krav, I gennemførte, det var jo jer socialdemokrater, der ikke ville være med til at fjerne de hindringer, der var for, at der kunne være frivillighed og meget andet, det var jo jer, der svigtede. Derfor ville vi ikke være med.

Med hensyn til parallelanvisningen er der problemet med at forhindre arbejdsgiverne i at sortere arbejdskraften. Det ville man ikke være med til at løse. Tværtimod forøgede man ved den lov, der blev gennemført, arbejdsgivernes mulighed for at sortere arbejdskraften.

Tiden er udløbet, men jeg kunne tage jobanvisningen også. Den skaber ikke flere arbejdspladser. Jeg synes, det havde været rigtigere, om man havde erkendt, at der var opgaver i kommunerne, vi skulle tage fat på, i stedet for at man nu måske i sidste ende skal tvinge kommunerne til at antage en dør-lukker, der kan stå og lukke døren op og i ved kommunekontorerne, fordi man ikke sætter vedkommende i gang med noget vigtigere arbejde i stedet for.

Bolvig (RV):

Det er ikke så tit, at jeg er uenig med arbejdsministeren. Jeg er næsten altid enig med arbejdsministeren. Derfor er jeg for så vidt glad for på enkelte områder at få klargjort, i hvert tilfælde over for mig selv, at arbejdsministeren er socialdemokrat og ikke en social-liberal radikal. Arbejdsministeren siger til mig: vi kan ikke opretholde vores arbejdsmarkedssystem, hvis vi griber ind i parternes frie forhandlingsret. Jeg vil sige: vi kan ikke længere opretholde illusionerne om, at parterne kender deres ansvar. Det gør de ikke. For det er ikke deres opgave. Deres opgave er at varetage deres medlemmers egoistiske egeninteresser, det ser vi demonstreret uafbrudt. Vi ved godt, at parterne ikke bliver enige; det ved ministeren, og det ved alle. Derfor vil jeg igen henstille, at vi bruger tiden nu, bruger 4 måneder til at gøre os dette klart, i stedet for at vi som så ofte før får 3 dage. Ministeren, der har en god hukommelse, kan måske oplyse mig om, hvor mange overenskomstsituationer der har været inden for de sidste 15-16 år, hvor parterne er nået

frem til en ansvarlig løsning uden indgriben fra folketinget. Jeg tror ikke, det er sket ret mange gange.

Jeg er ked af, at arbejdsministeren ikke gik ind på min tankegang om, om man kunne arrangere en slags Marienborgkonference, hvor vi bedre kunne gå i dybden med alle disse forslag, der kommer, til beskæftigelsesfremmende foranstaltninger. Vi kan jo ikke gå i dybden her i salen i en debat, vi kan dårlig nok gøre det i udvalget, der i øvrigt nu mangler fornøden inspirationskilde - bl. a. takket være arbejdsministerens parti, men lad det være. Baggrunden vil være god, hvis man kunne få en tilbundsående drøftelse, hvor man havde mulighed for, for at sige det rent ud, at man også kunne komme med nogle forslag, som senere viste sig måske ikke at være særlig velovervejede, og som man derfor er nervøse for at komme frem med ved mere offentlige lejligheder som her i folketinget. Jeg tror, det ville være en stor fordel.

Årsagen til ungdomsledigheden er vel bl. a. i høj grad vores minimumsløn, som gør, at lidt ældre, lidt mere erfarne arbejdere får et job på de unges bekostning. Jeg ved, jeg er enig med arbejdsministeren i, at vores ungdomsarbejdsløshedsproblem er det alvorligste. Men når vi har et sådant problem for de unge arbejdsløse, så er det spørgsmålet, om ikke vi må finde frem til en eller anden form for tilskudsordning, hvis vi ikke vil gå med til at nedsætte lønnen for de unge - og det tror jeg meget nødig jeg vil gå med til. Det er på den baggrund, jeg spurgte som en af de ting, man kunne drøfte, om det var en god idé at give f. eks. halv arbejdsløshedsunderstøttelse til alle arbejdsgivere, som ansatte unge. Jeg ved godt, at man får et tilskud i øjeblikket, men det gives kun til de arbejdsgivere, der ansætter ekstraordinært. Jeg vil sige, at næsten ligeegyldigt hvilke omkostninger det vil medføre og hvilke følger det vil få for ældre, så burde vi sætte os det mål, at unge arbejdsløse ikke under nogen omstændigheder skulle accepteres, for dér er skaden større og længerevarende end for alle andre grupper i det danske samfund.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Som jeg sagde, første gang jeg havde ordet her, havde vi ikke nogen forventninger i SF

[Lilli Gyldenkilde]

om, at der lå noget, der pegede fremad. Jeg må sige, at disse manglende forventninger har vist sig berettigede.

Når arbejdsministeren kommer herop og siger, at jeg ikke har talt noget om de beskæftigelsesfremmende foranstaltninger, der er sat i gang, så er det rigtigt, det har jeg ikke. Jeg ved godt, de er sat i gang, men det er jo følger fra 1977, og det er ting, som vi ved skulle komme i en 3-årig periode. Vi ved, det er ting, som skulle koste 11 mia kr. i alt samlet. Men der er andre 11 mia kr., der bliver udbetalt i arbejdsløshedsunderstøttelse årligt, og det er dem, jeg taler om. Hvorfor i alverden sætter man ikke fornuftige ting i gang for de penge i stedet for at udbetale dem i arbejdsløshedsunderstøttelse?

Der er et lille løfte i redegørelsen, og det vil jeg da godt lige tage frem. Jeg synes, det er udmærket, at man vil begynde at se på, hvad der sker omkring overarbejdet. Det synes jeg er ganske udmærket. Jeg skal hilse det velkommen, for SF har jo foreslået det op til flere gange.

Med hensyn til efterlønnen, så stemte SF jo for den, til trods for at der var mange ting, vi gerne ville have set bedre. Det er selvk klart, at efterlønnen synes vi også er udmærket, men det er igen noget, som vi har talt om så længe, at det ikke kan være en af de ting, som peger fremad. Og det var faktisk sådanne ting, jeg har efterlyst i det, der har været lagt frem for os.

De arbejdsløse må virkelig have grund til at være skuffede – hvis nogen overhovedet hører denne debat, eller hvis de får at vide, at vi har haft den – for hvad er der kommet ud af denne debat ud over det, som allerede har været kørt i en årrække?

Der er ingen løfter om byggeri af boliger eller daginstitutioner, som vi mangler så hårdt, og som kunne sætte bygningshåndværkere i gang, for slet ikke at tale om alle de forældre, der kunne få passet deres børn, hvorved vi kunne forhindre den slags uheldige ting, der sker omkring a-kasserne for kvinders vedkommende.

Der er heller ikke noget løfte om en opfyldelse af det berettigede krav, forældre må have til at få en betydelig forbedring af barselvilkårene. Det efterlyste jeg også før, og det kan jeg jo efterlyse stadig væk. Jeg bemærkede, at hr. Kjeld Olesen luftede nogle tanker omkring mangelen på personale på f.

eks. vores plejehjem, og jeg vil da godt opfordre til, at man lufter den tanke så meget, at den også kan blive luftet i nærheden af partiet venstre, så der måske kunne komme noget ud af det, for det synes jeg virkelig kunne være en god ting. Et par små ting var der trods alt heri.

Man taler meget om, at kvinderne bærer en så stor part af ledigheden, men man peger ikke rigtig på nogen steder, hvor man vil sætte ind, og det kan jeg for så vidt godt forstå, for det er svært. Det er et meget svært problem, for dels vil man ikke fastholde dem i de traditionelle job, dels vil man jo ikke tvinge nogen ud i noget, som de ikke ønsker; det er klart. Jeg synes, det mindste, man kunne gøre, var at tilbyde positive særforanstaltninger på visse områder. Når man udbetaler egnsudviklingsstøtte, når man sætter ting i gang ude i erhvervene, så kunne man sige: 40 pct. af dem, der skal ansættes, skal I bestræbe jer på skal være kvinder. Så har man i det mindste gjort en lille smule. Det gode råd vil jeg da godt lade gå videre. I øvrigt kommer vi nok til at tale om det igen, for jeg har et forslag om det.

Alt i alt vil jeg nok sige, at redegørelsen bekræfter det, som SF har sagt hele tiden, at det trods alt er bedre at have en socialdemokratisk mindretalsregering. De gode ting, der findes i denne redegørelse, er ting, der er lavet, før denne regering er dannet, og de gode ting, der er sket derefter, er meget få.

Jeg kan da godt forstå, at det må være svært at være arbejdsminister og skulle stå og fremlægge en kurs, som man måske inderst inde godt kunne tænke sig havde fået et par graders drejning venstre over – ikke at forveksle med over mod venstre.

Jeg forstod af den brøkdæl, jeg hørte af, hvad der blev sagt fra hr. Lawaetz' side, at det handlede om, at 40.000 kvinder faktisk gik hjemme og uberettiget modtog dagpenge fra a-kasserne. Jeg synes, det er en fantastisk påstand, når vi kender de regler, der gælder på arbejdsmarkedet.

Min taletid er desværre udløbet. Jeg vil gerne spørge arbejdsministeren endnu en gang, om ikke han kan løfte sløret en lille smule for, hvor der skal spares på a-kasserne.

Alfred Hansen (DR):

[Alfred Hansen]

Jeg tillod mig i mit første indlæg at stille en række spørgsmål til arbejdsministeren, men jeg fik ikke noget svar. Om det er, fordi arbejdsministeren ikke har hørt mine spørgsmål, ikke skrevet dem ned, eller simpelt hen fordi arbejdsministeren ikke ville svare på dem, det skal jeg ikke kunne sige, men jeg finder det beklageligt. Alle de spørgsmål, jeg stillede, havde direkte relation til afsnit i ministerens redegørelse her til Folketinget. Hvad ville da have været mere naturligt, end at man kunne få en drøftelse om indholdet af denne redegørelse?

Når ministeren giver udtryk for, at han har været skuffet over retsforbundets holdning med hensyn til de såkaldte beskæftigelsesfremmende foranstaltninger, så kan jeg trøste ministeren med, hvis det er en trøst, at jeg så ofte har været skuffet over ministeren. Det er i grunden synd, at vi skal gå og skuffe hinanden. Hvorfor kan vi ikke finde sammen om at lave noget fornuftigt?

Hvad er årsagen til, at vi ikke har kunnet støtte de forslag, som er blevet smidt på bordet? Jeg husker klart sidste år under augustsamlingen, da arbejdsministeren var ordfører for socialdemokratiet, da blev der lagt et halvt hundrede forslag på bordet med en bemærkning fra den socialdemokratiske ordfører om, at der ikke kunne flyttes så meget som et komma i disse forslag. De blev altså lagt frem, og så kunne man stå på disse forslag eller man kunne stemme imod, der var ingen forhandlingsmulighed. Det er beklageligt, at regeringen ikke i den forbindelse løste op for en forhandlingsmulighed med f. eks. retsforbundet og andre partier end dem, socialdemokratiet traditionelt samarbejder med.

Hvor har retsforbundet stillet forslag om besparelser, der kunne skade beskæftigelsen? Hvor, hr. minister? Vi stillede forslag sidste år – og det blev heldigvis vedtaget – om 30 mill. kr. mere til åndssvageforsorgen. Vi har stillet forslag i form af dagsorden her i Folketinget om at ophæve adgangsbeholdningen, for at de unge, som desværre ikke kan få arbejde, i hvert fald kunne udfylde deres tid med at få den uddannelse, som de har evner, lyst og interesse for at få.

Vi vil i år stemme imod regeringens bebudede forslag om at spare 60 mill. kr. på anlægsbudgettet, særlig med henblik på vejanlæg – vi ved endnu ikke rigtig, hvilken vejstrækning der er tale om. Dette vil vi stemme

imod. Vi mener, at ikke mindst i en arbejdsløshedssituation bør man fra statens side sætte ting i værk, som er en samfundsnyttig investering, som samfundet kan have gavn af flere år fremover. Men det har man altså taget af bordet.

Alt, hvad der ligger i det offentlige regie, og som er naturlige fællesopgaver, det dropper man, og alt, hvad der er private opgaver, det støtter man. Vi mener, det er at vende tingene på hovedet.

Vi har i år stillet forslag om 100 mill. kr. mere på socialministeriets budget, heraf til døve, til blinde, til talebesværede, og 60 mill. kr. til åndssvageforsorgen.

Det er rigtigt, at vi har stillet forslag og fortsat vil stille forslag om at spare statsudgifter, når det drejer sig om følgevirkninger af vores EF-medlemskab, når det drejer sig om direkte erhvervstilskud, når det drejer sig om tilskud til foreninger og organisationer osv.

Jeg har flere gange her fra talerstolen opfordret ministeren til at suspendere 26 ugers reglen midlertidigt. Det gjorde jeg sidste gang for 3–4 måneder siden og fik ministerens afslag på det. Jeg var dengang klar over, at de ikke kunne komme i arbejde inden 1. januar. Vi udsendte en pressemeddelelse fra retsforbundets gruppemøde i sommer om, at vi ville fremsætte forslag om at suspendere 26 ugers reglen. Nu nåede ministeren at komme os i forkøbet. Det skal han have tak for og ros for, og vi skal nok støtte forslaget om, at de langtidsledige ikke kommer i klemme økonomisk.

Regeringen agter altså fortsat at bruge indkomspolitik som en slags patentmedicin til at løse alle samfundets problemer; jeg mener, historien med al ønskelig tydelighed har vist, at dette ikke er et brugbart instrument til at løse samfundets krise. Min konklusion er altså fortsat, at regeringens initiativer tager sigte på at skubbe problemerne foran sig, de er meget kortsigtede. Jeg fik intet svar på mit spørgsmål vedrørende regeringens langsigtede planer. Resultatet af de initiativer, regeringen hidtil har taget, er desværre, at man giver befolkningen et falsk billede af arbejdsløsheden, man tilslører problemerne.

Tyroll (VS):

[Tyroll]

Jeg vil godt sige til arbejdsministeren, at grunden til, at det er meget svært for mig at være positiv i mit indlæg, er det udgangspunkt, socialdemokratiet har taget for sine løsningsmodeller, eller hvad man skal kalde det, over for arbejdsløshedsproblemet. Man siger om os andre, at vi er illusionsfyldte, at vi lever i en illusionsfyldt verden, når vi stiller os op og kommer med nogle indlæg imod den arbejdsløshedspolitik, der bliver ført. Men hvem er det, der lever på illusioner? Det er socialdemokratiet, der tror, at man kan løse arbejdsløshedsproblemet, når man har accepteret profitmotivet og skal lave løsningsrammer inden for det. Det er lige nøjagtigt det der gør, at man ikke kan komme med anvisninger på løsninger, og vi har også set, hvordan arbejdsløshedsproblemet derfor har udviklet sig.

Under et socialistisk system er det selvfølgelig sagen, at produktivetsfremgangen skal bruges til nedsættelse af arbejdstiden, til forbedring af arbejdsmiljø osv. Hvad sker der med disse udviklinger i det kapitalistiske samfund? Ja, der sker en udstødning af arbejdskraften. Hvor bliver gevinsten af? Ja, den beholder kapitalisterne, fordi man altså skal tilfredsstille det profitmotiv, den profit-hunger, der er hos kapitalisterne. Det er det, socialdemokratiets politik går ud på.

Jeg kunne faktisk godt tænke mig at høre, om den statistik, som arbejdsministeren lægger op til der nu skal gennemføres, vil kunne belyse den udstødning, der finder sted fra arbejdsmarkedet, i hvor høj grad der er tale om en strukturarbejdsløshed, i hvor høj grad der er tale om en udvikling, der vil eskalere i den kommende tid, og hvilke løsningsmodeller man fra socialdemokratiets side har over for dette problem. Foreløbig har vi ikke set meget andet end jobtilbudsordninger, som betyder, at typografer skal ud at være børnehavelærere eller skal ansættes i børnehaverne i hvert fald. Det er faktisk de løsningsmodeller, vi har set, som jeg ikke kalder løsningsmodeller. Det er noget af det, der sker ude omkring i det danske samfund for øjeblikket, at man lægger op til den slags løsninger.

Vi har også set, hvordan man fra pædagogers side skal slås med at få oprettet pædagogmedhjælperstillinger rundt omkring i institutionerne og få dem overenskomstdækket osv., og så stiller man sig op i kommunerne og tager langtidsledige unge ind, og man skal

så slås om, hvilket antal stillinger der skal være under PMF og deres overenskomster, og hvilke der kører under disse forskellige tilskudsordninger. Det har ikke givet flere arbejdspladser rent faktisk. Det er ikke til at øjne.

Derfor er det snart på tide, at socialdemokratiet kommer med nogle bud på, hvad man egentlig vil gøre ved disse problemer, og samtidig kommer med nogle ordentlige analyser af, hvordan udviklingen ser ud, så vi kan få et klart billede af, hvad det egentlig er, der er ved at ske. Vi må erkende, at der er intet i de analyser, der ligger fra socialforskningsinstituttet m. m., der klart kan belyse, hvilken udstødningsproblemstilling der er for de forskellige erhverv, men forskellige enkelte erhverv er udmærket klar over de problemer, de er stillet over for.

Socialdemokratiet lader stå til, når det drejer sig om disse problemer, ikke alene her i folketinget, men også igennem de aktiviteter, man udfolder i fagbevægelsen, hvor man ser igennem fingre med forskellige problemer, der opstår omkring teknologiske udviklinger og grænsestridigheder osv. på arbejdsmarkedet, og hvor man undlader at tage en håndfast kamp imod den udhuling af arbejderklassens goder i form af uddannelse osv., som angribes af det kapitalistiske system. Det er dette, vi kræver nogle løsninger på, nogle klare bud på fra socialdemokratiet, og det er dem, vi ikke ser.

Derfor er det socialdemokratiet, der med sin tro på, at man kan løse arbejdsløshedsproblemet inden for de kapitalistiske rammer og ved at tilgodese profitmotivet, lever i en illusionsverden, hvad flere og flere bliver klar over ude på arbejdsmarkedet.

Kaj Hansen (DKP):

I den række af forslag, mit partis ordfører, hr. Jørgen Jensen, fremførte, var der to om byggeri, det ene om at forøge det almennyttige byggeri med 7.000 og det andet om en byfornyelse med 25.000 lejligheder. I ministerens svar til hr. Jørgen Jensen synes jeg der var et vist præg af saglighed, selv om vi ikke er enige med ham, og derfor vil jeg gerne sige, at de tal, vi har anført, er jo ikke grebet ud af den blå luft. Vi har støttet os til de oplysninger, der foreligger. Hvis ministeren skulle få tid til at læse rapporten fra statens

[Kaj Hansen]

byggeforskningsinstitut om byfornyelse og rapporten fra byggeriets udviklingsråd, så vil ministeren kunne konstatere, at der er den kapacitet til rådighed, også til at gennemføre vores forslag, så det er altså ikke et arbejdskraftproblem, som blokerer her. Det er, ligesom ministeren har overset to ting i denne forbindelse. Den ene ting er, at mange – som hr. Jørgen Jensen også var inde på – på grund af en stigende produktivitet inden for bygningsbranchen er gået til andre erhverv og anden beskæftigelse. De vil kunne trækkes tilbage, hvilket vil åbne arbejdspladser for andre. Endvidere er det jo sådan, at der er en afledt beskæftigelse for byggeriets vedkommende. De er ikke direkte beskæftiget på bygninger alle sammen. Vi har en stor byggematerielindustri, og her er der en afledt beskæftigelse.

Jeg kan trøste ministeren med, at hvis man ellers har sympati og vil gå ind for forslagene, så skal vi nok klare arbejdskraftproblemet.

Hermed sluttede forespørgslen.

Meddelelser fra formanden:

Tredje næstformand (Ninn-Hansen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Udenrigsudvalget (15/11 78):

Udtræder: Lilli Gyldenkilde

Ny stedf.: Bjørn Poulsen

Udtræder: Glistrup

Nyt medlem: Kjærulff-Schmidt

Nordisk Råd (15/11 78):

Udtræder: Ingolf Knudsen

Nyt medlem: Brusvang

Udtræder: Brusvang

Ny stedf.: Ingolf Knudsen

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 16. november, kl. 12.00.

Angående dagsordenen henviste tredje næstformand til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 19.21
